

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ*

Ο 45^{ος} ΙΕΡΟΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΣ ΚΑΝΟΝΑΣ

**ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΟΣΙΟ ΝΙΚΟΔΗΜΟ ΤΟΝ ΑΓΙΟΡΕΙΤΗ ΚΑΙ ΤΕΛΙΚΩΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ
ΟΜΟΦΩΝΙΑ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ
ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΙ ΤΗΝ ΣΥΜΠΡΟΣΕΥΧΗ ΜΕΤΑ ΤΩΝ ΑΚΑΤΑΚΡΙΤΩΝ ΑΙΡΕΤΙΚΩΝ
ΚΑΙ ΕΠΙΤΙΜΑ ΤΟΥΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥΣ ΚΛΗΡΙΚΟΥΣ ΟΙ ΟΠΟΙΟΙ ΤΟ ΠΡΑΤΤΟΥΝ**

ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΥ ΕΥΓΕΝΙΟΥ

*Τοῦ βιβλίου: «Ἡ ἔννοια τοῦ μολυσμοῦ τῶν Ὁρθοδόξων ἐκ τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας μὴ καταδικασθέντων αἰρετικῶν. Κατὰ τὶς Οἰκουμενικὲς Συνόδους καὶ τοὺς ἁγίους Πατέρες».

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΑΒ΄	Πρωτοδευτέρα Σύνοδος ἐπὶ Μ. Φωτίου (861).
ΒΕΠΕΣ	Βιβλιοθήκη Ἑλλήνων Πατέρων καὶ Ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων, Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.
ἐνθ.ἀν.	ἐνθ' ἄνωτέρω (=ὅπου παραπάνω).
ΕΠΕ	Ἑλληνες Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας. Πατερικαὶ ἐκδόσεις Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, Θεσσαλονίκη.
ΕΠΕΦ	Ἡ σειρὰ Φιλοκαλία στὴν ἄνωτέρω ἔκδοση ΕΠΕ.
ΗΕΤΜ	ΕΥΓΕΝΙΟΥ (Ἱερομονάχου), «Ἡ ἔννοια τοῦ μολυσμοῦ τῶν Ὁρθοδόξων ἐκ τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας μὴ καταδικασθέντων αἰρετικῶν. Κατὰ τὶς Οἰκουμενικὲς Συνόδους καὶ τοὺς ἁγίους Πατέρες».
κ.έ.	καὶ ἐξῆς.
ΚΙΚ	ΑΚΑΝΘΟΠΟΥΛΟΥ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ, Κώδικας ἱερῶν κανόνων, ἔκδ. 2009.
ΡΠΣ	ΡΑΛΛΗ Γ. - ΠΟΤΛΗ Μ., Σύνταγμα θείων καὶ ἱερῶν Κανόνων.
ΣΜΠ	ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΜΗΛΙΑ, Πρακτικὰ τῶν Ἁγίων καὶ Οἰκουμενικῶν Συνόδων.
σ.	Σελίς.
σσ.	Σελίδες.
σ.σ.	Σημείωση συγγραφέως.
F	FATOUROS G., Theodori Studiae epistulae. (Σ' αὐτὴν τὴν βραχυγραφία ὁ πρῶτος ἀριθμὸς ἀναφέρεται στὴν σελίδα τῆς ἐκδόσεως καὶ ὁ δεύτερος στὸν πρῶτο στίχο τοῦ κειμένου ποὺ ἀφορᾷ τὴν παραπομπή).

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

Τὸ παρὸν «ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ» διαπραγματεύεται τὸ θέμα τοῦ 45^{ου} Ἱεροῦ Ἀποστολικοῦ Κανόνος, ὁ ὁποῖος ὡς ἐρμηνεύεται ὑπὸ τοῦ ὀσίου Νικοδήμου τοῦ Ἁγιορείτου καὶ τελικῶς ὑπὸ τῆς ὁμοφωνίας τῶν ἁγίων Πατέρων ἰσχύει ὡς πρὸς ἀκατακρίτους αἰρετικούς καὶ τὴν συμπροσευχή (= συγκοινωνία) τους, [τοῦτο δημοσιεύεται γιὰ πρώτη φορὰ]. Δίδοντας ἀπάντηση στὴν ἐποχὴ μας στὴν ὁποία λέγεται τὸ ἀκριβῶς ἀντίθετο ὅτι δηλαδή δὲν ὑπάρχει Ἱερὸς Κανόνας ὁ ὁποῖος ἐντέλλεται καὶ μάλιστα μετὰ ἐπιτιμίου τὸν ὀρθόδοξο νὰ μὴ κοινωνεῖ μὲ ἀκατακρίτους αἰρετικούς· μὲ ἀποτέλεσμα νὰ ἐκλαμβάνεται ὁ σχετικὸς 15^{ος} Ἱερὸς Κανόνας τῆς ΑΒ΄ Συνόδου ὡς δυνητικὸς στὸ δεύτερο τμήμα του καὶ ἔτσι νὰ μὴν ἀντιμετωπίζεται ὀρθὰ ἢ παναίρεση τοῦ Οἰκουμενισμοῦ ὥστε νὰ θεραπευθεῖ ἡ παροῦσα κατάσταση.

Τὸ «ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ» ἐπίσης, κλείνει κάποιες πτυχὲς τῆς θεματικῆς τοῦ βιβλίου οἱ ὁποῖες ἔχουν ἀφεθεῖ ἀνοικτές. Ὅπως εἶναι ὡς πρὸς τοὺς Ἱεροὺς Κανόνες τῆς Γ΄ Οἰκουμενικῆς ὅτι ἀναφέρονται σὲ ἀκαθαιρέτους αἰρετικούς. Ὅπως εἶναι τὸ θέμα τῆς ἐπιβολῆς ἐπιτιμίων σὲ Ὁρθόδοξους πὺν κοινωνήσαν μὲ ἀκρίτους αἰρετικούς, [γιὰ πρώτη φορὰ δημοσιεύεται ὅτι ἐπιτιμήθηκαν οἱ Ὁρθόδοξοι ἐπειδὴ κοινωνήσαν μὲ ἀκατακρίτους αἰρετικούς, (ἐξαιρέσει τοῦ βιβλίου ΗΕΤΜ)]. Ὅπως εἶναι ὡς πρὸς τοὺς μὴ προϊσταμένους τῆς αἱρέσεως τοῦ ἀρειανισμοῦ τῆς πρὸς «Ρουφινιανὸν» ἐπιστολῆς οἱ ὁποῖοι εἶχαν ὑπογράψει αἰρετικὴ ὁμολογία· στὸ βιβλίον ὅμως ἐγράφη ὅτι ἦταν ἀξιόμεμπτοι ὡς πρὸς τὴν ἐκκλησιαστικὴ κοινωνία χωρὶς νὰ γίνεταί ἀναφορὰ στὴν αἰρετικὴ ὁμολογία. Καὶ στὶς τρεῖς περιπτώσεις ἐδῶ στὸ «ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ» γίνεται πλατύτερη διαπραγμάτευση τῶν ὑποθεμάτων αὐτῶν καὶ στὴν τρίτη ἀπαντᾶται καὶ τὸ γιατί.

Κλείνοντας τὰ εἰσαγωγικὰ προσθέτουμε ὅτι τὸ κύριον θέμα τοῦ «ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ» – μὲ τὰ παρεπόμενά του – παρουσιάζει πολὺ μεγάλο ἐνδιαφέρον, ἔχει θεολογικὲς διαστάσεις, καὶ ἄμεση πρακτικὴ συνέπεια καὶ μάλιστα σωτηριολογικοῦ χαρακτήρος· διὰ τοῦτο προτρέπουμε τοὺς φίλους ἀναγνώστες νὰ τὸ διεξέλθουν μετὰ προσοχῆς, ἀξίζει τὸν κόπο.

*Τὸ κείμενον τοῦ «ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ» ἀποτελεῖ ἀναπόσπαστον μέρος τοῦ βιβλίου: «Ἡ ἔννοια τοῦ μολυσμοῦ τῶν Ὁρθόδοξων ἐκ τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας μὴ καταδικασθέντων αἰρετικῶν...»,· συνεπῶς, ὅπως εἶναι ἀπολύτως φυσικόν, παραπέμπει στὴν ἐπιχειρηματολογία του.

**Ο 45^{ος} ΙΕΡΟΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΣ ΚΑΝΟΝΑΣ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΟΣΙΟ
ΝΙΚΟΔΗΜΟ ΤΟΝ ΑΓΙΟΡΕΙΤΗ**

Κατ' ἀρχὰς ὁ 45^{ος} Ἱερὸς Ἀποστολικὸς Κανὼνας διορίζει: «*Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος αἰρετικοῖς συνενζάμενος, μόνον, ἀφοριζέσθω, εἰ δὲ ἐπέτρεψεν αὐτοῖς, ὡς Κληρικοῖς ἐνεργῆσαί τι, καθαιρείσθω*»¹.

Καὶ ἐρμηνεύει ὁ ὅσιος Νικόδημος: «*Ὁ παρῶν Κανῶν διορίζει, ὅτι ὅποιος Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος ἤθελε συμπροσευχηθῆ μοναχά, ἀλλ' ὄχι καὶ νὰ συλλειτουργήσῃ μὲ αἰρετικούς ἄς ἀφορίζηται. Ἐπειδὴ ὅποιος μὲ τοὺς ἀφωρισμένους συμπροσεύχηται (καθὼς τοιοῦτοι εἶναι οἱ αἰρετικοί), πρέπει νὰ συναφορίζηται καὶ αὐτός, κατὰ τὸν 1^ο (10^ο) τῶν αὐτῶν Ἀποστόλων. Εἰ δὲ καὶ ἐσυγχώρησεν εἰς τοὺς αἰρετικούς αὐτοὺς νὰ ἐνεργήσουν κανένα λειτουργήμα, ὡσὰν Κληρικοί, ἄς καθαιρηται, ἐπειδὴ ὅποιος Κληρικὸς συλλειτουργήσῃ μὲ καθηρημένους (καθὼς τοιοῦτοι εἶναι καὶ οἱ αἰρετικοί, κατὰ τὸν β' (2^ο) καὶ δ' (4^ο), τῆς Γ') συγκαθαίρεται καὶ αὐτός, κατὰ τὸν ια' (11^ο) τῶν Ἀποστόλων. Πρέπει γὰρ τοὺς αἰρετικούς νὰ μισοῦμεν καὶ νὰ ἀποστρεφώμεθα, ἀλλ' ὄχι ποτὲ καὶ νὰ συμπροσευχώμεθα μὲ αὐτοὺς ἢ νὰ συγχωροῦμεν εἰς αὐτοὺς νὰ ἐνεργήσουν τι Ἐκκλησιαστικὸν λειτουργήμα, ἢ ὡς Κληρικοί, ἢ ὡς ἱερεῖς*»².

Στὴν ἐν λόγῳ ἐρμηνεία του ὁ ὅσιος Νικόδημος ἐπικαλεῖται τοὺς 10^ο καὶ 11^ο Ἀποστολικούς, [ἀκολουθώντας τὸν Ἰωάννη Ζωναρᾶ ὁ ὁποῖος στὴν ἐρμηνεία τοῦ 45^{ου} Ἀποστολικοῦ λέγει: «*Τὰ περὶ τούτων ἐν προγεγραμμένοις κανόσι προεῖρηται...*»³ ἐννοώντας τοὺς δύο ἀνωτέρω Ἀποστολικούς]. Ὁ 10^{ος} Ἀποστολικὸς ἐντέλλεται: «*Εἴ τις ἀκοινωνήτω, κὰν ἐν οἴκῳ συνεύξηται, οὗτος ἀφοριζέσθω*»⁴. Ὁ 11^{ος} Ἀποστολικὸς προστάζει: «*Εἴ τις καθηρημένῳ, Κληρικὸς ὢν, Κληρικῶ συνεύξηται, καθαιρείσθω καὶ αὐτός*»⁵. Ὡς πρὸς τὸν 10^ο Ὁ Ὅσιος (βλ. ἀνωτέρω στὴν ἐρμηνεία του) λέγει: «*Ἐπειδὴ ὅποιος μὲ τοὺς ἀφωρισμένους συμπροσεύχηται (καθὼς τοιοῦτοι εἶναι οἱ αἰρετικοί), πρέπει νὰ συναφορίζηται καὶ αὐτός, κατὰ τὸν 1^ο (10^ο) τῶν αὐτῶν Ἀποστόλων*» ὡς πρὸς τὸν 11^ο (βλ. ἀνωτέρω στὴν ἐρμηνεία του) λέγει: «*ἐπειδὴ ὅποιος Κληρικὸς συλλειτουργήσῃ μὲ καθηρημένους (καθὼς τοιοῦτοι εἶναι καὶ οἱ αἰρετικοί, κατὰ τὸν β' (2^ο) καὶ δ' (4^ο), τῆς Γ') συγκαθαίρεται καὶ αὐτός, κατὰ τὸν ια' (11^ο) τῶν Ἀποστόλων*».

Καὶ στὶς δύο περιπτώσεις ὁ Ὅσιος τοὺς αἰρετικούς ἀφ' ἐνὸς τοὺς διαχωρίζει ἀπὸ τοὺς λοιποὺς πού ἔχουν ἀφορισθεῖ ἢ καθαιρεθεῖ γιὰ ἄλλα θέματα πλὴν τῶν αἰρέσεων τοποθετώντας τοὺς ἐντὸς παρενθέσεων λέγοντας «*(καθὼς τοιοῦτοι εἶναι – καὶ – οἱ αἰρετικοί)*»· τοὺς διαχωρίζει διότι οἱ αἰρετικοὶ εἶναι οἱ ἐπιτιμητέοι (= αὐτοὶ πού πρέπει νὰ ἐπιτιμηθοῦν), ἐνῶ οἱ λοιποὶ εἶναι οἱ ἤδη ἐπιτιμημένοι ὡς θὰ δοῦμε κατωτέρω. Ἀλλὰ καὶ ἀφ' ἑτέρου τοὺς ἐξομοιώνει – ἐνώνει μὲ τὴν φράση «*καθὼς τοιοῦτοι...*» (= ὅπως τέτοιοι κ.έ.)· καὶ τοὺς ἐνώνει διότι καὶ οἱ μὲν λοιποὶ καὶ οἱ δὲ αἰρετικοὶ ἀνήκουν στοὺς δύο αὐτοὺς Ἀποστολικούς πού ἀναφέρει ὁ Ὅσιος (10^ο καὶ 11^ο).

Κατ' ἀρχὰς, οἱ δύο αὐτοὶ Ἀποστολικοὶ Κανόνες κατὰ τὴν ἐρμηνεία τοῦ ὀσίου Νικοδήμου⁶ καὶ τῶν ἐπισημῶν ἐρμηνευτῶν⁷ ἀναφέρονται σὲ ἐπιτιμημένους· εἴτε μὲ τὸ ἐπιτίμιο τοῦ ἀφορισμοῦ [ὡς πρὸς μὴ Κληρικούς, (10^{ος} Ἀποστολικός)], εἴτε μὲ τὸ ἐπιτίμιο τῆς καθαιρέσεως [ὡς πρὸς Κληρικούς, (11^{ος} Ἀποστολικός)].

¹ Πηδάλιον, σ. 50 / ΡΠΣ 2, σ. 60 / ΚΙΚ, σ. 34.

² Πηδάλιον, σσ. 50-51.

³ ΡΠΣ 2, σ. 60.

⁴ ΗΕΤΜ, σ. 206.

⁵ Πηδάλιον, σ. 13 / ΡΠΣ 2, σ. 15 / ΚΙΚ, σ. 22.

⁶ Βλ. Πηδάλιον, σσ. 13-14.

⁷ Βλ. ΡΠΣ 2, σσ. 14-15.

Ἡ λέξη (ὄρος) αίρετικοί ἔχει δύο ἔννοιες στήν ἐκκλησιαστική παράδοση καί διδασκαλία. Πρῶτον τοὺς ἐπιτιμημένους καί δεύτερον τοὺς ἐπιτιμητέους.

Ὡς πρὸς τοὺς ἐπιτιμημένους τὸ λέγει ὁ 6^{ος} Ἱερὸς Κανόνας τῆς Β' Οἰκουμενικῆς Συνόδου ὡς ἐξῆς: «... *Αἰρετικούς δὲ λέγομεν τοὺς τε πάλαι τῆς ἐκκλησίας ἀποκηρυχθέντας, καὶ τοὺς μετὰ ταῦτα ὑφ' ἡμῶν ἀναθεματισθέντας...*»⁸.

Ὡς πρὸς τοὺς ἐπιτιμητέους τὸ λέγει ὁ ὄσιος Νικόδημος ὡς ἐξῆς: «*Δι' ὃ καὶ Γεώργιος ὁ Σχολάριος ἐν τῷ κατὰ Σιμωνίας, αίρετικός εἶναι, λέγει, κάθε ἓνας ὁποῦ ἢ κατ' εὐθείαν, ἢ πλαγίως πλανᾶται περὶ τι τῶν ἄρθρων τῆς πίστεως. Καὶ οἱ πολιτικοὶ νόμοι φασίν· Αἰρετικός ἐστὶ, καὶ τοῖς τῶν αίρετικῶν ὑπόκειται νόμοις ὁ μικρὸν γοῦν τι τῆς ὀρθῆς πίστεως παρεκκλίνων. Καὶ ὁ Ταράσιος ἐν τῇ α'(1^η) πράξει τῆς Ζ' Συνόδου λέγει. Τὸ ἐπὶ δόγμασιν εἴτε μικροῖς, εἴτε μέγалоις ἀμαρτάνειν, ταῦτόν ἐστι· ἐξ ἀμφοτέρων γὰρ ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ ἀθετεῖται. Καὶ ὁ Φώτιος, γράφων πρὸς τὸν Ρώμης Νικόλαον· καὶ γὰρ ἐστὶν ὄντως τὰ κοινὰ πᾶσιν ἅπαντα φυλάττειν ἐπάναγκες, καὶ πρό γε τῶν ἄλλων τὰ περὶ πίστεως. Ἐνθα καὶ τὸ παρεκκλίνειν μικρὸν, ἀμαρτεῖν ἐστὶν ἀμαρτίαν τὴν πρὸς θάνατον. Διαφέρουσι δὲ οἱ αίρετικοὶ ἀπὸ τοὺς ἀπίστους, καθ' ὅτι οἱ μὲν αίρετικοὶ δὲν φρονοῦσιν ὀρθῶς τὰ τῶν χριστιανῶν, οἱ δὲ ἄπιστοι τελείως δὲν δέχονται τὴν ἔνσαρκον τοῦ Θεοῦ Λόγου οἰκονομίαν. (Μελέτιος ἐκκλ. ἱστ. σελ. 71)»⁹.*

Ἐπιπροσθέτως πρέπει νὰ λεχθεῖ ὅτι ὁ ὄσιος Νικόδημος καὶ οἱ ἐπίσημοι ἐρμηνευτές τὸν ὄρο (ὄρους) «*αἰρετικός*» «*αἰρετικοί*» ὡς πρὸς τοὺς Ἱεροὺς Κανόνες τὸν (τοὺς) ἀναφέρουν καὶ ἐκλαμβάνουν καὶ ὡς πρὸς ἀκαθαιρέτους. Ὁ ὄσιος Νικόδημος ὡς πρὸς τὸν 31^ο Ἀποστολικό: «... *χωρὶς νὰ γνωρίσῃ αὐτόν πῶς εἶναι φανερά, ἢ αίρετικός, ἢ ἄδικος, ...*»¹⁰. Ὡς πρὸς τὸν 33^ο Ἀποστολικό: «... *Εἰ δὲ καὶ ἤθελαν εὐρεθῆ κακὸδοξοὶ καὶ αίρετικοί, μὴ συγκοινωνήσετε, λέγει, μὲ αὐτούς· ...*»¹¹. Ὡς πρὸς τὸν 15^ο Κανόνα τῆς ΑΒ' Συνόδου: «... *ἐὰν δὲ οἱ ῥηθέντες πρόεδροι εἶναι αίρετικοί, καὶ τὴν αίρεσιν αὐτῶν κηρύττουσι παρῤῥησία, ...*»¹². Ὁ Ἰωάννης Ζωναράς ὡς πρὸς τὸν 15^ο Κανόνα τῆς ΑΒ' Συνόδου: «... *Εἰ δ' ὁ πατριάρχης τυχόν, ἢ ὁ μητροπολίτης, ἢ ὁ ἐπίσκοπος αίρετικός εἶη, καὶ τοιοῦτος, ὡς δημοσία κηρύττειν τὴν αίρεσιν, καὶ γυμνῇ τῇ κεφαλῇ...*» καὶ κατωτέρω: «...*ἀλλὰ καὶ τιμῆς, ὡς ὀρθόδοξοι, ἀξιωθήσονται, χωρίζοντες ἑαυτοὺς τῆς τῶν αίρετικῶν κοινωνίας...*»¹³. Ὁ Θεόδωρος Βαλαμῶν ὡς πρὸς τὸν 15^ο Κανόνα τῆς ΑΒ' Συνόδου: «... *Καλῶς δὲ εἶπεν ὁ κανὼν ἐπαινετέους εἶναι τοὺς ἀποσχίζοντας ἑαυτοὺς καὶ πρὸ καταδίκης, ἀπὸ τῶν διδασκόντων αίρετικὰ διδάγματα, καὶ ὄντως προφανῶς αίρετικῶν...*»¹⁴.

Ἐπὶ πλέον παραθέτουμε καὶ τὰ ἀκόλουθα: «...Ἐπικρατεῖ ἡ ἄποψη ὅτι ἡ λέξη αίρετίζων σημαίνει τὸν ἀκατάκριτο καὶ ἡ λέξη αίρετικός τὸν κατακεκριμένο. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ὁμως προκύπτει [αὐτὸ τὸ ἀνωτέρω ἔχει τὴν ἀναφορά του ὡς πρὸς τὸ βιβλίον ΗΕΤΜ, (βλ. τὴν ἐδῶ ὑποσ. 15)] ὅτι οἱ δύο λέξεις δὲν ἔχουν καμία νοηματικὴ διαφορά, [βλ. ἀκόμη τί λέγουν ἐπ' αὐτοῦ: ὁ Μ. Βασίλειος ὑποσ. 980, ὁ 9ος Ἱερὸς Κανόνας τοῦ Τιμοθέου Ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας ὑποσ. 439, ἡ ὁσία Μελάνη ἢ Ρωμαία ὑποσ. 421, ὁ ἀββᾶς Ἀγάθων σσ. 448-449, ὁ ὄσιος Σωφρόνιος Πατριάρχης Ἱεροσολύμων σ. 216 (βλ. καὶ ὑποσ. 423), ὁ ὄσιος Στέφανος ὁ Νέος ὑποσ. 756, ὁ ἅγιος Ταράσιος Πατριάρχης Κπόλεως ὑποσ. 201, ὁ ἅγιος Νικηφόρος Πατριάρχης Κπόλεως ὑποσ. 424, ὁ ὄσιος Θεόδωρος ὁ Στουδίτης ὑποσ. 425, 546, 626, 640]. *"Στὴ διάρκεια τῆς συνοδικῆς συζήτησης, στὸ σημεῖο πὸν γίνεται*

8 Πηδάλιον, σ. 160 / ΡΠΣ 2, σ. 181 / ΚΙΚ, σ. 66.

9 Πηδάλιον, σ. 588 ὑποσ. 3.

10 Πηδάλιον, σ. 33.

11 Πηδάλιον, σ. 36.

12 Πηδάλιον, σ. 358.

13 ΡΠΣ 2, σ. 694.

14 ΡΠΣ 2, σ. 695.

ἀναφορά στις δόλιες ἐπεμβάσεις καὶ ἀλλοιώσεις τῶν κειμένων ἀπὸ πλευρᾶς τῶν εἰκονομάχων, ὁ πατριάρχης Ταράσιος ἀποφαίνεται πὼς *"ταῦτα ἐποίησαν οἱ λεγόμενοι πατριάρχαι Ἀναστάσιος, Κωνσταντῖνος καὶ Νικήτας οἱ αἰρετικοί"*, (Πρᾶξις ε', *Lamertz 2*, σελ. 578). Ὅλοι οἱ ἀνωτέρω ἦταν οἱ εἰκονομάχοι διάδοχοι τοῦ πατριάρχου Γερμανοῦ στὸν πατριαρχικὸ θρόνο τῆς Κπόλεως. *Ὡς αἰρετικοί, ἐπομένως, χαρακτηρίζονται οἱ ἐπίσκοποι ἤδη πρὶν τῆ συνοδικῆ καταδίκη*", ΤΟΥΛΟΥΜΤΖΗ Β., Τὸ ἐκκλησιολογικὸ πλαίσιο καὶ οἱ προϋποθέσεις ἀποδοχῆς τῶν αἰρετικῶν..., σσ. 242-243»¹⁵.

Ὁ ὁσιος Νικόδημος ὁ Ἁγιορείτης μὲ τὴν λέξη αἰρετικούς στὴν προκειμένη περίπτωση (ἐρμηνεία τοῦ 45^{ου}) ἀναφέρεται στοὺς ἐπιτιμητέους, δηλαδή στοὺς ἀφοριστέους (= αὐτοὺς ποὺ πρέπει νὰ ἀφορισθοῦν) καὶ στοὺς καθαιρετέους (= αὐτοὺς ποὺ πρέπει νὰ καθαιρεθοῦν). Τοῦτο προκύπτει ἀπὸ τοὺς δύο Ἱεροὺς Κανόνες ποὺ παραθέτει στὴν δευτέρα παρένθεση, τοῦτ' ἔστι τοὺς 2^ο καὶ 4^ο τῆς Γ' Οἰκουμενικῆς οἱ ὁποῖοι ἐρμηνεύουν καὶ ἐξηγοῦν τὸν 11^ο Ἀποστολικὸ – διὰ τοῦτο τοὺς ἐπικαλεῖται ὁ Ὅσιος – καὶ μάλιστα συγκεκριμένα ὡς πρὸς τοὺς αἰρετικούς.

Πρὶν ὅμως δοῦμε τοὺς δύο αὐτοὺς Ἱεροὺς Κανόνες πρέπει νὰ λεχθεῖ ὅτι ὁ ὁσιος Νικόδημος καὶ ὁ ἱερός Βαλσαμών ἐρμηνεύοντες τὸν 2^ο Ἱερὸ Κανόνα τῆς Γ' Οἰκουμενικῆς λέγουν: *ὁ Ὅσιος: «Καὶ οὗτος ὁ Κανὼν [(ὁ 2^{ος}) τῆς Γ' Οἰκουμενικῆς σ.σ.] παρομοίως μὲ τὸν πρῶτο (τῆς αὐτῆς Συνόδου σ.σ.) λέγει,...*»¹⁶. *ὁ ἱερός Βαλσαμών: «Τὰ τοῦ παρόντος β' κανόνος [(2^{ου}) τῆς Γ' Οἰκουμενικῆς σ.σ.] ἠρμηνεύθησαν ἐν τῷ α' κανόνι [(1^ῳ) τῆς Γ' Οἰκουμενικῆς σ.σ.]...»*¹⁷.

Γιὰ νὰ ἔχουμε λοιπὸν πληρεστέρα εἰκόνα τοῦ πράγματος ἃς μᾶς ἐπιτραπεῖ νὰ προσθέσουμε καὶ τὸν 1^ο Ἱερὸ Κανόνα τῆς Γ' Οἰκουμενικῆς. Ἐξετάζονται λοιπὸν οἱ ἐξῆς τρεῖς Ἱεροὶ Κανόνες: 1^{ος}, 2^{ος} καὶ 4^{ος} τῆς Γ' Οἰκουμενικῆς καὶ συνεπικουρικὰ καὶ ἄλλοι σχετικοὶ Κανόνες αὐτῆς τῆς Συνόδου ὅπου ἡ ἀνάγκη τὸ ἀπαιτεῖ.

Ὡς πρὸς τὸν 1^ο Ἱερὸ Κανόνα. Ὁ Ἱερός οὗτος Κανόνας διαλαμβάνει: *«Ἐπειδὴ ἐχρῆν καὶ τοὺς ἀπολειφθέντας τῆς ἀγίας Συνόδου καὶ μείναντας κατὰ χώραν ἢ πόλιν, διὰ τινὰ αἰτίαν, ἢ ἐκκλησιαστικὴν, ἢ σωματικὴν, μὴ ἀγνοῆσαι τὰ περὶ αὐτῶν τετυπωμένα, γνωρίζομεν τῇ ὑμετέρα ἀγιότητι καὶ ἀγάπῃ, ὅτι περ, εἴ τις Μητροπολίτης τῆς ἐπαρχίας ἀποστατήσας τῆς ἀγίας καὶ Οἰκουμενικῆς Συνόδου, προσέθετο τῷ τῆς ἀποστασίας συνεδρίῳ, ἢ μετὰ τοῦτο προστεθείη, ἢ τὰ τοῦ Κελεστίου ἐφρόνησεν, ἢ φρονήσει, οὗτος κατὰ τῶν τῆς ἐπαρχίας ἐπισκόπων διαπράττεσθαί τι οὐ δύναται, πάσης ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας ἐντεῦθεν ἤδη ὑπὸ τῆς Συνόδου ἐκβεβλημένος καὶ ἀνερέργητος ὑπάρχων. Ἀλλὰ καὶ αὐτοῖς τοῖς τῆς ἐπαρχίας Ἐπισκόποις, καὶ τοῖς πέριξ Μητροπολίταις τοῖς τὰ τῆς ὀρθοδοξίας φρονοῦσιν ὑποκείσεται, εἰς τὸ πάντη, καὶ τοῦ βαθμοῦ τῆς ἐπισκοπῆς ἐκβληθῆναι»*¹⁸.

Σ' αὐτὸν τὸν Ἱερὸ Κανόνα παρατηροῦμε τὰ ἐξῆς:

1) Ὁ 1^{ος} Ἱερός Κανόνας μ' αὐτὸ τὸ ὁποῖο λέγει στὸ τέλος του: *«Ἀλλὰ καὶ αὐτοῖς τοῖς τῆς ἐπαρχίας Ἐπισκόποις, καὶ τοῖς πέριξ Μητροπολίταις τοῖς τὰ τῆς ὀρθοδοξίας φρονοῦσιν ὑποκείσεται, εἰς τὸ πάντη, καὶ τοῦ βαθμοῦ τῆς ἐπισκοπῆς ἐκβληθῆναι»* ἐννοεῖ τὴν καθαιρέση· καὶ τοῦτο διότι ἡ Γ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος ὡς πρὸς τοὺς Ἐπισκόπους ποὺ

¹⁵ HETM, ὑπόσ. 1114 / Ἡ δὲ Ε' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος στὴν συνοδικὴ ψήφο της κάνει ἀναφορά στοὺς ἀγίους Κύριλλο Ἀλεξανδρείας καὶ Πρόκλο Κπόλεως ὅτι: *«...ὀνομάζουσι αἰρετικὸν ὄχι μόνον τὸν εἰς τὴν ἀσέβειαν μαθητὴν Νεστόριον ἀλλὰ καὶ τὸν διδάσκαλόν του Θεόδωρον»*, (ἀν καὶ μὴ προσωπικῶς κατακριθέντα τὸν Θεόδωρο), ΚΑΛΑΜΑΡΑ ΜΕΛΕΤΙΟΥ, Ἡ Ε' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, σ. 579.

¹⁶ Πηδάλιον, σ. 171.

¹⁷ ΡΠΣ 2, σ. 195.

¹⁸ Πηδάλιον, σ. 170 / ΡΠΣ 2, σσ. 192-193 / ΚΙΚ, σσ. 68-70.

ἀποτελοῦσαν τὸ «Συνέδριο Ἀποστασίας»¹⁹ δὲν τοὺς ἐξέβαλε «τοῦ βαθμοῦ τῆς ἐπισκοπῆς» καὶ μάλιστα «πάντη» (=παντελῶς) καὶ ὡς ἐκ τούτου δὲν τοὺς καθαίρεσε. Τοῦτο καθίσταται φανερόν ἀπὸ τὴν Σύνοδο ἢ ὁποία ἀπειλήσε τοὺς Ἐπισκόπους τοῦ «Συνεδρίου» αὐτοῦ ὅτι ἐὰν δὲν μετανοήσουν σύντομα, θὰ καθαιρεθοῦν.

Ἐκ τῆς ἀποφάσεως τῆς Συνόδου ὡς πρὸς τοὺς Ἐπισκόπους αὐτούς: «... ἀλλότριος ἔστω αὐτός τε ὁ Ἰωάννης, καὶ οἱ σὺν αὐτῷ τοῦτο δραματούργησαντες, ... τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας, μηδεμίαν ἔχοντες ἄδειαν, ὡς ἐξ ἀυθεντίας ἱερατικῆς, εἰς τὸ δύνασθαι τινὰς βλάπτειν ἐκ ταύτης, ἢ ὠφελεῖν, ἄχρισ ἂν ἑαυτῶν καταγνόντες, τὸ οἰκεῖον ὁμολογήσωσι σφάλμα· εἰδότες, ὅτι εἰ μὴ τοῦτο ἐν τάχει ποιήσαιεν, τὴν τελείαν ἐκ τῶν κανόνων ἐφ' ἑαυτοὺς ἐπισπᾶσονται ἀπόφασιν»²⁰. Δηλαδή, νὰ εἶναι ἀλλότριοι οἱ Ἐπίσκοποι τοῦ «Συνεδρίου Ἀποστασίας» τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας τῶν Ἐπισκόπων τῆς Γ' Οἰκουμενικῆς καὶ νὰ μὴν ἔχουν καμία ἀυθεντία ἱερατικὴ ὥστε νὰ βλάπτουν ἢ νὰ ὠφελοῦν κάποιους μέχρι νὰ ἔλθουν σὲ συναίσθηση καὶ κατηγορήσουν τοὺς ἑαυτοὺς τους καὶ ὁμολογήσουν τὸ σφάλμα τους· γνωρίζοντας ὅτι ἐὰν μὴ σύντομα τοῦτο ποιήσουν, θὰ ἐφελκύσουν τὴν τελείαν ἐκ τῶν Κανόνων ἀπόφασιν (τοῦτ' ἔστι τὴν καθαίρεση). Τοὺς ἀπειλεῖ λοιπὸν ἡ Σύνοδος μὲ καθαίρεση τὴν ὁποία ἐντέλλεται στὸν 1^ο Ἱερὸ Κανόνα τῆς νὰ πραγματοποιήσουν οἱ Ἐπίσκοποι καὶ οἱ πέριξ Μητροπολίτες.

2) Ἐπὶ πλέον, ἀπὸ τὴν ἀπόφαση τῆς Συνόδου ὡς πρὸς τὸ «Συνέδριο» αὐτὸ προκύπτει ὅτι πράγματι δὲν τοὺς καθαίρεσε: «...ἀλλότριος ἔστω αὐτός τε ὁ Ἰωάννης, καὶ οἱ σὺν αὐτῷ τοῦτο δραματούργησαντες, Ἰωάννης Δαμασκοῦ, Ἀλέξανδρος Ἀπαμείας, Δεξιανὸς Σελευκείας, Ἀλέξανδρος Ἱεραπόλεως, Ἰμέριος Νικομηδείας... (καὶ συνεχίζουν τὰ πρακτικὰ ἀναφέροντας πλῆθος ὀνομάτων Ἐπισκόπων μὲ τις ἐπισκοπές τους καὶ καταλήγουν), καὶ Ἑλλάδιος Πτολεμαῖδος, ...», (βλ. ἀνωτέρω ὡς πρὸς τὴν παραπομπή). Δηλαδή ὀνομάζει καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Ἐπισκόπου καὶ τὴν περιοχὴ πού ἦταν Ἐπίσκοπος, συνεπῶς δὲν τοὺς ἐξέβαλε τῆς Ἐπισκοπῆς ὡς ἤδη ἐλέχθη. Ἐνῶ ἡ Σύνοδος ὡς πρὸς τὸν Νεστόριο καθαιρώντας τὸν τὸν ἐξέβαλλε τῆς Ἐπισκοπῆς του, (βλ. HETM, σσ. 59 κ.έ.). Ἡ Σύνοδος λοιπὸν μὲ τὴν φράση «καὶ τοῦ βαθμοῦ τῆς ἐπισκοπῆς ἐκβληθῆναι» ἐννοεῖ νὰ καθαιρεθεῖ, (βλ. τὸ 1).

3) Ἀπὸ τοὺς ὑπολοίπους σχετικὸς Ἱεροὺς Κανόνες τῆς αὐτῆς Συνόδου (2^{ος} καὶ 4^{ος}) οἱ ὁποῖοι ὁμιλοῦν γιὰ καθαίρεση ὡς πρὸς τὸ ἴδιο θέμα, (βλ. κατωτέρω). Δὲν μπορεῖ ἡ Σύνοδος ἐκεῖ γιὰ τὸ ἴδιο θέμα νὰ ὁμιλεῖ γιὰ καθαίρεση καὶ ἐδῶ στὸν 1^ο Ἱερὸ Κανόνα ὄχι.

4) Ὁ 6^{ος} Ἱερὸς Κανόνας τῆς Γ' Οἰκουμενικῆς ὡς λέγει ὁ ὅσιος Νικόδημος «κοινῶς ὀρίζεται» σὲ σχέση μὲ τοὺς προηγουμένους οἱ ὁποῖοι εἶναι μερικοί. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι ὁ 6^{ος} τοὺς συμπεριλαμβάνει νοηματικὰ καὶ οὗτος ὁμιλεῖ γιὰ καθαίρεση, συνεπῶς τὸν ἐρμηνεύει [(τὸν 1^ο), βλ. κατωτέρω].

5) Ἀπ' αὐτὸ πού λέγει ὁ ἱερὸς Βαλσαμῶν στὴν ἐρμηνεία αὐτοῦ τοῦ Ἱεροῦ Κανόνος: «Διορίζεται οὖν ὁ κανὼν, ὡς, ἐπεὶ ἐχρῆν τινὰς τῶν ἐπισκόπων, εὐλόγως ἀπολειφθέντας, οὐκ ἀγνοεῖν τὰ πεπραγμένα, ὀφείλουσι πάντες εἰδέναί, ὅτι, εἴ τις ἐπίσκοπος ἢ προσετέθη, ἢ προστεθεῖ τῷ τῆς ἀποστασίας συνεδρίῳ, δηλονότι τῷ μέρει τοῦ Ἰωάννου Ἀντιοχείας, καὶ τοῦ Κελεστίου, οὗτος καθηρημένος ἔσται, καὶ οὐδέν τι ὀπουδήποτε ἱερατικὸν ἐνεργήσει· ἀλλὰ πάντες οἱ πέριξ μητροπολίται καὶ ἐπίσκοποι ἀπόβλητον τοῦτον ἔξουσιν, ὡς ἤδη τοῦ ἐπισκοπικοῦ βαθμοῦ ἀπαλλοτριωθέντα»²¹. Ὅμιλεῖ γιὰ καθαίρεση «οὗτος καθηρημένος ἔσται».

6) Ἀπ' αὐτὰ τὰ ὁποῖα λέγει ὁ ὅσιος Νικόδημος ὁ Ἁγιορείτης στὴν ἐρμηνεία αὐτοῦ τοῦ Ἱεροῦ Κανόνος: «Οὗτος ὁ Κανὼν δηλοποιεῖ εἰς τοὺς μὴ εὐρεθέντας ἐν τῇ Συνόδῳ τὴν καθαίρεσιν Ἰωάννου Ἀντιοχείας, Θεοδωρήτου Ἐπισκόπου Κύρου, Ἰβᾶ Ἐπισκόπου Ἐδέσσης, καὶ

¹⁹ Ὡς πρὸς τὸ ποῖο ἦταν αὐτὸ τὸ «Συνέδριο» μὲ τὸ ἱστορικὸ πλαίσιο του ἐν συντομίᾳ βλ. HETM, σσ. 58-59.

²⁰ ΣΜΠ 1, σ. 518

²¹ ΡΠΣ 2, σ. 194.

τῶν σὺν αὐτοῖς τριάκοντα Ἐπισκόπων, λέγων· Ἐπειδὴ οἱ μὴ παρουσιάσαντες εἰς τὴν ἁγίαν Σύνοδον ταύτην Ἐπίσκοποι διὰ κάμμειαν ὑπόθεσιν αὐτῶν ἐκκλησιαστικὴν, ἢ σωματικὴν, πρέπει νὰ ἡξεύρουν τὰ περὶ τῶν ῥηθέντων τούτων γενόμενα· δηλοποιοῦμεν εἰς τὴν ὑμετέραν ἀγάπην, ὅτι ὁποῖος Μητροπολίτης ἐχωρίσθη μὲν ἀπὸ τὴν ἁγίαν καὶ Οἰκουμενικὴν ταύτην Σύνοδον, ἠνώθη δὲ μὲ τὸ συνέδριον τῆς ἀποστασίας, τοῦ Νεστορίου δηλαδή, καὶ Ἰωάννου καὶ τῶν σὺν αὐτῶ, ἢ θέλει ἐνωθῆ μετὰ ταῦτα· ἢ ἐφρόνησε τὰ τοῦ Κελεστίου αἰρετικὰ δόγματα· οὗτος οὐδεμίαν δύναμιν ἔχει νὰ πράξῃ τι κακὸν κατὰ τῶν Ἐπισκόπων, ἢ καὶ κατὰ τῶν λαϊκῶν, τῶν ὀρθοδόξων δηλαδή, μὲ τὸ νὰ ἔγινεν ἀπόβλητος ἀπὸ τὴν Σύνοδον ταύτην κάθε ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας καὶ ἱεροπραξίας, καὶ μὲ τὸ νὰ ἔχη νὰ γίνεταί **πάντη ἀπόβλητος εἰς τὸ ἐξῆς τοῦ τῆς Ἐπισκοπῆς βαθμοῦ, καὶ ἀπὸ αὐτοὺς ἀκόμη τοὺς ὀρθοδόξους Ἐπισκόπους, καὶ τοὺς περίξ ὄντας Μητροπολίτας**»²². Ἡ ἐκβολὴ «**τοῦ τῆς Ἐπισκοπῆς βαθμοῦ**» καὶ **μάλιστα «πάντη»** ἢ ὁποῖα θὰ γίνεταί ἀπὸ τοὺς περίξ Μητροπολίτες καὶ ὀρθοδόξους Ἐπισκόπους, ἔχει τὴν ἔννοια τῆς καθαιρέσεως.

7) Ἀπ' αὐτὸ πὸν λέγει ὁ Ἱεροδιάκονος καὶ Κολλυβᾶς Νεόφυτος Κausοκαλυβίτης: «**καθαρεῖν ἀμέσως δοκοῦντας τὸν ἔνοχον**»²³, ὁμιλεῖ γιὰ καθάριση· τὸ αὐτὸ προκύπτει καὶ

²² Πηδάλιον, σσ. 170 - 171.

²³ «Ἄρα οἱ ἀνεξέλεγκτοι τῶν ἀναξίων (κληρικῶν σ.σ.), δὲν εἶναι ἀμέσως ὑπὸ τῶν κανόνων καθηρημένοι. Διότι δὲν θὰ μπορούσε δι' αὐτῶν, ὅπως καὶ διὰ τῶν καθαρῶν ὁ Θεὸς νὰ ἐργάζεται τὰ δικά Του. Γιατὶ ὅλους, λέγει, ὁ Θεὸς δὲν χειροτονεῖ, διὰ πάντων ὁμοῦ αὐτὸς ἐνεργεῖ, ἂν καὶ αὐτοὶ εἶναι ἀνάξιοι. Θὰ ἀντεπιφέρει δὲ κάποιος τὸν 1ο ἱερὸ Κανόνα τῆς Γ' Οἰκουμενικῆς καὶ τὸν 13ο τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ Συνόδου, **ποῦ φαίνεται νὰ καθαιρεῖ ἀμέσως τὸν ἔνοχο**. Διότι καὶ ὁ μὲν τῆς Γ' λέγει (παραθέτει στὴν συνέχεια ὁ ἱερὸς Πατὴρ τὸν ἱερὸ Κανόνα ὡς τὸν παραθέσαμε ἀνωτέρω) ὁ δὲ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ: "τὸν ἀπὸ ἄλλῃ σὲ ἄλλῃ ἐπαρχία, χωρὶς κανέναν νὰ τὸν ἔχει καλέσει (ἐννοεῖται Ἐπίσκοπος) μεταβαίνοντα καὶ χειροτονοῦντα, νὰ ὑπόκειται στὴν ἀρμόζουσα ποινῇ, καθηρημένο ἀπ' ἐδῶ ἤδη ὑπὸ τῆς ἁγίας συνόδου (τυγχάνει)".

Πρὸς τὸ ὁποῖο θὰ πούμε, **ὅτι ἂν πράγματι τὸν ἔνοχο ἀπ' ἐδῶ ὁ τῆς Γ' Οἰκουμενικῆς Κανόνας ἐξέβαλε τοῦ βαθμοῦ**, πῶς πάλι συνάπτει τὰ ἐπόμενα, τὸ ὁποῖο ὁ ἱεροκατήγορος ἀπέκρυψε; Διότι εἰσάγει (τὴν λύση): "ἀλλὰ καὶ σ' αὐτοὺς τοὺς Ἐπισκόπους τῆς ἐπαρχίας καὶ τοὺς περίξ Μητροπολίτες ὑποκείσεται παντελῶς καὶ τοῦ βαθμοῦ τῆς ἐπισκοπῆς νὰ ἐκβληθεῖ". Ποιοῦ λοιπὸν βαθμοῦ λέγω, πάλι καὶ ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας ἢ ἐπισκοπικῆς ἐνεργείας καὶ δυνάμεως θὰ ἐκβληθεῖ ἀπὸ τοὺς μετὰ τὴν Οἰκουμενικὴ Σύνοδο ζώντων Ἐπισκόπων, ὁ ὁποῖος ἅπαξ ὑπ' αὐτῆς τῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἔχει ἐκβληθεῖ ἀπ' αὐτά; Γιατὶ ὄχι ὁ ἐκτός, ὁ δὲ ἐντός ὑπάρχων τοῦ βαθμοῦ, αὐτὸς ἐκβάλλεται. Ἀλλ' ὁμοῦς πρέπει νὰ ἐκβληθεῖ τοῦ βαθμοῦ καὶ ἀπὸ τοὺς συνερχομένους Ἐπισκόπους μετὰ τὴν τὴν Οἰκουμενικὴ Σύνοδο ἄρα εἶναι ἐντός (τοῦ βαθμοῦ) καὶ ἀκόμη δὲν ἔχει ἐκβληθεῖ ἐνεργεῖα καὶ μὲ τὴν ποινῇ, ὅτι μόνον δυνάμει καὶ μὲ τῆς ἐνοχῆς, ὡς ἔχει εἰπωθεῖ, λόγο. Καὶ ἡ ἐν Ἀντιοχείᾳ Σύνοδος δὲ τὸν ὑπ' αὐτῆς ἤδη καθηρημένο, τοῦτον ὄρισε μ' αὐτὸν μὲν τὸν Κανόνα (13^ο) νὰ ὑπόκειται στὴν ἀρμόζουσα ποινῇ, ἐν δὲ στὸν 22^ο Κανόνα, πρέπει νὰ τύχει ἐπιτιμίας ὑπὸ τῆς Συνόδου, τῶν Ἐπισκόπων δηλαδή, τοὺς ὁποῖους δύο φορὲς τοῦ ἔτους νὰ συνέρχονται σὲ κάθε μία ἐπαρχία στὸν 20^ο αὐτῆς Κανόνα καλῶς ἔχει ἀποφάσισε.

Ἐὰν λοιπὸν, ἀπὸ τότε καθάαιρεσε αὐτόν, πῶς ὀρίζει πάλι ἐδῶ (στὸν 13^ο Κανόνα) μὲν, αὐτὸς νὰ ὑφίσταται τὴν ἀρμόζουσα ποινῇ, ἐκεῖ δὲ (στὸν 22^ο Κανόνα), νὰ ἐπιτιμᾶται ὑπὸ τῆς Συνόδου; Τῶν ὁποίων τὸ καθένα χωριστὰ συμβαίνει σὲ μέλλοντα χρόνο καὶ ὄχι στὸν χρόνο κατὰ τὸν ὁποῖο καθορίστηκε ἡ ποινῇ».

Τὸ πρῶτον: «Τῶν ἄρα ἀναξίων οἱ ἀνεξέλεγκτοι, οὐκ εἰσὶν ἀμέσως ὑπὸ τῶν Κανόνων καθηρημένοι· οὐ γὰρ ἂν δι' αὐτῶν, ὡς καὶ διὰ τῶν καθαρῶν ὁ Θεὸς τὰ αὐτοῦ πάντα εἰργάζετο· πάντας μὲν γὰρ φησιν, ὁ Θεὸς οὐ χειροτονεῖ, διὰ πάντων δὲ αὐτὸς ἐνεργεῖ, εἰ καὶ αὐτοὶ εἶεν ἀνάξιοι. Ἀντεπίσει δὲ τις τὸν τε α' τῆς Γ' καὶ τὸν γ' τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ **καθαρεῖν ἀμέσως δοκοῦντας τὸν ἔνοχον**· φησὶ καὶ γὰρ ὁ μὲν Γ'...Ὁ δὲ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ "τὸν ἀφ' ἑτέρας ἐπαρχίας εἰς ἑτέραν, μηδενὸς καλοῦντος, μεταβαίνοντα καὶ χειροτονοῦντα, ὑπέχειν τὴν προσήκουσαν δίκην, καθηρημένον ἐντεῦθεν ἤδη ὑπὸ τῆς ἁγίας συνόδου".

Πρὸς ὃ ἐροῦμεν, ὡς εἴπερ τὸν ἐνεχόμενον αὐτόθεν ὁ τῆς Γ' κανὼν ἐξέβαλε τοῦ βαθμοῦ, πῶς πάλιν ὑποσυνάπτει ἐχόμενα, ὅπερ ὁ ἱεροκατήγορος ὑπεκράτησεν; εἰσάγει γάρ: "ἀλλὰ καὶ αὐτοῖς τοῖς τῆς ἐπαρχίας ἐπισκόποις καὶ τοῖς περίξ μητροπολίταις ὑποκείσεται εἰς τὸ πάντη καὶ τοῦ βαθμοῦ τῆς ἐπισκοπῆς ἐκβληθῆναι". Τίνος οὖν βαθμοῦ φημι, πάλιν καὶ κοινωνίας ἐκκλησιαστικῆς ἢ ἐπισκοπικῆς ἐνεργείας καὶ δυνάμεως ἐκβληθήσεται τοῖς μετὰ τὴν Οἰκουμενικὴν Σύνοδον, ὁ ἅπαξ ὑπ' αὐτῆς ἐκβεβλημένος τούτων; οὐδὲ γὰρ ὁ ἐκτός, ὁ δὲ ἐντός ὧν τοῦ βαθμοῦ, οὗτος ἐκβάλλεται. Ἀλλὰ μὴν ἐκβλητέος ἐστὶ τοῦ βαθμοῦ τοῖς μετὰ τὴν Σύνοδον, ἔσω ἄρα ἐστὶ τοῦ βαθμοῦ καὶ οὕτω ἐκβέβληται ἐνεργεῖα καὶ ποινῇ, ὅτι μὴ δυνάμει καὶ τῶ τῆς ἐνοχῆς, ὡς εἴρηται, λόγῳ. Καὶ ἡ ἐν Ἀντιοχείᾳ δὲ τὸν ὑπ' αὐτῆς ἤδη καθηρημένον, τοῦτον ὥρισεν ἐν μὲν τῶ αὐτῶ κανόνι, ὑπέχειν τὴν προσήκουσαν δίκην, ἐν δὲ τῶ κβ', ἐπιτιμίας τυγχάνειν ὑπὸ τῆς συνόδου, τῶν ἐπισκόπων δηλαδή, οὓς δεύτερον τοῦ ἔτους συνέρχεσθαι καθ' ἐκάστην ἐπαρχίαν ἐν τῶ κ' τῆς αὐτῆς κανόνι καλῶς ἔχειν ἔδοξεν.

ἀπὸ αὐτὸ τὸ ὁποῖο κατωτέρω λέγει: «*ὁ τῆς Γ' κανὼν ἐξέβαλε τοῦ βαθμοῦ*» καὶ ἐδῶ ἐννοεῖ τὴν καθαίρεση.

8) Ὅλα τὰ ἀνωτέρω (καὶ οἱ ἑπτὰ παραθέσεις – τεκμήρια) ἔρχονται νὰ ἐφαρμοσθοῦν καὶ κυρίως εἰπεῖν νὰ ἐρμηνευθοῦν ὑπὸ τοῦ Μαξιμιανοῦ Κπόλεως [(σημειωτέον ὅτι ἦταν ὁ διάδοχος τοῦ Νεστορίου στὴν ἐπισκοπὴ τῆς Κπόλεως ὁ ὁποῖος Νεστόριος ἐκβλήθηκε τῆς ἐπισκοπῆς μὲ τὴν καθαίρεσή του, ὡς ἤδη ἐλέχθη, καὶ στὴν θέση του τοποθετήθηκε ὁ Μαξιμιανὸς (Οκτώβριος 431)]· καθαιρώντας τοὺς Ἐπισκόπους οἱ ὁποῖοι ἦταν στὸ πλευρὸ τοῦ Ἰωάννου Ἀντιοχείας (τοῦ καὶ προέδρου τοῦ «Συνεδρίου Ἀποστασίας»).

«Καὶ κατὰ τὴν διάρκεια τῶν συνεδριάσεων τῆς Γ' Οἰκουμενικῆς καὶ ἀφοῦ ἡ Σύνοδος καθαίρεσε καὶ ἀναθεμάτισε τὸν Νεστόριο καὶ ἀναθεμάτισε ὅσους κοινωνοῦσαν μαζί του καὶ τὴν αἴρεσή του, τὸ "Συνέδριο Ἀποστασίας" ἀποσχίστηκε τῶν Ὁρθοδόξων, παρὰ ταῦτα ἡ Γ' Οἰκουμενικὴ τὸ ἐξέλαβε ὡς ἔχοντα ἐνυπόστατο ἱερωσύνη. Σ' αὐτὸ τὸ συνέδριο συμμετεῖχε καὶ ὁ Δωρόθεος Μαρκιανουπόλεως· ὁ Δωρόθεος ἦταν αὐτὸς πού, παρόντος τοῦ Νεστορίου στὸν ναό, εἶπε: "εἴ τις Θεοτόκον εἶναι λέγειν τὴν Μαρίαν, οὗτος ἀνάθεμα ἔστω", (βλ. σ. 61). "*Ἀλλὰ καὶ ὁ Δωρόθεος μὲ Ἀντιοχειανὸς ὑπέγραψε τὴν καθαίρεση τοῦ Κυρίλλου καὶ ἀναθεματισμὸ τῶν 12 Κεφαλαίων του ὡς αἰρετικῶν* (ACO I,5, σ. 123)" [ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ ΣΤΥΛΙΑΝΟΥ, (βλ. τὴν ἐδῶ ὑποσ. 24)]. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν Γ' Οἰκουμενικὴ, τὸ "Συνέδριο Ἀποστασίας" πού συνέχιζε νὰ εἶναι ἀπεσχισμένο τῶν Ὁρθοδόξων, ὁ Μαξιμιανὸς Κπόλεως καθαίρεσε διὰ συνόδου τοὺς Ἐπισκόπους πού ἦταν στὸ πλευρὸ τοῦ Ἰωάννου Ἀντιοχείας, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ τὸν Δωρόθεο Μαρκιανουπόλεως. Τὸ ὁποῖο δείχνει ὅτι οἱ Ὁρθόδοξοι τοὺς ἐξέλαβαν ὡς ἔχοντες ἐνυπόστατο ἱερωσύνη. "*Μετὰ τὴν σύνοδον τῆς Ἐφέσου (431) συνετάχθη (ὁ Δωρόθεος) μὲ τοὺς σκληροῦς, οἱ ὁποῖοι ὑπέγραψαν διαμαρτυρίαν κατὰ τῶν ἀποφάσεων τῆς. Ὁ Μαξιμιανὸς Κπόλεως τὸν καθήρεσεν,...*", [ΧΡΗΣΤΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ, (βλ. τὴν ἐδῶ ὑποσ. 24)] "*Ἀφοῦ κατ' ἀρχὰς ἔλαβεν αὐστηρὰ μέτρα κατὰ τῶν Νεστοριανῶν, (ὁ Μαξιμιανὸς) καθαιρέσας διὰ συνόδου τοὺς ἐπισκόπους οἱ ὁποῖοι ἦσαν εἰς τὸ πλευρὸν τοῦ Ἰωάννου Ἐφέσου,* (προφανῶς πρόκειται περὶ ἀβλεπτήματος, γράφηκε Ἐφέσου ἀντὶ Ἀντιοχείας) "[ΧΡΗΣΤΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ, (βλ. τὴν ἐδῶ ὑποσ. 24)]»²⁴. Ἡ καθαίρεση γιὰ ὅλες τὶς Οἰκουμενικὲς Συνόδους ἔχει τὴν ἐννοια τῆς ἀφαιρέσεως τῆς ἱερωσύνης²⁵, τὸ ὁποῖο δείχνει ὅτι τὸ «Συνέδριο Ἀποστασίας», ὄντως εἶχε ἐνυπόστατο ἱερωσύνη καὶ μετὰ τὴν Γ' Οἰκουμενικὴ.

Ὡς πρὸς τὸν 2^ο Ἱερὸ Κανόνα: «*Εἰ δέ τινες ἐπαρχιωταὶ Ἐπίσκοποι ἀπελείφθησαν τῆς ἀγίας Συνόδου, καὶ τῆ ἀποστασία προσετέθησαν, ἢ προστεθεῖναι πειραθεῖεν, ἢ καὶ ὑπογράψαντες τῇ Νεστορίῳ καθαιρέσει ἐπαλινδρόμησαν πρὸς τὸ τῆς ἀποστασίας συνέδριον· τούτους πάντη, κατὰ τὸ δόξαν τῇ Ἀγίᾳ Συνόδῳ, ἀλλοτρίους εἶναι τῆς ἱερωσύνης καὶ τοῦ βαθμοῦ ἐκπίπτοντας*»²⁶. Ἐστιάζουμε τὴν προσοχή μας σ' αὐτὸ πού στὸ τέλος τοῦ ὁ Ἱερὸς Κανόνας λέγει: «*ἀλλοτρίους εἶναι τῆς ἱερωσύνης καὶ τοῦ βαθμοῦ ἐκπίπτοντας*». Καὶ τὰ δύο τμήματα αὐτοῦ τοῦ ἀποσπάσματος ἔχουν τὴν ἐννοια τῆς καθαιρέσεως.

Τὸ Πρῶτο: «*ἀλλοτρίους εἶναι τῆς ἱερωσύνης*», τὸ ὅτι ἡ λέξι «*ἀλλοτρίους*» κ.έ. δηλώνει τὴν καθαίρεση φαίνεται ἀπὸ πολλὰς ἄλλες περιπτώσεις ἀπὸ τοὺς Ἱεροὺς Κανόνες καὶ τὰ Πρακτικὰ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων:

Εἰ οὖν ἐντεῦθεν αὐτὸν καθεῖλε, πῶς πάλιν ὀρίζει ἐνθα μὲν, ὑπέχειν αὐτὸν τὴν προσήκουσαν δίκην, ἐνθα δέ, ἐπιτιμίας ὑπὸ τῆς συνόδου τυγχάνειν; ὧν ἑκάτερα μέλλοντος τυγχάνουσι, οὐχὶ δὲ τοῦ καθ' ὃν ὠρίσθη χρόνου;», HETM, σσ. 54 κ.έ.

²⁴ HETM, σ. 578.

²⁵ Βλ. HETM, σσ. 440 κ.έ.

²⁶ Πηδάλιον, σ. 171 / ΡΠΣ2, σ. 195 / ΚΙΚ, σ. 70.

«Οἱ ἀποφάσεις ἐκ τῶν Ὁρῶν τῶν τριῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων (Δ', Ε' καὶ ΣΤ') ὡς πρὸς τοὺς κληρικούς, ἀποσπασμένες ἀπὸ τὴν συνάφειά τους, εἶναι οἱ ἑξῆς:

Δ' καὶ ΣΤ' Οἰκουμενικῶν: "εἰ μὲν εἶεν ἐπίσκοποι, ἢ κληρικοί, ἀλλοτρίους εἶναι τοὺς ἐπισκόπους τῆς ἐπισκοπῆς, καὶ τοὺς κληρικούς τοῦ κλήρου".

Ε' Οἰκουμενικῆς: "εἰ μὲν ἐπίσκοπος εἴη, ἢ ἐν κλήρῳ ἀναφερόμενος, ὁ τοιοῦτος ἀλλότρια ἱερέων καὶ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως πράττων, γυμνωθήσεται τῆς ἐπισκοπῆς, ἢ τοῦ κλήρου".

Οἱ μὲν δύο Σύνοδοι χρησιμοποιοῦν τὴν λέξη "ἀλλοτρίους... ἐπισκοπῆς... κλήρου", ἢ δὲ τρίτη τὴν λέξη: "γυμνωθήσεται τῆς ἐπισκοπῆς, ἢ τοῦ κλήρου". Θὰ δοῦμε αὐτὲς τὶς δύο λέξεις τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων "ἀλλοτρίους" καὶ "γυμνωθήσεται" ὅτι χρησιμοποιοῦνται καὶ σὲ ἄλλες περιπτώσεις γιὰ νὰ δηλώσουν τὴν καθάρωση τῶν κληρικῶν.

Ὡς πρὸς τὴν πρώτη: "ἀλλοτρίους εἶναι τῆς ἱερωσύνης καὶ τοῦ βαθμοῦ ἐκπίπτοντας", 2ος ἱερός Κανόνας τῆς Γ' Οἰκουμενικῆς, Πηδάλιον, σ. 171 / ΡΠΣ 2, σ. 195 / ΚΙΚ, σ. 70. "τὸν μὲν Ἐπίσκοπον ἀπαλλοτριούσθαι τῆς Ἐπισκοπῆς, καὶ εἶναι καθηρημένον", 7ος ἱερός Κανόνας τῆς Γ' Οἰκουμενικῆς, Πηδάλιον, σ. 173 / ΡΠΣ 2, σ. 200 / ΚΙΚ, σ. 72. "πάντη τῆς ἐπισκοπικῆς ἀξίας ἠλλοτριώσαμεν", ἐπιστολὴ Γ' Οἰκουμενικῆς ὡς πρὸς τὸν Νεστόριο, ΣΜΠ 1, σ. 546 / ΜСС4, σ. 1461. "παρὰ τῆς ἀγίας συνόδου καθηρηθῆσθαι, καὶ παντὸς ἐκκλησιαστικοῦ βαθμοῦ ὑπάρχειν ἀλλότριον", Γ' Οἰκουμενικῆς ὡς πρὸς τὸν Νεστόριο, σ. 440. "ἀλλότριον εἶναι τὸν αὐτὸν Νεστόριον τοῦ τε ἐπισκοπικοῦ ἀξιώματος καὶ παντὸς συλλόγου ἱερατικοῦ", Γ' Οἰκουμενικῆς, σ. 440. "καθαιρεῖσθαι τῆς ἐπισκοπῆς, καὶ παντὸς ἐκκλησιαστικοῦ θεσμοῦ ὑπάρχειν ἀλλότριον", Δ' Οἰκουμενικῆς ὡς πρὸς τὸν Διόσκορο, σ. 441. "πάσης ἡμᾶς ἱερατικῆς ἀξίας καὶ λειτουργίας ἀλλοτρίους ὑπάρχειν", ΣΤ' Οἰκουμενικῆς ὡς πρὸς τὸν Μακάριο, σ. 441. "καὶ πάσης ἱερατικῆς λειτουργίας ἀπηλλοτριωμένον ἔχομεν", Σύνοδος τοῦ 1347 ὡς πρὸς τὸν Ἀκίνδυνο, σ. 442. Ὡς πρὸς τὴν δευτέρα: "Καὶ εἰ μὲν ἱερατικὸς ἐστίν..."²⁷.

Τὸ Δεύτερο (ὡς πρὸς τὸν 2^ο Ἱερὸ Κανόνα τῆς Γ' Οἰκουμενικῆς): «καὶ τοῦ βαθμοῦ ἐκπίπτοντας» τὸ ὅτι δηλώνει τὴν καθάρωση ἢ ὁποῖα πρέπει νὰ ἐπιβληθεῖ ἀπὸ τοὺς μετὰ ταῦτα ζῶντες Ἐπισκόπους φαίνεται ἀπὸ τὸν 6^ο ἱερὸ Κανόνα τῆς ἰδίας αὐτῆς Συνόδου (Γ') καὶ τὴν ἐρμηνεία τοῦ ὁσίου Νικοδήμου. Ὁ Κανόνας (ὁ 6^{ος}): «Ὁμοίως δὲ καὶ οἵτινες βουληθεῖεν τὰ περὶ ἐκάστου πεπραγμένα ἐν τῇ ἀγίᾳ Συνόδῳ τῇ ἐν Ἐφέσῳ, οἰωδῆποτε τρόπον παρασαλεύειν, ἢ ἀγία Σύνοδος ὥρισεν, εἰ μὲν Ἐπίσκοποι εἶεν, ἢ κληρικοί, τοῦ οἰκείου παντελῶς ἀποπίπτειν βαθμοῦ, εἰ δὲ λαϊκοί, ἀκοινωνήτους ὑπάρχειν»²⁸. Ἡ ἐρμηνεία: «Οἱ μὲν ἀνωτέρω Κανόνες μερικώτεροί εἰσιν, οὗτος δὲ κοινῶς διορίζεται, ὅτι, ὅσοι ἠθέλαν τολμήσουν νὰ παρασαλεύσουν μὲ οἰονδῆτινα τρόπον τὰ περὶ ἐκάστου ζητήματος πραχθέντα ἐν τῇ ἐν Ἐφέσῳ Συνόδῳ, οὗτοι, εἰ μὲν Ἐπίσκοποι εἶναι, ἢ κληρικοί, νὰ καθαιροῦνται, εἰ δὲ λαϊκοί, νὰ ἀφορίζωνται»²⁹. Εἶναι σαφῆς ὁ ὅσιος Νικόδημος μὲ τὴν φράση του «εἰ μὲν Ἐπίσκοποι εἶναι, ἢ κληρικοί νὰ καθαιροῦνται» καὶ μάλιστα λέγει ὅτι αὐτὸς ὁ Κανόνας (6^{ος}) «κοινῶς διορίζεται» ἐνῶ οἱ προηγούμενοι εἶναι «μερικώτεροι» πού σημαίνει ὅτι ὁ 6^{ος} συμπεριλαμβάνει νοηματικὰ καὶ τοὺς προηγούμενους [(συνεπῶς καὶ τοὺς ἐρμηνεύει),(βλ. καὶ ἀνωτέρω)].

Ὡς πρὸς τὸν 4^ο Ἱερὸ Κανόνα: «Εἰ δὲ τινες ἀποστατήσαιεν τῶν κληρικῶν, καὶ τολμήσαιεν ἢ κατ' ἰδίαν, ἢ δημοσίᾳ, τὰ Νεστορίου, ἢ τὰ Κελεστίου φρονῆσαι, καὶ τούτους εἶναι καθηρημένους, ὑπὸ τῆς ἀγίας συνόδου δεδικαίωται»³⁰.

Οἱ ἐπίσημοι ἐρμηνευτὲς ἐρμηνεύουν: «Ζωαναράς. Καὶ πάλιν περὶ κληρικῶν ὁ κανὼν οὗτος διαλαμβάνει, τοῖς αἰρετικοῖς συμφρονησάντων· καὶ εἴτε ἰδίᾳ, φησί, καὶ καθ' ἑαυτούς,

²⁷ HETM, ὑποσ. 751.

²⁸ Πηδάλιον, σ. 173 / ΡΠΣ 2, σ. 199 / ΚΙΚ, σ. 72.

²⁹ Πηδάλιον, σ. 173

³⁰ Πηδάλιον, σ. 172 / ΡΠΣ 2, σ. 197 / ΚΙΚ, σ. 70.

τὰς ἀθέσμονας δόξας φρονῶσιν, εἴτε δημοσίᾳ πάντας διδάσκουσι, καὶ κηρύττουσι, **καθηρημένους εἶναι τοὺς τοιοῦτους ὑπὸ τῆς ἀγίας συνόδου δεδικαίωται**, ἀντὶ τοῦ, δίκαιον ἐκρίθη, καὶ ἔδοξε. Καὶ ὁ Κελεστῖος δὲ ὁμόφρων τῷ Νεστορίῳ ἦν. **Βαλσαμῶν**. Καὶ οὗτος ὁ κανὼν ὁμοίος τοῖς πρὸ αὐτοῦ ἐστὶ **φησὶ γὰρ καθηρημένους εἶναι τοὺς κληρικούς**, τοὺς φρονήσαντας τὰ τοῦ Νεστορίου, ἢ τοῦ Κελεστίου, εἴτε διδάσκουσιν αὐτά, εἴτε καὶ μὴ· τὸ δέ, δεδικαίωται, ἐξελήφθη ἀντὶ τοῦ, δίκαιον ἔδοξε. **Ἀριστηνός**. Εἴτινες τῶν κληρικῶν Κελεστίνῳ, ἢ Νεστορίῳ συμφρονήσαιεν, **καθαιρετέου**»³¹.

Ὁ ἱερός Βαλσαμῶν στὴν ἀνωτέρω ἐρμηνεία του λέγει: «*Καὶ οὗτος ὁ κανὼν ὁμοίος τοῖς πρὸ αὐτοῦ ἐστὶ*» τὸ ὁποῖο σημαίνει ὅ,τι οἱ προηγούμενοι Κανόνες ἐντέλλονται τὸ ἴδιο καὶ ὁ παρὼν Κανόνας (ὁ 4^{ος}). Οἱ προηγούμενοι ὅμως εἶδαμε ὅτι ἐντέλλονται νὰ καθαιρεθοῦν οἱ Ἐπίσκοποι, τοῦτ' ἐστὶν ἀναφέρονται σὲ καθαιρετέους αἰρετικούς, ἄλλωστε καὶ ὁ ἴδιος ὁ Βαλσαμῶν τὸ λέγει ὡς ἐξῆς: «*φησὶ γὰρ καθηρημένους εἶναι τοὺς κληρικούς*», [τὸ αὐτὸ λέγει καὶ ὁ Ζωναράς, (βλ. ἀνωτέρω)]. Στὸ ὁποῖο ἔρχεται νὰ συμφωνήσῃ καὶ ὁ Ἀριστηνός λέγοντας: «*Εἴτινες τῶν κληρικῶν Κελεστίνῳ, ἢ Νεστορίῳ συμφρονήσαιεν, καθαιρετέου*».

Ὡς πρὸς τὸν 3^ο Ἱεροῦ Κανόνα: τὸ ὅτι πράγματι ὅλοι αὐτοὶ οἱ Ἱεροὶ Κανόνες τῆς Γ' Οἰκουμενικῆς ἀναφέρονται σὲ ἀκαθαιρέτους αἰρετικούς φαίνεται ἐκδηλὰ καὶ στὸν 3^ο Ἱερό Κανόνα τῆς στὸν ὁποῖο ὁμιλεῖ γιὰ Ἐπισκόπους (ὡς πρὸς τοὺς αἰρετικούς αὐτούς), τὸ ἴδιο καὶ ὁ ὅσιος Νικόδημος.

Ὁ Κανόνας: «*Εἰ δέ τινες τῶν ἐν ἐκάστη πόλει, ἢ χώρα κληρικῶν ὑπὸ Νεστορίου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ὄντων, τῆς Τερωσύνης ἐκωλύθησαν διὰ τὸ ὀρθῶς φρονεῖν, ἐδικαιώσαμεν καὶ τούτους τὸν ἴδιον ἀπολαβεῖν βαθμόν. Κοινῶς δὲ τοὺς τῆ ὀρθοδόξῳ, καὶ οἰκουμενικῇ Συνόδῳ συμφρονούντας κληρικούς κελεύομεν τοῖς ἀποστατήσασιν ἢ ἀφισταμένοις Ἐπισκόποις μηδ' ὄλως ὑποκεῖσθαι κατὰ μηδένα τρόπον*»³². Εἶναι γνωστὸ ὅτι ἡ Γ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος τὸν Νεστόριο μέχρι τὴν καθάρεισή του τὸν ἀποκαλοῦσε εὐλαβέστατο Ἐπίσκοπο (ἐξήντα τέσσερις φορὲς τὸν ὀνόμασε μὲ τέτοιες προσηγορίες μέχρι τὴν καθάρεισή του, βλ. HETM, σσ. 59 κ.έ.), τὸ ὁποῖο δείχνει ὅτι κυριολεκτεῖ ἡ Σύνοδος. (Τὸ ὅτι κυριολεκτοῦν ὅλες οἱ Οἰκουμενικὲς Σύνοδοι στὴν ὀνομασία Ἐπίσκοπος, βλ. HETM, ὑποσ. 1102).

Ἡ ἐρμηνεία τοῦ Ὁσίου: «*Επειδή, Πατριάρχης Κπόλεως ὢν ὁ Νεστόριος, ἀφώρισε, καὶ ἐκάθηρε τοὺς κληρικούς ἐκείνους ὅπου δὲν ἦσαν σύμφρονες μὲ αὐτόν, ἀλλὰ καὶ οἱ ὁμόδοξοι τούτῳ Ἐπίσκοποι ἐν ἄλλαις χώραις τὸ αὐτὸ ἔκαμαν· διὰ τοῦτο ὁ παρὼν Κανὼν ἔκρινε δίκαιον νὰ ἀπολάβωσιν οἱ καθαιρεθέντες οὗτοι τὸν ἐδικόν τους βαθμόν. Καὶ καθολικῶς εἶπεῖν, ἐπρόσταξε κατ' οὐδένα τρόπον νὰ ἦναι ὑποκείμενοι εἰς τοὺς ἀποστατήσαντας Ἐπισκόπους οἱ κληρικοὶ ἐκεῖνοι, ὅπου εἶναι ὁμόφρονες μὲ τὴν ὀρθόδοξον, καὶ Οἰκουμενικὴν Σύνοδον ταύτην*»³³.

Ἀβίαστα λοιπὸν προκύπτει τὸ συμπέρασμα ὅτι αὐτοὶ οἱ Ἱεροὶ Κανόνες ἀναφέρονται σὲ «*καθαιρετέους*» ὅπως καὶ ἐπὶ λέξει λέγει ὁ Ἀριστηνός ἢ «*νὰ καθαιροῦνται*» ὅπως λέγει ὁ ὅσιος Νικόδημος, [τὸ αὐτὸ λέγουν καὶ ὁ Θεόδωρος Βαλσαμῶν καὶ ὁ Νεόφυτος ὁ Καυσοκαλυβίτης, (βλ. ἀνωτέρω)]. Καὶ αὐτὰ ἐρμηνεύουν ὅτι οἱ 10^{ος} καὶ 11^{ος} Ἀποστολικοὶ ὡς πρὸς τοὺς αἰρετικούς ἀναφέρονται σὲ ἀφοριστέους καὶ καθαιρετέους δηλαδὴ σὲ ἀκατακρίτους³⁴.

31 ΡΠΣ 2, σ. 197.

32 Πηδάλιον, σ. 172 / ΡΠΣ 2, σ. 196 / ΚΙΚ, σ. 70.

33 Πηδάλιον, σ. 172

34 Ἄλλωστε ὁ Ὅσιος στὴν ὑποσ. 2 τοῦ 3^{ου} Ἀποστολικοῦ Κανόνος σχετικῶς λέγει: «*Πρέπει νὰ ἡξεύρωμεν, ὅτι τὰ ἐπιτίμια ὅπου διορίζουν οἱ Κανόνες, ἡγουν τὸ, καθαιρεῖσθω, τὸ, ἀφοριζέσθω, καὶ τὸ, ἀνάθεμα ἔστω. Αὐτὰ, κατὰ τὴν γραμματικὴν τέχνην, εἶναι γ'(3^{ου}) προσώπου προστακτικοῦ, μὴ παρόντος. Εἰς τὸ ὅποιον διὰ νὰ μεταδοθῇ ἢ προσταγὴ αὐτῆ, ἐξ ἀνάγκης χρειάζεται νὰ ἦναι β'(2^ο) πρόσωπον παρόν. Τὸ ἐξηγῶ καλλιῶτερα. Οἱ Κανόνες*

Ἴδου λοιπὸν ὁ λόγος διὰ τὸν ὁποῖο διαχωρίζει ὁ Ὅσιος αὐτοὺς πού εἶναι ὄντως ἐπιτιμημένοι γιὰ ἄλλα πταισμάτα πλὴν τῶν αἱρέσεων, ἀπὸ τοὺς αἰρετικούς οἱ ὁποῖοι εἶναι ἐπιτιμητέοι (βλ.σ. 4) ὡς πρὸς τὴν αἵρεση πού πρεσβεύουν· καὶ τοὺς ἐνώνει διότι καὶ οἱ μὲν λοιποὶ καὶ οἱ δὲ αἰρετικοὶ ἀνήκουν στοὺς δύο αὐτοὺς Ἀποστολικούς πού ἀναφέρει ὁ Ὅσιος (10^ο καὶ 11^ο)· καὶ τελικῶς αὐτὰ ἐρμηνεύουν τοὺς αἰρετικούς τοῦ 45^{ου} Ἀποστολικοῦ ὅτι ἀναφέρονται σὲ ἀκαθαιρέτους.

προστάζουσι τὴν σύνοδον τῶν ζώντων Ἐπισκόπων, νὰ καθαίρουν τοὺς ἱερεῖς, ἢ νὰ ἀφορίζουν, ἢ νὰ ἀναθεματίζουν τοὺς λαϊκοὺς, ὁποῦ παραβαίνουν τοὺς κανόνας. Ὅμως ἂν ἡ σύνοδος δὲν ἐνεργήσῃ ἐμπράκτως τὴν καθαιρέσιν τῶν ἱερέων, ἢ τὸν ἀφορισμόν, ἢ ἀναθεματισμόν τῶν λαϊκῶν, οἱ ἱερεῖς αὐτοί, καὶ οἱ λαϊκοί, οὔτε καθηρημένοι εἶναι ἐνεργεία, οὔτε ἀφορισμένοι ἢ ἀναθεματισμένοι. Ὑπόδικοι ὅμως, ἐδῶ μὲν εἰς τὴν καθαιρέσιν καὶ ἀφορισμόν ἢ ἀναθεματισμόν, ἐκεῖ δὲ εἰς τὴν θεῖαν δίκην. Καθὼς καὶ ὅταν ἓνας Βασιλεὺς προστάξῃ τὸν δοῦλόν του νὰ δειρῇ ἓναν ἄλλον, ὁποῦ τοῦ ἔσφαλεν, ἐὰν ὁ προσταχθεὶς δοῦλος δὲν ἐνεργήσῃ τοῦ Βασιλέως τὴν προσταγήν, ἄδαρτος ἔμεινεν ἐκεῖνος ὁποῦ ἔσφαλεν εἰς τὸν Βασιλέα, ὑπόδικος ὅμως εἰς τὸν δαρμόν. Ὅθεν σφάλουσι μεγάλως ἐκεῖνοι οἱ ἀνόητοι ὁποῦ λέγουσιν, ὅτι εἰς τοὺς παρόντας καιροὺς ὅλοι οἱ παρὰ κανόνας χειροτονηθέντες ἱερωμένοι, εἶναι ἐνεργεία καθηρημένοι. Τεροκατήγορος γλῶσσα εἶναι ἐκείνη ὁποῦ ἀνοήτως τὰ τοιαῦτα λόγια φλυαρεῖ, μὴ νοοῦσα, ὅτι, ἢ προσταγὴ τῶν Κανόνων, χωρὶς τὴν ἐμπρακτον ἐνέργειαν τοῦ β'(2^{ου}) προσώπου, ἢτοι τῆς συνόδου, εἶναι ἀτέλεστος, ἀμέσως καὶ πρὸ κρίσεως μὴ ἐνεργοῦσα καθ' ἑαυτήν. Αὐτοὶ οἱ ἴδιοι θεῖοι Ἀπόστολοι φανερά ἐξηγοῦσι τὸν ἑαυτὸν τους μὲ τὸν μς'(46^ο) Κανόνα τους, ἐπειδὴ δὲν λέγουσι πῶς ἤδη εὐθὺς ἐνεργεία εὐρίσκεται καθηρημένος, ὁποῖος Ἐπίσκοπος ἢ Πρεσβύτερος δεχθῆ τὸ τῶν αἱρετικῶν βάπτισμα, ἀλλὰ καθαιρεῖσθαι προστάζομεν, ἢ γουν νὰ παρασταθῆ εἰς κρίσιν, καὶ ἂν ἀποδειχθῆ πῶς τοῦτο ἔκαμε, τότε ἄς γυμνωθῆ μὲ τὴν εἰδικὴν σας ἀπόφασιν ἀπὸ τὴν ἱερωσύνην, τοῦτο προστάσσομεν», Πηδάλιον, σσ. 4-5. Τὰ ὁποῖα καὶ εἶναι ἀπολύτως σύμφωνα μὲ τὰ ἀνωτέρω.

Μιᾶς καὶ ἀναφερθήκαμε στὸ ἀνωτέρω κείμενο τοῦ Ὁσίου προσθέτομε καὶ τὰ ἑξῆς:

«Τίθεται ἡ ἐξῆς ἐρώτησις:

Τὸ "καθαίρεισθω" πού ἀναφέρει ὁ ὅσιος Νικόδημος στὴν δευτέρα ὑποσημείωση τοῦ 3^{ου} Ἀποστολικοῦ Κανόνος ὅτι πρέπει νὰ τὸ ἐνεργήσῃ τρίτο πρόσωπο, δὲν ἰσχύει μόνον γιὰ κανονικὰ καὶ ὄχι γιὰ δογματικὰ θέματα; (βλ. Πηδάλιον, σσ. 4-5).

Ἡ ἀπάντησις:

Ὁ ἴδιος ὁ ὅσιος Νικόδημος ἐρμηνεύει τί ἐννοεῖ. Ἐκεῖ στὴν ἴδια ὑποσημείωση ὡς πρὸς τὴν ἐρμηνεία τοῦ "καθαίρεισθω" παραπέμπει στοὺς ἀγίους Ἀποστόλους καὶ στὸν 46^ο ἱερὸ Κανόνα τους. Ὁ ὁποῖος ἱερὸς οὗτος Κανόνας διορίζει: «Ἐπίσκοπον, ἢ Πρεσβύτερον αἱρετικῶν, δεξαμένους Βάπτισμα, ἢ θυσίαν, καθαιρεῖσθαι προστάσσομεν, τίς γὰρ συμφώνησις Χριστῶ πρὸς βελίαν; ἢ τίς μερίς πιστῶ μετὰ ἀπίστου;», Πηδάλιον, σ. 51 / ΡΠΣ2, σ. 61 / ΚΙΚ, σ. 38. Καὶ ὁ ἴδιος ὁ Ὅσιος τὸν ἐρμηνεύει ὡς ἑξῆς: «ὁποῖος Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος ἤθελαν ἀποδεχθῆ ὡς ὀρθὸν καὶ ἀληθινὸν τὸ βάπτισμα τῶν αἱρετικῶν ἢ τὴν παρ' αὐτῶν προσαγομένην θυσίαν, ὁ τοιοῦτος, προστάζομεν νὰ καθαιρεθῆ. Ἐπειδὴ ποῖαν συμφωνίαν ἔχει ὁ Χριστὸς μὲ τὸν διάβολον; ἢ ποῖαν μερίδα ἔχει ὁ πιστὸς μὲ τὸν ἀπίστον; Διότι ἐκεῖνοι ὅπου δέχονται τὰ παρὰ τῶν αἱρετικῶν, ἢ τὰ ὅμοια φρονήματα ἐκείνων ἔχουσι καὶ αὐτοί,...». Ἐὰν ὅμως ὁ Ἐπίσκοπος ἢ ὁ Πρεσβύτερος πού δέχεται τὸ βάπτισμα ἢ τὴν θυσίαν τῶν αἱρετικῶν ἔχει τὰ ὅμοια φρονήματα αὐτῶν σημαίνει ὅτι καὶ αὐτὸς εἶναι αἱρετικὸς (βλ. ποιὸς εἶναι αἱρετικὸς ὑπόσ. 1114) καὶ πρέπει αὐτὸς νὰ καθαιρεθῆ. Ἄρα γιὰ τὸν ὅσιο Νικόδημο Ἀγιορείτη τὸ "καθαίρεισθω" ἰσχύει καὶ γιὰ δογματικὰ ὅπως καὶ γιὰ ὅλα τὰ ἄλλα θέματα.

Ἐπιπροσθέτως, οἱ Οἰκουμενικὲς Σύνοδοι ἐρμηνεύουν αὐτὸ τὸ "καθαίρεισθω" ὅτι ἰσχύει καὶ γιὰ δογματικὰ θέματα ἀφοῦ καθαιρέσαν τοὺς οἰκείους αἱρεσιάρχες τους γιὰ δογματικὰ θέματα καὶ τότε τοὺς ἀφαίρεσαν τὴν ἱερωσύνην», HETM, ὑπόσ. 1108.

Ο 45^{ος} ΙΕΡΟΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΣ ΚΑΝΟΝΑΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΟΜΟΦΩΝΙΑ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ

Είναι βεβαίως μεγάλο τὸ κῦρος πού ἀπολαμβάνει ὁ ὅσιος Νικόδημος ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ εἶναι γνωστὸν ὅτι τὸ ἀλάθητο τὸ ἔχει ἡ Ἐκκλησία στὶς Οἰκουμενικὲς Συνόδους καὶ στὴν «κοινὴ τῶν Πατέρων δόξα», ὅπως ὁ ἴδιος ὁμολογεῖ. «... ῥητέον, ὅτι, ἡμῖν οὐ μέλλει τί εἶπον, ἢ τί ἐφρόνησαν μερικοὶ Πατέρες. Ἀλλὰ τί λέγει ἡ Γραφή, καὶ αἱ οἰκουμενικαὶ σύνοδοι, καὶ ἡ κοινὴ τῶν Πατέρων δόξα»³⁵. Συνεπῶς πρέπει καὶ ἐμεῖς νὰ ἀκολουθήσουμε τὴν ὑπόδειξη τοῦ Ὁσίου.

Αὐτὰ πού ἤδη ἐλέχθησαν, δηλαδή οἱ Ἱεροὶ Ἀποστολικοὶ Κανόνες 10^{ος}, 11^{ος} καὶ 45^{ος}, ὅτι ἀναφέρονται σὲ ἀκατακρίτους (ἀκαθαιρέτους) αἰρετικούς πράγματι ἀποτελοῦν τὴν «κοινὴ τῶν Πατέρων δόξα» [ἤτοι τὸ «consensus Patrum»]. Τοῦτο καταδεικνύεται ἀπὸ τὰ ἑξῆς:

1) Ἀπὸ τὶς Ἀποστολικὲς Διαταγές. Δύο παραθέτουμε ἐδῶ σ' αὐτὴν τὴν συνάφεια.

Ἡ Πρώτη: «Εἰ μὴ δυνατὸν ἐν Ἐκκλησίᾳ προίεναι διὰ τοὺς ἀπίστους, κατ' οἶκον συνάξεις, ὧ ἐπίσκοπε· ἵνα μὴ εἰσέρχεται εὐσεβὴς εἰς Ἐκκλησίαν ἀσεβῶν· οὐχ ὁ τόπος γὰρ τὸν ἄνθρωπον ἀγιάζει, ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος τὸν τόπον. Ἐὰν δὲ ἀσεβεῖς κατέχωσιν τὸν τόπον, φευκταῖός σοι ἔστω, διὰ τὸ βεβηλωθῆαι ὑπ' αὐτῶν· ὡς γὰρ οἱ ὅσοι ἱερεῖς ἀγιάζουσιν, οὕτως οἱ ἐναγεῖς μαιίνουσιν. Εἰ μῆτε ἐν οἴκῳ, μῆτε ἐν ἐκκλησίᾳ συναθροισθῆναι δυνατὸν, ἕκαστος παρ' ἑαυτῶ ψαλλέτω, ἀναγινωσκέτω, προσευχέσθω ἢ καὶ ἅμα δύο, ἢ τρεῖς· "ὅπου γὰρ εἰσι, δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι ἐν τῷ ὀνόματί μου, ἐκεῖ εἰμι ἐν μέσῳ αὐτῶν". Πιστός, μετὰ κατηχουμένου μῆτε κατ' οἶκον προσευχέσθω· οὐ γὰρ δίκαιον τὸν μεμνημένον μετὰ τοῦ ἀμνήτου συμμιολύνεσθαι εὐσεβὴς μετὰ αἰρετικοῦ, μῆτε κατ' οἶκον συμπροσευχέσθω· "Τίς γὰρ κοινωνία φωτὶ πρὸς σκότος;". Πιστὸς ἢ πιστὴ δούλοις συναφθέντες, ἢ ἀφιστάσθωσαν, ἢ ἀποβαλλέσθωσαν»³⁶. Σ' αὐτὴν τὴν Διαταγὴ γίνεται ἀναφορὰ σὲ «ἐναγεῖς» [(=μολυσμένους) ἐννοεῖται Ἱερεῖς ἄρα ἀκαθαιρέτους] πού μολύνουν τὸν τόπο καὶ διὰ τοῦτο δὲν πρέπει οἱ Ὁρθόδοξοι νὰ κοινωνοῦν μαζί τους καὶ μάλιστα οὔτε νὰ συμπάλλουν, οὔτε νὰ συναναγινώσκουν, οὔτε νὰ συμπροσεύχονται [ἐννοεῖται γιὰ τὴν ἀποφυγὴ τοῦ συμμιασμοῦ, (βλ. καὶ τὴν ἐπομένη Διαταγῆ)].

Ἡ Δευτέρα: «Ὅτι οὐ χρή ἀδιαφορεῖν περὶ τὴν κοινωνίαν. Πᾶς δὲ ὁ ἐρχόμενος πρὸς ὑμᾶς, δοκιμασθεῖς, οὕτω δεχέσθω· σύνεσιν γὰρ ἔχετε, καὶ δύνασθε γινῶναι δεξιάν, ἢ ἀριστεράν, καὶ διακρίναι ψευδοδιδασκάλους διδασκάλων. Ἐλθόντι μέντοι τῷ διδασκάλῳ ἐκ ψυχῆς ἐπιχορηγήσατε τὰ δέοντα· τῷ δὲ ψευδοδιδασκάλῳ δώσετε μὲν τὰ πρὸς χρείαν, οὐ παραδέξεσθε δὲ αὐτοῦ τὴν πλάνην· οὔτε μὴν συμπροσεύξησθε αὐτῷ, ἵνα μὴ συμμιανθῆτε αὐτῷ· πᾶς προφήτης ἀληθινός, ἢ διδάσκαλος, ἐρχόμενος πρὸς ὑμᾶς, ἄξιός ἐστι τῆς τροφῆς, ὡς ἐργάτης λόγου δικαιοσύνης»³⁷. Σ' αὐτὴν τὴν Διαταγὴ γίνεται ἀναφορὰ περὶ τοῦ συμμιασμοῦ (= συν-μολυσμοῦ) τῶν Ὁρθοδόξων ἐκ τῆς συμπροσευχῆς – μόνον³⁸ – τοῦ ἀκατακρίτου αἰρετικοῦ (τὸ ὅτι ἀναφέρεται σὲ ἀκατάκριτο βλ. τὴν ἀνωτέρω Διαταγῆ).

Συνεπῶς ὑπάρχει συμμιασμός στοὺς Ὁρθοδόξους ἐκ τῆς συμπροσευχῆς ἀκρίτων (ἀκαθαιρέτων) αἰρετικῶν. [Ὁ συμμιασμός ὄχι νοούμενος ὡς ἀπώλεια τῆς ἱερωσύνης ἀλλ' ὡς συγκατάκριση στοὺς ἐν γνώσει κοινωνοῦντες μαζί τους, (ὡς πρὸς τὴν

³⁵ Πηδάλιον, σ. 7.

³⁶ HETM, σ. 38.

³⁷ HETM, σ. 224.

³⁸ Γράφουμε «μόνον» διότι ἡ Ἀποστολικὴ Διαταγὴ διαστέλλει τὴν ἀποδοχὴ τῆς πλάνης τοῦ ἀκατακρίτου ψευδοδιδασκάλου ἀπὸ τὴν συμπροσευχὴ μαζί του, ἢ ὅποια αὐτὴ καθ' ἑαυτὴ συμμιολύνει τὸν ὀρθόδοξο. Τὸ ὅτι ἡ συμπροσευχὴ ἀποτελεῖ κοινωνία τοῦ ὀρθοδόξου μετὰ τοῦ ἀκατακρίτου αἰρετικοῦ, βλ. κατωτέρω τὴν ὑποσ. 39, καὶ τὴν πρὸς «Μονάζοντας» ἐπιστολὴ τοῦ Μ. Αθανασίου.

συγκατάκριση βλ. HETM, ένδεικτικῶς σσ. 172 κ.έ.), (ὡς πρὸς τὸ ἐν γνώσει βλ. HETM, σ. 192)]. Ἐφ' ὅσον ὑπάρχει αὐτὸς ὁ συμμασμός τότε οἱ 10^{ος}, 11^{ος} καὶ 45^{ος} Ἀποστολικοὶ ἀναφέρονται σὲ ἀκατακρίτους αἰρετικούς, ὡς λέγεται καὶ ὑπὸ τοῦ ὀσίου Νικοδήμου (ὡς πρὸς τοὺς ἀκατακρίτους αὐτῶν τῶν Κανόνων).

Τὸ ὅτι εἶναι γνήσιες αὐτὲς οἱ Ἀποστολικὲς Διαταγὲς τοῦτο καταδεικνύεται ἀπὸ τοῦ ὀσίου Σωφρονίου Πατριάρχου Ἱεροσολύμων, ὁ ὁποῖος ἀναφέρει τὴν πρώτη Διαταγὴ στὶς Ἐξαγγελίες του τὸν 7^ο αἰῶνα (βλ. HETM, σσ. 45-46). Ἀπὸ τὸν ὀσιο Νικόδημο τὸν Ἁγιορείτη ὁ ὁποῖος λέγει ὅτι ὅπως βλέπει τώρα τὶς Ἀποστολικὲς Διαταγὲς δὲν βλέπει κάτι τὸ ὁποῖο νὰ μὴ συμφωνεῖ μὲ τὴν διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας (βλ. HETM, σ. 39). Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν ἐκκλησιαστικὴ διαχρονικὴ συνείδηση ἢ ὁποῖα ἀποδέχεται τὴν ὑπαρξὴ μολυσμοῦ ἐκ τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας ἀκατακρίτων αἰρετικῶν, (βλ. HETM, ένδεικτικῶς σσ. 37 κ.έ.).

2) Ἀπὸ ἄλλους Ἀποστολικούς Κανόνες (πλὴν τῶν 10^{ου}, 11^{ου} καὶ 45^{ου}). Τοὺς 31^ο καὶ 33^ο Ἀποστολικούς οἱ ὁποῖοι ἀναφέρονται σὲ ἀκαθαιρέτους αἰρετικούς ὅπως (ὡς αἰρετικούς) τοὺς ἀποκαλεῖ ὁ ὀσιος Νικόδημος (βλ. ἀνωτέρω σ. 5).

3) Ἀπὸ Ἱερῶν Κανόνες Τοπικῶν Συνόδων, ἀναγνωρισμένων ὑπὸ τῆς ἐκκλησιαστικῆς διαχρονικῆς συνειδήσεως. Ἀπὸ τὸν 15^ο Ἱερὸ Κανόνα τῆς ΑΒ' Συνόδου στὴν ἐξαίρεσή του στὴν ὁποῖα ἀναφέρεται σὲ ἀκαθαιρέτους αἰρετικούς ὅπως τοὺς ἀποκαλοῦν (ὡς αἰρετικούς) ὁ ὀσιος Νικόδημος, ὁ Ἰωάννης Ζωναρᾶς καὶ ὁ Θεόδωρος Βαλσαμών (βλ. ἀνωτέρω σ. 5). Ἀπὸ τὸν 33^ο Κανόνα τῆς Λαοδικείας Συνόδου ὁ ὁποῖος ἀναφέρεται σὲ ἀκρίτους αἰρετικούς (βλ. HETM, σ. 226).

4) Ἀπὸ Ἱερῶν Κανόνες Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας οἱ ὁποῖοι ἐπισφραγίσθησαν ὑπὸ τῆς Πενθέκτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Τὸν 5^ο Κανόνα τοῦ Μ. Βασιλείου καὶ τὸν 9^ο Κανόνα τοῦ ἱεροῦ Τιμοθέου οἱ ὁποῖοι ἀναφέρονται σὲ ἀκατακρίτους αἰρετικούς, (τεκμηριώσή του βλ. ὡς πρὸς τὸ πρῶτο HETM, σσ. 616 κ.έ., ὡς πρὸς τὸν δεῦτερο HETM, σσ. 226 κ.έ.).

5) Ἀπὸ ἁγίους Πατέρες ποὺ ἀπαγορεύουν μὲ πολλὴ αὐστηρότητα τὴν συμπροσευχὴ μετὰ τῶν ἀκατακρίτων αἰρετικῶν.

Ὁ Μ. Ἀθανάσιος στὴν πρὸς Μονάζοντα ἐπιστολὴ (βλ. HETM, σσ. 206 κ.έ. καὶ κατωτέρω σ. 19) ἀπαγορεύει τὴν συμπροσευχὴ μετὰ τῶν ἀκαταγνώστων (= ἀκατακρίτων, ἀκαθαιρέτων) Ἀρειανῶν. Τὴν συμπροσευχὴ τὴν ἐκλαμβάνει ὡς κοινωνία³⁹ καὶ διὰ τοῦτο ὀρίζει «ὧν τὸ φρόνημα ἀποστρεφόμεθα, τούτους ἀπὸ τῆς κοινωνίας (προσοχὴ τῆς συμπροσευχῆς καὶ μάλιστα ὄχι μόνον ἐν ὥρᾳ ἀκολουθίας ἀλλὰ ὅπουδήποτε⁴⁰ ὡς τοῦτο καταδεικνύεται καὶ ἀπὸ τοὺς Ταβεννησιῶτες μοναχοῦς, βλ. HETM, σσ. 213 κ.έ.) προσήκει φεύγειν».

39 «Χρὴ οὖν τούτοις μὴ συγκοινωνεῖν τινα», Ἰωάννη Ζωναρᾶ ἐρμηνεῖα στὸν 10^ο Ἀποστολικὸ ὡς πρὸς τὸ συνενεχθῆναι= συγκοινωνεῖν, ΡΠΣ 2, σ. 14. «Ὁ τῶ ἀφορισμένῳ τῆς κοινωνίας, φησὶν, εὐχῆς κοινωνήσας, ἐν οἰωδήποτε τόπῳ, καὶ οὗτος ἀφορίζεσθω», Ματθαίου Βλαστάρεως ἐρμηνεῖα στὸν 10^ο Ἀποστολικὸ ὡς πρὸς τὴν συμπροσευχὴ= κοινωνία («εὐχῆς κοινωνήσας» καὶ «τῶ ἀφορισμένῳ τῆς κοινωνίας», ΡΠΣ 6, σ. 107.

40 «Ὁ τοίνυν ἀφορισμένῳ συνενεχόμενος ὅπουδήποτε ἀφορισθῆσεται, κἂν ἐπίσκοπος ἔσται, κἂν λαϊκός» καὶ κατωτέρω «ταυτὸν γὰρ ἔστι τὸ ἐν ἐκκλησίᾳ ἢ ἐξωθεν ταύτης συνενεχασθαι μετὰ ἀφορισμένου», Θεοδώρου Βαλσαμών ἐρμηνεῖα στὸν 10^ο Ἀποστολικὸ, ΡΠΣ 2, σ. 14. Καὶ ὁ ἱερός Ματθαῖος Βλάσταρις τὰ ἴδια λέγει: «Ὁ τῶ ἀφορισμένῳ τῆς κοινωνίας, φησὶν, εὐχῆς κοινωνήσας, ἐν οἰωδήποτε τόπῳ, ...», βλ. στὴν προηγουμένη ὑποσ. 39. «Ὁ ἱερός κανὼν τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων (45^{ος}) δὲν προσδιορίζει ποιά ἀκριβῶς προσευχὴ ἢ ἀκολουθία ἀπαγορεύεται, ἀλλὰ ἀπαγορεύει κάθε κοινήν μεθ' αἰρετικῶν προσευχὴν, ἔστω καὶ τὴν κατ' ἰδίαν (συνενεχόμενος)...», ἁγίου Ἰουστίνου Πόποβιτς, Ὁρθοδοξία καὶ Οἰκουμενισμός, Μία Ὁρθόδοξος γνωμάτευσις καὶ μαρτυρία, Κοινωνία, 18, 2 (1975) 98.

Αυτήν τὴν ἐπιστολὴν κατ' ἀρχὰς τὴν ἀποδέχθησαν ὁ ὄσιος Θεόδωρος ὁ Σπουδίτης, ὁ ἅγιος Ἰωσήφ Πατριάρχης Κπόλεως καὶ ἡ Σύνοδος του, ὁ ὄσιος Μελέτιος ὁ Γαλησιώτης, ὁ μοναχὸς Ἰωσήφ Βρυνένιος, ὁ ἅγιος Μάρκος ὁ Εὐγενικός καὶ ὁ Ἱερομ. - κανονολόγος Ματθαῖος Βλάσταρις, τὸ ὁποῖο σημαίνει ὅτι ἀποτελεῖ τὸ «consensus Patrum» (βλ. HETM, σ. 679). Ἀλλὰ καὶ κατὰ δεύτερο λόγο ἀποτελεῖ ἀξίωμα (ἐπαναλαμβάνουμε ἡ ἀρχὴ «*ὧν τὸ φρόνημα ἀποστρεφόμεθα, τούτους ἀπὸ τῆς κοινωνίας προσήκει φεύγειν*») τῆς διαχρονικῆς ἐκκλησιαστικῆς συνειδήσεως – Γραφῆς, Συνόδων, Πατέρων – κατὰ τὸν ἅγιο Μάρκο τὸν Εὐγενικό καὶ τὸν ἱερό Γεννάδιο τὸν Σχολάριο, (βλ. HETM, σσ. 679 κ.έ.). Ἄν λοιπὸν αὐτὴ ἡ ἀρχὴ ἀποτελεῖ ἀξίωμα τῆς Ἐκκλησίας τότε τῶν Ἀποστολικῶν Κανόνων δὲν ἀποτελεῖ; **Σαφῶς ΝΑΙ· καὶ ὄχι μόνον αὐτό, ἀλλὰ καὶ βασιζέται σ' αὐτούς.** Συνεπῶς, οἱ 10^{ος}, 11^{ος} καὶ 45^{ος} Ἀποστολικοὶ ἀναφέρονται σὲ κατακριτέους (=αὐτούς πὺν πρέπει νὰ κατακριθοῦν) αἰρετικούς, ὡς λέγεται καὶ ὑπὸ τοῦ ὀσίου Νικοδήμου (ὡς πρὸς τοὺς κατακριτέους αὐτῶν τῶν Κανόνων).

Οἱ Ἀρειανοὶ μετὰ τὴν Α' Οἰκουμενικὴ Σύνοδο εἶχαν ἐνυπόστατο ἱερωσύνη, (βλ. κατωτέρω σσ. 31-32). Τὸ ὅτι ἦταν ἀκατάγνωστοι οἱ Ἀρειανοὶ - καὶ μάλιστα οἱ συγκεκριμένοι - αὐτὴν τὴν περίοδο προκύπτει καὶ ἀπὸ τὴν ἴδια τὴν ἐπιστολὴν ἡ ὁποία λέγει ὅτι κάποιοι Ἀρειανόφρονες περιέρχονταν τὰ μοναστήρια καὶ ἐξαπατοῦσαν ἀπλοϊκοὺς μοναχοὺς ὅτι τάχα ἦταν ἀπεσταλμένοι ἀπὸ τὸν Μ. Αθανάσιο. Ἀλλὰ ὑπῆρχαν καὶ ἄλλοι (ἐννοεῖται μοναχοὶ) οἱ ὁποῖοι δὲν φρονοῦσαν τὰ τοῦ Ἀρείου («*τινὲς δὲ εἰσιν οἱ διαβεβαιούντες μὲν τὰ Ἀρείου μὴ φρονεῖν*») ἀλλὰ συμπροσεύχονταν μετὰ τῶν Ἀρειανοφρόνων. Ἐὰν αὐτοὶ οἱ Ἀρειανόφρονες ἦταν ὄντως καταδικασμένοι προσωπικὰ ἀπὸ τοὺς Ὁρθοδόξους, εἴτε καθηρημένοι εἴτε ἀφορισμένοι, οἱ μοναχοὶ δὲν θὰ συμπροσηύχοντο μαζί τους, τοῦλάχιστον ἐν γνώσει τους. Ἄλλωστε ὁ Μ. Αθανάσιος θὰ τόνιζε στὴν ἐπιστολὴν του αὐτὴ ὅτι ἦταν κατακεκριμένοι οἱ Ἀρειανόφρονες καὶ μάλιστα ἐντόνως. Ἐπίμονα προσπαθεῖ νὰ τοὺς πείσει νὰ μὴ συμπροσεύχονται μὲ τοὺς Ἀρειανόφρονες, ἐὰν ἦταν προσωπικῶς ἀφορισμένοι ἢ καθηρημένοι δὲν θὰ τοὺς τὸ ἐπεσήμανε; Σαφῶς ναί. Ἐφ' ὅσον δὲν τὸ ἔκανε τοῦτο ἀποτελεῖ ἓνα ἐπὶ πλέον στοιχεῖο ὅτι πρόκειται περὶ ἀκατακρίτων αἰρετικῶν.

6) Ἀπὸ τοὺς Πατέρες πὺν ἐπέβαλλαν ἐπιτίμιο ἢ ἐπιτίμησαν τοὺς Ὁρθοδόξους οἱ ὁποῖοι κοινώνησαν μὲ ἀκαταγνώστους αἰρετικούς.

α. Ὁ ὄσιος Σωφρόνιος Πατριάρχης Ἱεροσολύμων στὶς Ἐξαγγελίες του λέγει: «*Ὁ συνευχόμενος αἰρετικῶ ἐν ἐκκλησίᾳ ἢ ἐν οἴκῳ, ἀκοινωνήτος ἔστω καὶ αὐτός*», (βλ. HETM, σ. 216). Ὁ ὄσιος Πατὴρ ἐπιβάλλει ἐπιτίμιο στὸν ὀρθόδοξο πὺν συμπροσεύχεται μὲ αἰρετικό, ἐντὸς Ἐκκλησίας ἢ οἰκίας. Τὸ ὅτι ἀναφέρεται σὲ ἀκατάκριτο «*αἰρετικῶ*» φαίνεται ἀπὸ τὴν Ἀποστολικὴ Διαταγὴ πὺν συμπεριλαμβάνει στὶς Ἐξαγγελίες του περὶ ἐναγῶν Ἱερέων μὲ τοὺς ὁποῖους δὲν πρέπει νὰ συμπροσευχόμαστε (βλ. ἀνωτέρω καὶ HETM, σ. 217). Οἱ Ἐξαγγελίες τοῦ ἱεροῦ Πατρὸς βασιζόνται στοὺς Ἱεροὺς Κανόνες, ὡς ὁ ἴδιος λέγει (βλ. HETM, ὑποσ. 813). Σὲ ποιούς ὁμως Ἱεροὺς Κανόνες, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, βασιζέται ὁ ὄσιος Σωφρόνιος καὶ ἐπιβάλλει ἐπιτίμιο; Ποιούς ἄλλους παρὰ, κατὰ τὴν ἐρμηνεία τοῦ ὀσίου Νικοδήμου, στοὺς 10^ο, 11^ο, καὶ 45^ο Ἀποστολικούς (τοῦλάχιστον).

β. Ὁ ἅγιος Νικηφόρος Πατριάρχης Κπόλεως λέγει: «*Ἐρώτηση 8: Γιὰ τοὺς μοναχοὺς οἱ ὁποῖοι δέχονται ἀδιαφόρως ὁποιοδήποτε καὶ συμπροσεύχονται καὶ συντρῶγουν μ' αὐτούς, ἂν πρέπει νὰ τοὺς δεχόμαστε σὲ συνεστίαση καὶ ψαλμωδία. Ἀπάντηση: Ὅταν ὁ Ἀπόστολος λέγει "Στέλλεσθαι ὑμᾶς ἀπὸ παντὸς ἀδελφοῦ ἀτάκτως περιπατοῦντος, καὶ μὴ κατὰ τὴν παράδοσιν ἣν παρέλαβε παρ' ἡμῶν", (β' Θεσ.3,6). Καὶ πῶς δὲν κρίνετε ἀπὸ μόνου σας τὸ καλό; Ἐὰν λοιπὸν ἀποκοποῦν ἀπὸ τὴν ἁμαρτωλὴ συνήθειά τους καὶ καταδεχθοῦν τὸ πρέπον ἐπιτίμιο,*

τότε πρέπει να γίνονται δεκτοί. Πρέπει να προσέχετε όμως, ποιοί είναι αυτοί τους οποίους χαρακτηρίζετε ως τυχόντες, άρα αίρετικοί, ή εμφανώς κατηγορούμενοι για την ζωή τους. Γι' αυτούς λέγει ο Απόστολος: "Εάν τις αδελφός ονομαζόμενος πόρνος, ή πλεονέκτης, ή ειδωλολάτρης και τὰ ἐξῆς, τῷ τοιούτῳ μηδὲ συνεσθίειν", (Α' Κορ. 5, 11)»⁴¹. Ο Άγιος επιβάλλει τὸ πρέπον ἐπιτίμιο σὲ μοναχούς πὸν συμπροσευχήθηκαν με ὑποδίκους (=ἀκρίτους, μὴ δικασθέντες ἀκόμη) **αἰρετικούς**, (βλ. τὴν ὑποσ. 44). [Οἱ Εἰκονομάχοι εἶχαν ἐνυπόστατο ἱερωσύνη στὴν δευτέρα φάση τῆς Εἰκονομαχίας, τοῦτο προκύπτει ἀπὸ τὴν ὁμολογιακὴ Σύνοδο τῆς Κπόλεως (843) ἐπὶ Μεθοδίου ὁμολογητοῦ Πατριάρχου τῆς αὐτῆς πόλεως ἢ ὁποία καθαίρεσε τοὺς ἀμετανοήτους Εἰκονομάχους⁴² (ἢ καθαίρεση γιὰ τὶς Οἰκουμενικὲς Συνόδους ἔχει τὴν ἔννοια τῆς ἀφαιρέσεως αὐτοῦ τοῦ ἐνυποστάτου, βλ. HETM, σσ. 440 κ.έ.).

γ. Ο ὁσιος Θεόδωρος ὁ Στουδίτης λέγει: «Ερώτηση 6. - Εάν πρέπει σ' αὐτοὺς πὸν ψάλλουν μαζί με τοὺς αίρετικούς, ἀλλ' ἀπέχουν ἀπὸ τὴν κοινωνία αὐτῶν, εἴτε εἶναι Πρεσβύτερος, εἴτε Διάκονος, εἴτε λαϊκός, εἴτε γυναῖκα, νὰ τοὺς μεταδίδει τὰ μυστήρια ὁ ὀρθόδοξος Ἱερέυς. Απάντηση. - **Ὡς πρὸς τὴν μετάδοση, νὰ τὰ μεταδίδει στοὺς ἱερωμένους, κατ' οἰκονομίαν** (ἢ οἰκονομία αὐτὴ ἀναφέρεται ὡς πρὸς τὴν μετάδοση σ.σ.) **μετὰ ἐπιτιμίου**, γιὰ τὴν ἀπομάκρυνση ἀπὸ τοὺς αίρετικούς ὡς πρὸς τὰ ἄλλα· στοὺς δὲ λαϊκοὺς ἄνευ ἐπιτιμίου. Ὅσο γιὰ τὸν ἀναγνώστη πὸν ἀπέχει δύο ἔτη τῆς αίρετικῆς κοινωνίας, εἶναι δίκαιο νὰ μετέχει τῶν ἁγιασμάτων, ἀκόμη καὶ ἂν στὰ ἄλλα παρασύρεται. Αὐτὰ ἐλέχθησαν κατ' οἰκονομίαν ἐξ αἰτίας τῆς ἀσθενείας τῶν ἀνθρώπων· ὥστε νὰ μὴ συμβεῖ ζητώντας νὰ τοὺς κάνουμε ἐντελῶς καθαρὸς τῆς αίρετικῆς ἀναμείξεως, δὲν τὸ ἀντιληφθοῦμε καὶ τοὺς παραλύσουμε στὰ **καίρια**»⁴³. Ο ὁσιος Θεόδωρος **ἐπιβάλλει ἐπιτίμιο σὲ ἱερωμένους πὸν συμψάλλουν με ἀκρίτους προσωπικὰ αίρετικούς**⁴⁴, (καὶ ἐδῶ βρισκόμαστε στὴν δευτέρα φάση τῆς Εἰκονομαχίας, βλ. ἀνωτέρω ὡς πρὸς τὸ ἐνυπόστατο τῆς ἱερωσύνης τῶν Εἰκονομάχων).

δ. Ο Ἱερομ. καὶ διαπρεπῆς κανονολόγος Ματθαῖος Βλάσταρις ἐρμηνεύοντας τὴν πρὸς «Ρουφινιανὸν» ἐπιστολὴ τοῦ Μ. Ἀθανασίου⁴⁵ λέγει: «Ὁ δὲ μέγας Ἀθανάσιος, ἐν τῇ πρὸς

41 HETM, σσ. 217-218 / ΡΠΣ4, σ. 431στ'. «Ερώτησις Η': Περὶ τῶν μοναχῶν τῶν ἀδιαφόρως παραβαλλόντων τοῖς τυχοῦσι, καὶ συνευχομένοις, καὶ συνεσθίουσιν αὐτοῖς, εἰ χρὴ δέχεσθαι τοὺς τοιούτους εἰς συνεστίασιν καὶ ψαλμωδίαν. Ἀπόκρισις: Τοῦ Ἀποστόλου λέγοντος· Στέλλεσθαι ὑμᾶς ἀπὸ παντός ἀδελφοῦ ἀτάκτως περιπατοῦντος, καὶ μὴ κατὰ τὴν παράδοσιν ἣν παρέλαβε παρ' ἡμῶν· καὶ πῶς οὐχὶ καὶ ἀφ' ἑαυτῶν τὸ καλὸν κρίνετε; Εἰ μὲν οὖν ἀπόσχοιντο τῆς ἐφραμάρτου συνηθείας, καταδεχόμενοι καὶ ἐπιτιμίαν τὴν προσήκουσαν, δεκτοί. Ἐπιτηρητέον δέ, τίνες εἰσὶν οὓς φατε τυχόντας, ἄρα αίρετικοί, ἢ προδήλως κατεγνωσμένοι ἐπὶ τῷ βίῳ. Περὶ τούτων φησὶν ὁ Απόστολος· Εάν τις ἀδελφός ονομαζόμενος πόρνος, ἢ πλεονέκτης, ἢ ειδωλολάτρης, καὶ τὰ ἐξῆς, τῷ τοιούτῳ μηδὲ συνεσθίειν».

42 Βλ. HETM, σ. 579.

43 HETM, σσ. 364-365 / «Λύσεις διαφόρων κεφαλαίων», ΡG 99, 1661-1664 / F 842, 58 / ΕΠΕΦ 18Γ, σ. 506. «Ερώτησις ΣΤ'. - Εἰ χρὴ τοῖς συμψάλλουσι τοῖς αίρετικοῖς, ἀπεχομένοις δὲ τῆς κοινωνίας αὐτῶν, ἂν τε πρεσβυτέρῳ, ἂν τε διακόνῳ, ἂν τε λαϊκῷ, ἂν τε γυναϊκί, μεταδιδόναι τῶν ἁγιασμάτων τὸν ὀρθόδοξον ἱερέα. Ἀπόκρισις. - Τὸ μὲν οὖν μεταδιδόναι, μεταδιδότω· τοῖς μὲν ἱερωμένοις, οἰκονομικῶς μετὰ ἐπιτιμίου, διὰ τὴν πρὸς τοὺς αίρετικούς ἀπαγωγὴν ἐν τοῖς ἄλλοις· τοῖς λαϊκοῖς ἄνευ ἐπιτιμίου. Περὶ δὲ τοῦ διετίαν ἔχοντος ἀναγνώστου ἐν τῇ ἀποχῇ τῆς αίρετικῆς κοινωνίας, δίκαιον μετέχειν αὐτὸν τῶν ἁγιασμάτων, κἂν ἐν τοῖς ἄλλοις συναπάγητε. Οἰκονομικῶς δὲ ταῦτα εἴρηται διὰ τὴν ἀσθένειαν τῶν ἀνθρώπων· ὡς ἂν μὴ πάντῃ ζητοῦντες αὐτοὺς καθαρὸς ποιεῖν τῆς αίρετικῆς συμφύσεως, λάθωμεν εἰς αὐτὰ τὰ **καίρια** παραλύοντες αὐτούς».

44 Τὸ ὅτι τὰ ἐπιτίμια τοῦ ὁσίου Θεοδώρου - καὶ τοῦ ἁγίου Νικηφόρου - στὴν προκειμένη περίπτωσι δὲν ἀναφέρονται ὡς πρὸς ἱερωμένους οἱ ὅποιοι ἔχουν ὑπογράψει ὁμολογία πίστεως αίρετικῆ προκύπτει ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι ὁ Ὅσιος - καὶ ὑπονοεῖται ὅλη ἡ σύναξι τῶν Πατέρων οἱ ὅποιοι ἀποδέχθησαν (ἐπικύρωσαν) τὰ ἐπιτίμια τοῦ Ὁσίου - διευκρινίζει ὅταν πρόκειται νὰ ἐπιτιμῆσιν ὡς πρὸς τὴν ὑπογραφή καὶ τὸ ἀναφέρει ρητῶς, καὶ τὸ διαστέλλει μάλιστα τὸ ἐπιτιμίου τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας, (βλ. κατωτέρω σσ. 26 κ.έ.).

45 «Τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου πρὸς Ρουφινιανὸν Κυρίῳ ἀγαπητῷ καὶ ποθεινοτάτῳ συλλειτουργῷ Ρουφινιανῷ Ἀθανάσιος ἐν Κυρίῳ χαίρειν

Ρουφινιανὸν ἐπιστολῇ, Τῶν κεκοινωνηκότων τοῖς τὰ Ἀρείου φρονουῖσιν ἱερωμένων, φησί, οἱ μὲν βία καθυπαχθέντες, **κανονικῶς μὲν εὐθύνονται**, τοῦ τόπου δὲ ἧς μετέλαχον τάξεως οὐκ ἐκβάλλονται, καὶ μάλιστα εἰ τὸν λογισμὸν ἥκιστα εἶχον ἐκείνοις συμβαίνοντα, ὡς φασι, δι' οἰκονομίαν δὲ κεκοινωνηκέναι προσηποιοῦσαντο, δέει τοῦ μὴ φθαρεῖναι τὰς Ἐκκλησίας τῇ τῶν δυσσεβῶν ἀντεισαγωγῇ αὐτῶν ὑπερορίων μετὰ τῆς εὐσεβείας γεγεννημένων· οἱ δὲ πρὸς τῷ κεκοινωνηκέναι καὶ τῆς ἀσεβείας ὑπεραγωνιζόμενοι, καὶ συνηγοροῦντες εἰς δύναμιν, οὐ τοῖς ἐπιτιμίοις μεταμελόμενοι καθυποβάλλονται, ἀλλὰ γυμνούμενοι τῆς ἱερωσύνης, ἐν τῇ τῶν λαϊκῶν τάττονται χώρα· τοῖς δὲ ἀπατηθεῖσιν, ἡ βίαν παθοῦσι λαϊκοῖς, **συγγνώμη δίδοται, κανονικῶς πρότερον ἐπιτιμωμένοις**, καὶ φανερῶς ἀναθεματίσασι τὰ τῶν αἰρετικῶν, καὶ τὴν ἐν Νικαίᾳ ὀρθόδοξον πίστιν πρεσβεύειν ὑπισχνουμένοις· ταύτην οὐκ ἐγώ, φησί, μόνος τὴν ψῆφον, ἀλλ' οἱ καὶ εἰς Συνόδους τοπικὰς ἀθροισθέντες θεῖοι Πατέρες ἐξήνεγκαν»⁴⁶.

Κατ' ἀρχὰς ἐξετάζουμε τοὺς ὀρθοδόξους κληρικούς πού κοινώνησαν ἀπὸ ἀνάγκη καὶ βία μὲ τοὺς ἀκατακρίτους προσωπικά Ἀρειανούς, [(«ὑποσυρεῖσι δὲ δι' ἀνάγκην καὶ βίαν»)] ἀπὸ ἐδῶ προκύπτει ὅτι ἦταν Ὀρθόδοξοι στὸ φρόνημα, ἄλλωστε αὐτὸ ὁμολογεῖται καὶ στὴν ἴδια τὴν ἐπιστολή, (βλ. ὑποσ. 45)]. **Ὡς πρὸς αὐτοὺς λέγει ὁ ἱερός Βλάσταρις ὅτι**

Ἐπειδὴ δὲ ἀπὸ καλωσύνη καὶ ἐκκλησιαστικῶς. Αὐτὸ πρέπει στὴν εὐλάβειά σου. Μὲ ἐρώτησες περὶ αὐτῶν πού ἔχουν παρασυρθεῖ ἀπὸ ἀνάγκη, δὲν φθάρθηκαν ὅμως στὴν κακοπιστία. Καὶ θέλησες νὰ σοῦ γράψω αὐτὰ πού ἔχουν ἀποφασισθεῖ στὶς συνόδους παντοῦ περὶ αὐτῶν. Γνώριζε κύριέ μου ποθεινότητε, ὅτι στὴν ἀρχὴ ὅταν ἔπαυσε ἡ γενομένη βία, ἐγίνε Σύνοδος (στὴν Ἀλεξάνδρεια) στὴν ὁποία ἦταν παρόντες καὶ οἱ Ἐπίσκοποι τῶν ἔξω μερῶν. Ἐγίνε δὲ καὶ ἀπὸ τοὺς συλλειτουργοὺς πού κατοικοῦν στὴν Ἑλλάδα, ὄχι λιγώτερο δὲ καὶ ἀπὸ αὐτοὺς τῆς Ἰσπανίας καὶ τῆς Γαλλίας· καὶ ἄρρεσε παντοῦ, ὅτι καὶ ἐδῶ. Ὡστε σ' αὐτοὺς πού ἔχουν καταπέσει καὶ ἦταν πρωτοστάτες τῆς ἀσεβείας ἐὰν μετανοήσουν τοὺς δίδεται συγγνώμη, νὰ μὴ τοὺς δίδεται ὅμως πλέον ὁ τόπος τοῦ κλήρου. Σ' αὐτοὺς πού δὲν αὐθεντοῦσαν στὴν ἀσέβεια, παρασύρθηκαν ὅμως διὰ ἀνάγκη καὶ βία, ἀποφασίσθηκε νὰ τοὺς δίδεται συγγνώμη, νὰ ἔχουν καὶ τὸν τόπο τοῦ κλήρου, μάλιστα δὲ διότι εἶχαν πιθανὴ ἀπολογία· καὶ αὐτὸ ἐγίνε κατὰ κάποιον τρόπο κατ' οἰκονομίαν. Διαβεβαίωσαν ὅτι δὲν μεταβλήθηκαν στὴν ἀσέβεια, ἀλλὰ γιὰ νὰ μὴ κατασταθοῦν ἄλλοι ἀσεβέστατοι Ἐπίσκοποι (στοὺς θρόνους σ.σ.) καὶ διαφθείρουν τὶς ἐκκλησίες, προτίμησαν μᾶλλον νὰ ἐνδώσουν στὴν βία καὶ νὰ σηκώσουν τὸ βάρος παρὰ νὰ χαθοῦν οἱ λαοί. Λέγοντας αὐτὸ φάνηκε εὐλογο, διότι καὶ προφασίσθηκαν τὸν Ἀαρὼν τὸν ἀδελφὸ τοῦ Μωϋσέως ὁ ὁποῖος συνέδραμε μὲν στὴν παράβαση τοῦ λαοῦ, εἶχε δὲ τὴν ἀπολογία, γιὰ νὰ μὴν ὁ λαὸς ἐπιστρέψει στὴν Αἴγυπτο καὶ ἔτσι ἐπιμεῖναι στὴν εἰδωλολατρεία. Καὶ αὐτὸ ἦταν εὐλογο, διότι παραμένοντες στὴν ἔρημο μποροῦσαν νὰ παύσουν τὴν ἀσέβεια, ἐὰν εἰσῆρχοντο στὴν Αἴγυπτο θὰ κατετρύχοντο καὶ θὰ μεγάλωνε σ' αὐτοὺς ἡ ἀσέβεια. Ἐξ αἰτίας λοιπὸν αὐτῶν, τοὺς ἐπιτράπηκε νὰ συμπεριληφθοῦν στὸν κλήρο. Σ' αὐτοὺς πού ἀπατήθηκαν καὶ ὑπέστησαν βία τοὺς δόθηκε συγγνώμη. Αὐτὰ καὶ στὴν Ρώμῃ γράφηκαν καὶ τὰ ἀποδέχθηκε ἡ Ἐκκλησία τῶν Ρωμαίων. Αὐτὰ σοῦ τὰ λέγω ἔχοντας ἐμπιστοσύνη στὴν εὐλάβειά σου, ὅτι αὐτὰ πού ἀποφασίσθηκαν θὰ τὰ ἀποδεχθεῖ ἡ θεοσέβειά σου».

Τὸ πρωτότυπο: «καὶ μετ' ὀλίγα. Ἐπειδὴ φιλοκάλως καὶ ἐκκλησιαστικῶς· Τοῦτο γὰρ πάλιν πρέπει τῇ σῇ εὐλαβείᾳ. ἠρώτησας περὶ τῶν δι' ἀνάγκην ὑποσυρέντων, μὴ φθαρέντων δὲ ἐν τῇ κακοπιστίᾳ. καὶ ἠθέλησας γράψαι μετὰ τὰ δόξαντα ἐν ταῖς συνόδοις καὶ πανταχοῦ περὶ αὐτῶν. γίνωσκε κύριέ μου ποθεινότητε, ὅτι ἐν ἀρχῇ μὲν παυσαμένης τῆς γεγεννημένης βίας, γέγονε σύνοδος παρόντων καὶ τῶν ἔξω μερῶν ἐπισκόπων, γέγονε δὲ καὶ παρὰ τοῖς τὴν Ἑλλάδα κατοικοῦσι συλλειτουργοῖς, οὐδὲν δὲ ἦττον καὶ τοῖς ἐν Ἰσπανίᾳ καὶ Γαλίᾳ· καὶ ἤρρεσεν ὅπερ ὦδε, καὶ πανταχοῦ· ὥστε τοῖς μὲν καταπεπωκόσι καὶ προῖσταμένοις τῆς ἀσεβείας συγγινώσκειν μὲν μετανοοῦσι, μὴ δίδοναι δὲ αὐτοῖς ἔτι τόπον κλήρου. τοῖς δὲ μὴ αὐθεντοῦσι μὲν τῆς ἀσεβείας, ὑποσυρεῖσι δὲ δι' ἀνάγκην καὶ βίαν, ἔδοξε δίδοσθαι μὲν συγγνώμην, ἔχειν δὲ καὶ τὸν τόπον τοῦ κλήρου, μάλιστα δὲ ὅτι ἀπολογίαν πιθανὴν ἐπορίσαντο· καὶ ἔδοξε τοῦτο πῶς οἰκονομικῶς γεγενῆσθαι. διεβεβαίωσαντο γὰρ μὴ μεταβεβλησθαι μὲν εἰς ἀσέβειαν, ἵνα δὲ μὴ κατασταθέντες τινὲς ἀσεβέστατοι διαφθείρωσι τὰς ἐκκλησίας, εἵλοντο μᾶλλον συνδραμεῖν τῇ βίᾳ, καὶ βαστάσαι τὸ βάρος, ἢ λαοὺς ἀπολέσθαι. τοῦτο δὲ λέγοντες, ἔδοξαν καὶ ἡμῖν πιθανῶς λέγειν, διὰ τὸ καὶ προφασίζεσθαι αὐτοὺς τὸν Ἀαρὼν τὸν Μωϋσέως ἀδελφὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ συνδραμεῖν μὲν τῇ τοῦ λαοῦ παραβάσει, ἀπολογίαν δὲ ἐσχηκέναι, ἵνα μὴ ὁ λαὸς ὑποστρέψας εἰς Αἴγυπτον ἐπιμεῖναι τῇ εἰδωλολατρείᾳ. καὶ γὰρ ἦν φαινόμενον εὐλογον, ὅτι μένοντες ἐν τῇ ἐρήμῳ δύνανται παύσασθαι τῆς ἀσεβείας, εἰσελθόντες δὲ εἰς Αἴγυπτον ἐπετρίβοντο, καὶ ἠῤῥξαν ἐν ἑαυτοῖς τὴν ἀσέβειαν. τούτου τοίνυν ἕνεκα συγγνωστὸν πρὸς τὸν κλήρον γέγονε· τοῖς δὲ ἀπατηθεῖσι καὶ βίαν παθοῦσι συγγνώμην δίδοναι. ταῦτα καὶ ἐν Ρώμῃ ἐγράφη, καὶ ἀπεδέξατο ἡ Ρωμαίων ἐκκλησία. ταῦτα καὶ τῇ σῇ εὐλαβείᾳ δειλῶ θαρόρων, ὅτι τὰ δόξαντα ἀποδέξεται σου ἡ θεοσέβεια», ΗΕΤΜ, σσ. 108-109.

«κανονικῶς μὲν εὐθύνονται» δηλαδή κατὰ τοὺς Ἱεροὺς Κανόνες ἦταν ὑπεύθυνοι, δηλαδή ὑπόδικοι σὲ ὅ,τι ὀρίζουν. Ακολουθῶς ἐξετάζουμε τοὺς λαϊκοὺς ποὺ συμπροσευχήθηκαν μὲ τοὺς Ἀρειανούς, ὡς πρὸς τοὺς ὁποίους λέγει ὁ διαπρεπὴς κανονολόγος «*συγνώμη δίδεται, κανονικῶς πρότερον ἐπιτιμωμένοις*». Οἱ ὀρθόδοξοι στὸ φρόνημα αὐτοὶ λαϊκοὶ [ἐφ' ὅσον κοινώνησαν ἀπατῶμενοι ἢ διὰ τῆς βίας, τοῦτο σημαίνει ὅτι ἦταν Ὀρθόδοξοι στὸ φρόνημα ὅπως οἱ προηγούμενοι, (βλ. καὶ κατωτέρω σ. 31)], ὅταν προσέλθουν στοὺς Ὀρθόδοξους ἀφοῦ πρῶτα ἐπιτιμηθοῦν κανονικῶς (= κατὰ τοὺς Ἱεροὺς Κανόνες) τότε τοὺς δίδεται συγνώμη κ.έ. Συνεπῶς σ' αὐτὲς τὶς περιπτώσεις ἔχουμε καὶ ἐπιτίμηση καὶ κανονικὴ εὐθύνη τῶν Ὀρθόδοξων· καὶ ὁ λόγος; Διότι καὶ οἱ δύο ὁμάδες εἶχαν ἐκκλησιαστικὴ κοινωνία μὲ τοὺς ἀκατακρίτους ὡς πρόσωπα αἰρετικούς.

Προσθέτουμε ἐδῶ ὅτι τὴν πρὸς «Ρουφινιανόν» ἐπιστολὴ ἢ Ζ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος στὰ Πρακτικά της τὴν ἔθεσε πρότυπό της ὥστε νὰ λάβει τὴν τελικὴ ἀπόφαση ὡς πρὸς τὴν ἀποδοχὴ τῶν μετανοημένων Εἰκονομάχων Ἐπισκόπων [«Τὴν ἐπιστολὴ αὐτὴ τὴν κύρωσε ἢ Ζ' Οἰκουμενικὴ στὰ πρακτικά της, τὴν ἀνέγνωσε τρεῖς φορὲς καὶ περιέχεται στίς κανονικὲς συλλογὲς ὡς κανόνας τῆς Ἐκκλησίας, ποὺ σημαίνει ὅτι ἀποτελεῖ τὸ «consensus Patrum», (HETM, σ. 503)]. Αὐτὴ ἢ ἐπιστολὴ ἀναφέρεται σὲ ἀκατακρίτους ὡς πρόσωπα Ἀρειανούς, (βλ. HETM, σσ. 108 κ.έ., βλ. καὶ κατωτέρω σσ. 31-32).

Ὡς πρὸς τὴν πρὸς «Ρουφινιανόν» ἐπιστολὴ ὑπάρχει μία ἔνσταση καὶ ἡ ἀπάντησή της.

Ἡ ἔνσταση:

Στὴν πρὸς «Ρουφινιανόν» ἐπιστολὴ ἀπὸ τοὺς μὴ προϋσταμένους κληρικούς (χρησιμοποιοῦμε τὶς ἐκφράσεις μὴ αὐθεντήσαντες ἢ μὴ προϋσταμένους στὴν συνέχεια γιὰ νὰ δηλώσουμε τοὺς κληρικούς ἐκείνους ποὺ ἀναφέρονται στὴν πρὸς «Ρουφινιανόν» ἐπιστολὴ οἱ ὁποῖοι ἦταν ὀρθόδοξοι στὸ φρόνημα) ἔχουμε καὶ ὑπογραφή αἰρετικῶν ὁμολογιῶν καὶ αὐτὸ νοεῖται ὡς ἄρνηση τῆς ὀρθόδοξου πίστεως. Προφανῶς λοιπὸν ἀπὸ τὶς τότε ὀρθόδοξους Συνόδους ἦταν ὑπόδικοι μόνον γι' αὐτὸν τὸν λόγο καὶ ὄχι γιὰ τὴν κοινώνησαν μὲ τοὺς αἰρετικούς. Πῶς λοιπὸν λέγεται ἀνωτέρω ὅτι ἀπὸ τὴν ἐκκλησιαστικὴ κοινωνία ἦταν «*κανονικῶς ὑπεύθυνοι*» καὶ οἱ λαϊκοὶ γιὰ τὸν ἴδιο λόγο ἐπιτιμήθηκαν;

Ἡ ἀπάντηση:

Ὑπὸ τοῦ ὀσίου Νικοδήμου λέγεται σχετικῶς: «...διότι ἀπολογοῦνται (οἱ μὴ αὐθεντήσαντες) πῶς δὲν ἐσυκοινώνησαν τῇ αἵρέσει κατὰ ἀλήθειαν, ἀλλὰ μόνον κατὰ προσποιήσιν, ...» κατωτέρω: «Ὅθεν ἐπρόκριναν νὰ ὑπομείνουν τὸ βάρος τῆς κατ' ἀνάγκην ἀρνήσεως... ὅτι, ἂν αὐτοὶ πρὸς καιρὸν συκοινωνήσουν κατὰ τὸ φαινόμενον τῇ αἵρέσει, ...»⁴⁷. Προσθέτουμε καὶ τὰ ἐξῆς: «...Μετὰ τὴν κατάπανσιν τῆς Ἀρειανῆς βίας ἐγένετο πολλαχού Σύνοδοι Ὀρθόδοξων Ἐπισκόπων. Ἐνώπιον αὐτῶν παρουσιάσθησαν ὡς ὑπόδικοι Ἐπίσκοποι καὶ ἄλλοι κληρικοί, οἱ ὁποῖοι εἶχον προηγουμένως προσχωρήσει εἰς τὴν αἵρεσιν τοῦ Ἀρείου, ἤδη δὲ μετενόουν... Ἐκείνους τοὺς Ἐπισκόπους, οἱ ὁποῖοι δὲν ἦσαν ἀρχηγοὶ καὶ πρωτοστάται εἰς τὴν αἵρεσιν, ἀλλ' ἀπλῶς ὑπέγραψαν αἰρετικὰς ὁμολογίας...», HETM, σσ. 269-270.

Πράγματι λοιπὸν εἶναι ἔτσι ὅπως λέγεται ὑπὸ τῆς ἐνστάσεως ὡς πρὸς τὴν ὑπογραφή αἰρετικῆς ὁμολογίας. Ἡ ἴδια ἢ ἐπιστολὴ εἶναι πτωχὴ σὲ πληροφορίες· οἱ δὲ ἐπίσημοι ἐρμηνευτὲς ἐστιάζουν τὴν προσοχὴ τους - ὅπως καὶ ὁ ὀσιος Νικόδημος - στὴν ἄρνηση τῆς πίστεως καὶ εἶναι ἀπολύτως φυσικὸ αὐτὸ ἀκόμη καὶ στὴν περίπτωσι ποὺ ἐγίνε ἀπὸ

⁴⁷ Πηδάλιον, σ. 583.

ανάγκη καὶ βία αὐτῆ ἢ ὑπογραφή αὐτῆς τῆς αἰρετικῆς ὁμολογίας, ἀπὸ τοὺς μὴ προϋσταμένους τῆς αἰρέσεως χωρὶς νὰ ἀσπαστοῦν τὴν αἴρεση ὡς φρόνημα.

Τὸ ζητούμενο λοιπὸν ποὺ προκύπτει εἶναι ἐὰν μόνον γι' αὐτὸν τὸν λόγο ἦταν ὑπόδικοι ἐνώπιον τῶν Συνόδων οἱ μὴ αὐθεντήσαντες· ἢ ἀπάντηση εἶναι ὅτι ἦταν ἀξιόμιμποι καὶ ὡς πρὸς τὴν ἐκκλησιαστικὴ κοινωνία μὲ τοὺς Ἀρειανούς κατὰ τὴν διδασκαλία τῆς συμφωνίας τῶν Πατέρων (τοῦ «consensus Patrum»). Καὶ ἀπὸ τὸν Ματθαῖο Βλάσταριν ἐννοεῖται στὴν ἐρμηνεία του στὴν πρὸς «Ρουφινιανὸν» ἐπιστολή, (τὸ ἀπὸ ποῦ προκύπτει θὰ τὸ δοῦμε κατωτέρω). [Ἡ ἐρμηνευτικὴ ἀρχὴ ἢ ὁποῖα τηρεῖται στὴν συνέχεια, εἶναι ἢ ἴδια τοῦ βιβλίου καὶ τοῦ «ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ», καὶ εἶναι ἢ ἐκ τοῦ ὅλου τὸ μέρος ποὺ εἶναι καὶ ἢ ὀρθόδοξη, (βλ. ΗΕΤΜ, σ. 29)]. Ἐξετάζουμε στὴν συνέχεια ἐὰν ἢ ἐκκλησιαστικὴ κοινωνία τοῦ ὀρθοδόξου μετὰ τοῦ ἀκατακρίτου αἰρετικοῦ ἀπὸ μόνη τῆς εἶναι ἀξιόμιμπη ἄνευ ὑπογραφῆς αἰρετικῆς ὁμολογίας· ἀρχῆς γενομένης μάλιστα ὑπὸ τοῦ ἰδίου τοῦ Μ. Ἀθανασίου ὁ ὁποῖος εἶναι καὶ ὁ συγγραφεὺς τῆς πρὸς «Ρουφινιανὸν» ἐπιστολῆς. Πρὶν προχωρήσουμε πρέπει νὰ γίνῃ μία διευκρίνηση: τὰ ὅσα γράφονται ὑπὸ τοῦ Μ. Ἀθανασίου στὴν ἐπιστολὴ αὐτῆ ἀποτελοῦν ἀπόφαση τοπικῆς Συνόδου τῆς Ἀλεξανδρείας στὴν ὁποία προφανῶς προῖστατο ὁ ἴδιος ὁ Μ. Τεράρχης, (βλ. ΗΕΤΜ, ὑποσ. 207).

Λέγει λοιπὸν ὁ Μ. Πατὴρ στὴν πρὸς «Μονάζοντας» ἐπιστολή: : «Ἐπειδὴ δὲ ὑπάρχουν μερικοὶ ἀρειανόφρονες, οἱ ὁποῖοι περιέρχονται τὰ μοναστήρια γιὰ κανένα ἄλλο σκοπὸ, παρὰ νὰ ἐξαπατήσουν τοὺς ἀπλοῖκούς, σὰν νὰ εἶναι ἀπεσταλμένοι τάχα ἀπὸ ἐμᾶς. Ὑπάρχουν δὲ καὶ μερικοὶ οἱ ὁποῖοι διαβεβαιώνουν μὲν ὅτι δὲν φρονοῦν τὴν διδασκαλία τοῦ Ἀρείου, ἀλλὰ συγκαταβαίνουν καὶ συνεύχονται μαζί τους στὸν ἴδιο τόπο. Κατ' ἀνάγκη λοιπὸν ἔσπευσα, ἐπειδὴ μὲ παρεκάλεσαν μερικοὶ σταθερώτατοι ἀδελφοί, νὰ σᾶς γράψω, ὥστε νὰ φυλάσσετε ἀκέραιη καὶ ἀνόθευτη τὴν εὐσεβῆ πίστη, τὴν ὁποία διατηρεῖ σ' ἐσᾶς ἡ Χάρις τοῦ Θεοῦ, γιὰ νὰ μὴ δώσετε ἀφορμὴ σκανδαλισμοῦ στοὺς ἀδελφούς. Διότι ὅταν μερικοὶ δοῦν ἐσᾶς τοὺς πιστοὺς στὸν Χριστὸ νὰ συνέρχεσθε καὶ νὰ κοινωνεῖτε μαζί τους, ὅπωςδήποτε θὰ ὑπονοήσουν ὅτι εἶναι ἀδιάφορο καὶ ἔτσι θὰ πέσουν στὸν βόρβορο τῆς ἀσεβείας. Γιὰ νὰ μὴ συμβεῖ λοιπὸν αὐτὸ, θελήσατε, ἀγαπητοί, αὐτοὺς ποὺ φανερά φρονοῦν τὰ τῆς ἀσεβείας νὰ τοὺς ἀποστρέψετε. Αὐτοὺς ποὺ νομίζουν ὅτι δὲν φρονοῦν τὰ τοῦ Ἀρείου, κοινωνοῦν ὅμως μετὰ τῶν ἀσεβῶν νὰ φυλάγεστε καὶ μάλιστα αὐτῶν τῶν ὁποίων ἀποστρεφόμεστε τὸ φρόνημα, ἀπ' αὐτοὺς πρέπει νὰ φύγουμε τὴν κοινωνία. Ἐὰν δὲ κάποιος προσποιεῖται μὲν ὅτι ὁμολογεῖ τὴν ὀρθὴ πίστη, φαίνεται ὅμως ὅτι κοινωνεῖ μ' ἐκείνους, νὰ τὸν προτρέψετε νὰ ἀπέχει ἀπ' αὐτὴν τὴν συνήθεια καὶ ἐὰν μὲν τὸ ὑποσχεθεῖ, νὰ τὸν ἔχετε ὡς ἀδελφόν, ἐὰν δὲ φιλονείκως ἐπιμένει, νὰ παραιτηθεῖτε. Γιατὶ ἐὰν ἔτσι διατελεῖτε θὰ διατηρήσετε τὴν πίστη καθαρὴ καὶ ἐκεῖνοι βλέποντες ἐσᾶς θὰ ὠφεληθοῦν, ἐπειδὴ θὰ φοβηθοῦν μήπως θεωρηθοῦν ὡς ἀσεβεῖς καὶ ὅτι πιστεύουν τὴν διδασκαλία ἐκείνων»⁴⁸.

48 ΗΕΤΜ, σσ. 206 κ.έ. / ΡG26, 1185-1188 / ΒΕΠΕΣ 33, σ. 183 / ΕΠΕ 10, σσ. 312-314. «Τοῖς τὸν μονήρη βίον ἀσκοῦσι, καὶ ἐν πίστει Θεοῦ ἰδρυμένοις, ἀγαπητοῖς καὶ ποθεινοτάτοις ἀδελφοῖς ἐν Κυρίῳ χαίρειν. Ἐπειδὴ δὲ εἰσὶ τινες οἱ τὰ Ἀρείου φρονοῦντες, περιερχόμενοι τὰ μοναστήρια, δι' οὐδὲν ἄλλο εἰ μὴ ἵνα, ὡς πρὸς ὑμᾶς ἐλθόντες καὶ ἀφ' ἡμῶν ὑποστρέφοντες, τοὺς ἀκεραίους ἐξαπατῶσι· τινὲς δὲ εἰσὶν οἱ διαβεβαιῶντες μὲν τὰ Ἀρείου μὴ φρονεῖν, συγκαταβαίνοντες δὲ, καὶ μετ' αὐτῶν εὐχόμενοι ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἀναγκαιῶς, παρακελευόντων τινῶν εἰλικρινεστάτων ἀδελφῶν, πρὸς ὑμᾶς γράφειν ἔσπουδασα, ἵνα τὴν εὐσεβῆ πίστιν, ἣν ἡ τοῦ Θεοῦ χάρις ἐν ὑμῖν ἐργάζεται, ἀκεραίως καὶ ἀδόλως φυλάττοντες, οὐ μὴ πρόφασιν δῶτε σκανδάλου τοῖς ἀδελφοῖς. Ὅταν γάρ τινες ὑμᾶς τοὺς ἐν Χριστῷ πιστοὺς θεωρήσαντες μετ' αὐτῶν συνερχομένους καὶ κοινωνοῦντας, πάντως ὑπονοήσαντες ἀδιάφορον εἶναι τὸ τοιοῦτον, εἰς τὸν τῆς ἀσεβείας ἐμπεσοῦνται βόρβορον. Ἴν' οὖν μὴ τοῦτο γένηται, θελήσατε, ἀγαπητοί, τοὺς μὲν φανερώς φρονοῦντας τὰ τῆς ἀσεβείας ἀποστρέφειν, τοὺς δὲ νομίζοντας τὰ Ἀρείου μὴ φρονεῖν, κοινωνοῦντας δὲ μετὰ τῶν ἀσεβῶν φυλάττεσθαι· καὶ μάλιστα ὧν τὸ φρόνημα ἀποστρεφόμεθα, τούτους ἀπὸ τῆς κοινωνίας προσήκει φεύγειν. Εἰ δὲ τις προσποιεῖται μὲν ὁμολογεῖν ὀρθὴν πίστιν, φαίνεται δὲ κοινωνῶν ἐκείνοις, τὸν τοιοῦτον προτρέψαθε ἀπέχεσθαι τῆς τοιαύτης συνηθείας· καὶ ἐὰν μὲν ἐπαγγέληται, ἔχετε τὸν τοιοῦτον ὡς ἀδελφόν· ἐὰν

Ἡ πολὺ σημαντικὴ αὐτὴ ἐπιστολὴ διδάσκει δύο ἀρχές (=θεμελιώδεις κανόνες), ἡ πρώτη *“ὡν τὸ φρόνημα ἀποστρεφόμεθα, τούτους ἀπὸ τῆς κοινωνίας προσήκει φεύγειν”* καὶ ἡ δευτέρα *“ὁ κοινωνῶν ἀκοινωνήτω ἀκοινωνήτος ἔστω”*», (HETM, σσ. 206 κ.έ.). Δηλαδή αὐτῶν τῶν ὁποίων ἀποστρεφόμεσθε τὸ πιστεύω τους, ἀπ’ αὐτοὺς πρέπει νὰ φύγουμε τὴν κοινωνία καὶ αὐτὸς ὁ ὁποῖος κοινωνεῖ μὲ τὸν ἀκοινωνήτο νὰ εἶναι καὶ αὐτὸς ἀκοινωνήτος. Ἐπιβάλλει ὁ Μ. Πατὴρ τὸ ἐπιτίμιο τῆς ἀκοινωνησίας καὶ στὸν πρῶτο ὁ ὁποῖος ἔχει αἰρετικὸ φρόνημα καὶ στὸν δεύτερο τὸν ὀρθόδοξο ἐπειδὴ συμπροσεύχεται [= κοινωνεῖ, (βλ. ἀνωτέρω σ. 14)] μὲ τοὺς ἀκατακρίτους αἰρετικούς. Τὸ ὅτι τὸ πρῶτο ἢ ἀποδοχὴ αἰρετικοῦ φρονήματος εἶναι θανάσιμο ἁμάρτημα τὸ λέγει ὁ Μ. Φώτιος (βλ. ἀνωτέρω σ. 5) καὶ ἐπιβάλλεται ἀκοινωνησία ὡς ἤδη ἐλέχθη· ἐφ’ ὅσον ἐπιβάλλεται καὶ στὸν ὀρθόδοξο πού συμπροσεύχεται μαζί τους τότε αὐτὸ καταδεικνύει ὅτι εἶναι καὶ αὐτὸ θανάσιμο ἁμάρτημα. Ἀξιόμειπτο τὸ πρῶτο ἀξιόμειπτο τὸ δεύτερο ἄνευ ὑπογραφῆς αἰρετικῆς ὁμολογίας, αὐτὴ καθ’ ἑαυτὴ ἢ πράξη τῆς συμπροσευχῆς εἶναι ἀξιόμειπτη.

Τὸ ὅτι εἶναι θανάσιμο ἁμάρτημα ἢ ἐκκλησιαστικὴ κοινωνία μὲ ἀκαθαίρετο αἰρετικὸ σημαίνει ὅτι ἐὰν δὲν ὑπάρξει ἢ δέουσα μετάνοια κολάζει τὸν ἁμαρτάνοντα. Τοῦτο ὁ Μ. Ἱεράρχης τὸ λέγει ἀλλοῦ ὡς ἐξῆς: *«Βαδίζοντες δὲ τὴν ἀπλανῆ καὶ ζωηφόρον ὁδόν, ὀφθαλμὸν μὲν ἐκκόψωμεν σκανδαλίζοντα· μὴ τὸν αἰσθητόν, ἀλλὰ τὸν νοητόν· οἷον ἐὰν ὁ ἐπίσκοπος ἢ ὁ πρεσβύτερος, οἱ ὄντες ὀφθαλμοὶ τῆς Ἐκκλησίας, κακῶς ἀναστρέφονται καὶ σκανδαλίζωσι τὸν λαόν, χρή αὐτοὺς ἐκβάλλεσθαι. Συμφέρον γὰρ ἄνευ αὐτῶν συναθροίζεσθαι εἰς εὐκτήριον οἶκον, ἢ μετ’ αὐτῶν ἐμβληθῆναι, ὡς μετὰ Ἄννα καὶ Καϊάφα, εἰς τὴν γέεναν τοῦ πυρός. Ὁμοίως καὶ ἡ χεὶρ ὁ διάκονος, ἐὰν ἀνάξιόν τι πράττη, χωριζέσθω τοῦ θυσιαστηρίου»*, (HETM, σ. 244). Στὴν ἐπιστολὴ αὐτὴ ἢ ἀναφορὰ τοῦ Ἁγίου εἶναι ὡς πρὸς ὅλους τοὺς κληρικούς πού σκανδαλίζουν, ἐμεῖς ἐστιάζουμε τὴν προσοχή μας μόνον ὡς πρὸς τοὺς αἰρετικούς· διότι κυρίως αὐτοὶ πού σκανδαλίζουν εἶναι καὶ οἱ αἰρετικοί. Ὁ αἰρετικὸς λόγῳ τῆς αἰρέσεώς του ἐὰν δὲν μετανοήσῃ θὰ κολασθεῖ καὶ εἶναι ἀξιόμειπτος, ὁ ὀρθόδοξος πού κοινωνεῖ μαζί του θὰ κολασθεῖ, καὶ αὐτὸς εἶναι ἀξιόμειπτος. (βλ. καὶ κατωτέρω τὰ ἴδια λέγονται ὑπὸ τῶν ὁσίων μοναχῶν Πατέρων, Μ. Βασιλείου, ἱεροῦ Χρυσόστομου, Ε’ Οἰκουμενικῆς Συνόδου, Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, Θεοδώρου Στουδίτου, κ.ἄ.). Ἀρχὴ συγκοινωνούντων δοχείων. *«Συμφέρον γὰρ ἄνευ αὐτῶν συναθροίζεσθαι εἰς εὐκτήριον οἶκον, ἢ μετ’ αὐτῶν ἐμβληθῆναι, ὡς μετὰ Ἄννα καὶ Καϊάφα, εἰς τὴν γέεναν τοῦ πυρός»*. Κατακρίνεται ὁ αἰρετικὸς κατακρίνεται καὶ ὁ ὀρθόδοξος. Θανάσιμος ἁμαρτία τὸ πρῶτο θανάσιμος ἁμαρτία τὸ δεύτερο. Συνεπῶς ἀξιόμειπτος ὁ ὀρθόδοξος ἐκ τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας μόνον, ἄνευ ὑπογραφῆς αἰρετικῆς ὁμολογίας.

Αὐτὴν τὴν θέση τοῦ Μ. Πατρὸς τῆς Ἐκκλησίας τὴν δίδαξε καὶ τήρησε καὶ ὁ Μ. Ἀντώνιος λέγοντας: *«Προσέξτε μόνο νὰ μὴ μολύνετε τοὺς ἑαυτοὺς σας μὲ τὴν ἐκκλησιαστικὴν κοινωνία τῶν Ἀρειανῶν. Διότι ἡ διδασκαλία τους δὲν εἶναι τῶν Ἀποστόλων, ἀλλὰ τῶν δαιμόνων καὶ τοῦ πατρὸς τους διαβόλου»*. Καὶ κατωτέρω: *“...Νὰ μιμῆσθε τοὺς Ἁγίους καὶ νὰ μὴ πλησιάζετε τοὺς σχισματικούς Μελιτιανούς, ἐπειδὴ γνωρίσατε τὴν πονηρὴν καὶ ἀνόσια προαίρεσί τους. Οὔτε μὲ τοὺς Ἀρειανούς νὰ ἔχετε καμμία ἐκκλησιαστικὴ κοινωνία... Διαφυλάξτε λοιπὸν τοὺς ἑαυτοὺς σας καθαρὸς ἀπὸ ἐκείνους... Νὰ μὴ ἔχετε καμμία ἐκκλησιαστικὴ κοινωνία μὲ τοὺς σχισματικούς οὔτε καθόλου μὲ τοὺς αἰρετικούς Ἀρειανούς. Ἄλλωστε γνωρίζετε ὅτι καὶ ἐγὼ τοὺς ἀπέφυγα ἐξ αἰτίας τῆς χριστομάχου καὶ κακοδόξου αἰρέσεώς τους”*», (HETM, σσ. 40-41). Ἐφιστᾶ τὴν προσοχή, ὁ Ὅσιος, τῶν πνευματικῶν του τέκνων ὥστε νὰ μὴ μολυνθοῦν μὲ τὴν κοινωνία τῶν ἀκαθαιρέτων αἰρετικῶν, ἀλλὰ νὰ μείνουν καθαροί. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι ἡ ἐκκλησιαστικὴ κοινωνία μὲ τοὺς

δὲ φιλονεικῶς ἐπιμένῃ, τὸν τοιοῦτον παραιτεῖσθε. Οὕτω γὰρ διατελοῦντες καθαρὰν τὴν πίστιν διατηρήσετε· κακεῖνοι βλέποντες ὑμᾶς ὠφελήθησονται, φοβηθέντες μὴ ἄρα ὡς ἀσεβεῖς καὶ τὰ ἐκείνων φρονοῦντες νομισθῶσιν».

Αρειανούς είναι θανάσιμος άμαρτία, δηλ. αξιόμεμπτος άνευ ύπογραφής αίρετικής όμολογίας, - άλλωστε άνευ ύπογραφής έννοείται και στην προς «Μονάζοντας» έπιστολή -.

Ο Μ. Αθανάσιος ήταν ήγέτης τών Όρθοδόξων εκείνη την περίοδο - όπως βεβαίως και ό Μ. Αντώνιος -, μάλιστα την προς «Μονάζοντας» έπιστολή την έκανε αποδεκτή τó πλήρωμα τής Έκκλησίας διαχρονικά, (βλ. ανωτέρω σ. 15). Μία περίπτωση τέτοιας αποδοχής είναι υπό τών Ταβεννησιωτών μοναχών - τών όποιών πνευματικός Πατήρ ήταν ό Θεόδωρος ό Ήγιασμένος - οί όποιοι δέν συμπροσευχήθηκαν με κάποιο Δούκα Άρτέμιο διότι ήταν μαζί με τούς Αρειανούς κατά την έντολή του Μ. Αθανασίου, (βλ. ΗΕΤΜ, σσ. 213 κ.έ.). (Βλ. και περι του όσιου Θεοδώρου του Στουδίτου κατωτέρω σ. 24).

Ο δέ όσιος Παχώμιος (†348) - ό ίδρυτής αυτής τής μονής και πνευματικός Πατήρ του Θεοδώρου του Ήγιασμένου - λέγει στους μαθητές του *«νά μήν έχουν καμμία έκκλησιαστική κοινωνία με τούς όπαδούς τών αίρέσεων του Ώριγένους, του Μελετίου, του Άρείου και τών λοιπών χριστομάχων»*⁴⁹. Τόν λόγο τόν είπε ανωτέρω ό Μ. Αντώνιος, για να μη μολυνθούν. Σ' αυτές τις περιπτώσεις και πάλι ισχύει ότι δια τής έκκλησιαστικής κοινωνίας ό Όρθόδοξος διαπράττει θανάσιμο άμάρτημα, αφού μολύνεται, τó όποιο τόν καθιστά αξιόμεμπτο· και από τόν Μ. Αθανάσιο επιβάλλεται και τó επιτίμιο τής άκοινωνησίας, μετά από παραγγελία λέγει ούτε άδελφό δέν θα τόν έχετε, άνευ ύπογραφής αίρετικής όμολογίας.

Από τόν ίδιο λοιπόν τόν Μ. Αθανάσιο προκύπτει ότι ή συμπροσευχή με τούς Αρειανούς είναι θανάσιμο άμάρτημα, συνεπώς αξιόμεμπτη πράξη - και σ' αυτό συμφώνησαν όλοι οί όσοι Πατέρες σύγχρονοι και μετέπειτα -. Αυτό τά έγγραφε τó 358, (βλ. ΗΕΤΜ, σ. 267)· και αυτά έρμηνεύουν ότι και ως πρόεδρος τής τοπικής Σύνοδου τής Αλεξανδρείας τó 362 ότι την συμπροσευχή με τούς άκατακρίτους ως πρόσωπα αίρετικούς Αρειανούς την θεωρούσε ως αξιόμεμπτη πράξη. Και σημειωτέον ότι οί μη προϊστάμενοι κληρικοί τής προς «Ρουφινιανόν» έπιστολής δέν συμπροσεύχονταν μόνον αλλά και μνημόνευαν τούς αίρετικούς, και συλλειτουργούσαν και κοινωνούσαν από τó ίδιο Ποτήριο, δηλαδή είχαν πλήρη κοινωνία. **Η προς «Μονάζοντας» έρμηνεύει την προς «Ρουφινιανόν» έπιστολή, αυτή είναι ή διήκουσα άρχή όλων τών αιώνων.**

Αλλά και οί Έπίσκοποι πού συμμετείχαν στην Σύνοδο, είχαν αποδεχθεί την προς «Μονάζοντας» έπιστολή αφού την αποδέχθηκε ή διαχρονική έκκλησιαστική συνείδηση κατά συνέπεια αυτό έρμηνεύει ότι οί Έπίσκοποι αυτοί και στην Σύνοδο την συμπροσευχή - πολύ περισσότερο την πλήρη κοινωνία - με τούς άκατακρίτους ως πρόσωπα αίρετικούς την εξέλαβαν ως αξιόμεμπτη πράξη.

Ο Μ. Βασίλειος έκανε αποδεκτή την προς «Ρουφινιανόν» έπιστολή του Μ. Αθανασίου ως προς την αποδοχή τών μετανοημένων Αρειανών, ως ό ίδιος λέγει (βλ. ΗΕΤΜ, ύποσ. 207). Και την έρμηνεύει ή πράξη του, στην 113 έπιστολή του αναφέρεται στους Πνευματομάχους πώς γίνονται δεκτοί σε κοινωνία· πρέπει να τεθεί ως βάση τó Σύμβολο τής Νικαίας, να μη λέγουν τó Πνεύμα τó Άγιο ως κτίσμα ούτε να κοινωνούν μ' αυτούς πού τó λέγουν ως κτίσμα. Επιβάλλει τó επιτίμιο άκοινωνησίας και σ' αυτούς πού λέγουν κτίσμα τó Πνεύμα τó Άγιο και σ' αυτούς πού κοινωνούν μ' αυτούς πού τó λέγουν ως κτίσμα· χρειάζονται και οί δύο προϋποθέσεις. Θανάσιμος άμαρτία τó πρώτο, θανάσιμος άμαρτία τó δεύτερο και δια τούτο και στις δύο περιπτώσεις έχουμε άκοινωνησία. Απολύτως σύμφωνος με τόν Μ. Αθανάσιο και Μ. Αντώνιο. **Στην πραγματικότητα ό Μ. Βασίλειος εφάρμοσε στην πράξη την προς «Μονάζοντας» και αυτό έρμήνευσε την προς «Ρουφινιανόν»**

49 ΠΑΠΑΔΑΚΗ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ, Οί άγώνες τών μοναχών ύπέρ τής Όρθοδοξίας, σ. 41.

ἐπιστολή. Αξιόμημπτη λοιπὸν πράξη ἢ ἐκκλησιαστικὴ κοινωνία μὲ τοὺς ἀκαθαιρέτους Ἀρειανούς καὶ αὐτὸ ἐρμηνεύει ὅτι καὶ ἡ Σύνοδος τῆς Ἀλεξανδρείας τὴν θεωροῦσε ὡς ἀξιόμημπτη πράξη.

Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος (4^{ος} αἰῶνας), ὡς τὸν ἐρμηνεύει ὁ ὄσιος Θεόδωρος ὁ Στουδίτης (9^{ος} αἰῶνας). Τὸν Ἱερέα τὸν ὁποῖο θὰ ἔχουμε κοινωνικὸ πρέπει σχολαστικῶς νὰ τὸν ἐξετάσουμε ἐὰν εἶναι ὀρθόδοξος ὁ ἴδιος καὶ ἐὰν δὲν κοινωνεῖ μὲ τοὺς ἀκατακρίτους αἰρετικούς, (βλ. HETM, σσ. 218 κ.έ.). Δύο προϋποθέσεις, πρέπει καὶ οἱ δύο νὰ ἰσχύουν. Ἐὰν ἢ μία δὲν ἰσχύει τότε εἶναι *«κατεγνωσμένος»* δηλαδὴ ἀξιόμημπτος καὶ ἐπιβάλλει ἀκοινωνησία ὁ ἅγιος Γρηγόριος καὶ στὴν δευτέρα περίπτωση ἄνευ ὑπογραφῆς αἰρετικῆς ὁμολογίας. Ἀπολύτως σύμφωνος μὲ τὸν Μ. Ἀθανάσιο, Μ. Βασίλειο καὶ μὲ ὅλους τοὺς ὑπολοίπους Πατέρες. Αὐτὰ τοῦ Θεολόγου ἐρμηνεύουν τὴν τοπικὴ Σύνοδο τοῦ 362 ὅτι τὴν ἐκκλησιαστικὴ κοινωνία μὲ τοὺς ἀκατακρίτους ὡς πρόσωπα Ἀρειανούς ἢ Σύνοδος τὴν ἐξέλαβε ὡς ἀξιόμημπτη πράξη.

Ὁ ἱερός Χρυσόστομος (5^{ος} αἰῶνας) ὡς τὸν ἐρμηνεύουν ὁ ὄσιος Θεόδωρος ὁ Στουδίτης (9^{ος} αἰῶνας) καὶ ὁ Μελέτιος ὁ Γαλησιώτης (13^{ος} αἰῶνας).

Ὁ Πρῶτος λέγει: *«Ἐχθροὺς γὰρ Θεοῦ ὁ Χρυσόστομος, οὐ μόνον τοὺς αἰρετικούς, ἀλλὰ καὶ τοὺς τοῖς τοιούτοις κοινωνοῦντας, μεγάλη καὶ πολλῇ τῇ φωνῇ ἀπεφήνατο»*, (HETM, σ. 664). Ἐχθρός λοιπὸν τοῦ Θεοῦ δὲν εἶναι μόνον ὁ αἰρετικὸς ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ποὺ κοινωνεῖ μαζί του. Τὸ ὅτι ἀναφέρεται σὲ ἀκατάκριτο αἰρετικὸ ὁ Χρυσόστομος φαίνεται ἀπὸ τὸ ὅτι αὐτὸ ὁ ὄσιος Θεόδωρος τὸ ἀναφέρει ὡς πρὸς τὴν μοιχειανικὴ αἵρεση. Αἰξιόμημπτη λοιπὸν πράξη ἢ ἐκκλησιαστικὴ κοινωνία μετὰ τοῦ ἀκατακρίτου αἰρετικοῦ, ἄνευ ὑπογραφῆς αἰρετικῆς ὁμολογίας.

Ὁ Δεύτερος λέγει:

*«Ὁ δὲ χρυσόγλωττος πατὴρ ἐν πλείστοις καὶ πολλάκις
ὑμᾶς ὑπέμνησα, φησὶν, ἀγαπητὰ τεκνία,
περὶ τῶν ταῖς αἰρέσεσι δεινῶν περιπιπτόντων
ἀλλὰ νυνὶ καὶ δέομαι, καὶ δυσωπῶ προθύμως
μηδ' ὄλως τοῖς αἰρετικοῖς κατὰ τι κοινωνεῖτε,
μηδὲ συγκαταβαίνετε τῇ τούτων βλασφημίᾳ·
μὴ βρώμασι, μὴ πόμασι, μὴ σχέσει, μὴ φιλίᾳ,
αὐτοῖς συναναμίγνυσθε καὶ γὰρ ἐκ τούτων πάντων
τῆς τοῦ Χριστοῦ μερίζεσθε καθολικῶς ἀγάπης,
καὶ βασιλείας οὐρανῶν μακρὰν ἀλλοτριούσθε»*,

(HETM, σ. 665). Αὐτὸς ποὺ κοινωνεῖ, λέγει ὁ Ὅσιος, μὲ τοὺς αἰρετικούς, θὰ ἀποξενωθεῖ τῆς Βασιλείας τῶν οὐρανῶν δηλαδὴ θὰ κολασθεῖ ὅτι εἶπε καὶ ὁ Μ. Ἀθανάσιος. Αἰξιόμημπτος λοιπὸν πράξη ἢ ἐκκλησιαστικὴ κοινωνία μετὰ τοῦ ἀκατακρίτου αἰρετικοῦ ἄνευ ὑπογραφῆς αἰρετικῆς ὁμολογίας. Ἀπολύτως σύμφωνο μὲ ὅλους τοὺς προηγουμένους ἁγίους Πατέρες.

Καὶ αὐτὰ ἐρμηνεύουν ὅτι ἡ Σύνοδος τῆς Ἀλεξανδρείας (362) τὴν ἐκκλησιαστικὴ κοινωνία μὲ τοὺς ἀκατακρίτους ὡς πρόσωπα αἰρετικούς τὴν ἐξέλαβε ὡς ἀξιόμημπτη πράξη.

Οἱ Ἐπίσκοποι τῆς Ε' Οἰκουμενικῆς Συνόδου (6^{ος} αἰῶνας), λέγουν ὅτι ἐὰν συνέχιζαν νὰ μνημονεύουν τὸν Πάπα Ρώμης Βιγίλιο ἐφ' ὅσον ἀποδέχθηκε τὴν αἵρεση τοῦ νεστοριανισμοῦ αὐτὸ θὰ εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα νὰ ἐπιφέρει μολυσμὸ στὴν καθαρότητα τῶν Μυστηρίων τους⁵⁰, [(*παρακαλεῖται ὁ ἀναγνώστης ὅπως ἀναγνώσει τὴν ὑποσ. 50*)], (ὄχι

50 Τὸ ὅτι μολύνονται τὰ Μυστήρια στὴν καθαρότητά τους ἐκ τῆς διαμνημονεύσεως ἀκαθαιρέτου αἰρετικοῦ, *δὲν εἶναι δική μας ἐπινοήση*, λέγεται στὰ πρακτικὰ αὐτῆς τῆς Συνόδου, (βλ. HETM, σσ. 172 κ.έ.). Παραθέτουμε δύο μαρτυρίες διὰ τοῦ λόγου τὸ ἀληθές:

μέ την έννοια τῆς ἀπωλείας τῆς ἱερωσύνης ὥστε πλέον νά μὴ τελοῦνται μυστήρια ἀλλά)], μέ την έννοια τῆς συμμετοχῆς τους στήν αἴρεση τοῦ Νεστορίου. «*Ἐπειδή λοιπόν αὐτὰ διεπράχθησαν ὑπ' αὐτοῦ, ἐθεωρήσαμεν ὅτι εἶναι "ἀλλότριον τῶν χριστιανῶν" νά μνημονεύεται τὸ ὄνομά του εἰς τὰ ἱερά δίπτυχα, διὰ νά μὴ συμβῆ καὶ ἔτσι εὐρεθῶμεν νά συμμετέχωμεν εἰς τὴν ἀσέβειαν τοῦ Νεστορίου καὶ τοῦ Θεοδώρου*», (HETM, σ. 181). Συνεπῶς Οἰκουμενικὴ Σύνοδος κάνει ἀποδεκτὴ τὴν ἀρχὴ τῶν συγκοινωνούντων δοχείων, καὶ τὸν μολυσμὸ τὸν ἐρμηνεύει ὄχι ἐκ τῆς αἰρετικῆς διδασκαλίας τοῦ Βιγιλίου ἐὰν γίνεαι ἀποδεκτὴ ἀλλὰ ἀπ' αὐτὴ ταύτη τὴν ἐκκλησιαστικὴ κοινωνία του. Ἀξιόμемπη πράξη λοιπόν ἢ διαμνημόνευση ἀκαθαιρέτου αἰρετικοῦ, ἄνευ ὑπογραφῆς αἰρετικῆς ὁμολογίας. Ὁ Πάπας ἦταν ἀκαθαίρετος. Καὶ οἱ μὴ προϋστάμενοι τῆς αἰρέσεως μνημόνευαν τοὺς ἀκαθαίρετους Ἀρειανούς. Αὐτὸ λοιπόν τῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἐρμηνεύει τὴν τοπικὴ Σύνοδο τῆς Ἀλεξανδρείας ὅτι καὶ ἐκεῖνη ἐξέλαβε τὴν ἐκκλησιαστικὴ κοινωνία ὡς ἀξιόμемπη πράξη.

Ὁ ὁσιος Θεόδωρος ὁ Στουδίτης σχετικῶς λέγει: «*πλὴν μολυσμὸν ἔχει ἡ κοινωνία ἐκ μόνου τοῦ ἀναφέρειν αὐτῶ, κὰν ὀρθόδοξος εἴη ὁ ἀναφέρων*», (HETM, σ. 47). Ἀπολύτως σύμφωνος μέ τὴν Ε' Οἰκουμενικὴ. Μολύνεται ὁ Ὄρθόδοξος ἐξ αὐτῆς ταύτης τῆς διαμνημονεύσεως ἄνευ ἀποδοχῆς τοῦ αἰρετικοῦ φρονήματος.

Οἱ Ἄγιορεῖτες Πατέρες τὸν 13^ο αἰῶνα ἐν προκειμένῳ λέγουν: «*Ἄνωθεν γὰρ ἡ τοῦ Θεοῦ ὀρθόδοξος ἐκκλησία τὴν ἐπὶ τῶν ἀδύτων ἀναφορὰν τοῦ ὀνόματος τοῦ ἀρχιερέως συγκοινωνίαν τελείαν ἐδέξατο τοῦτο*», (HETM, σσ. 185 κ.έ.). Ὁ Ὄρθόδοξος ποῦ μνημονεύει τὸν Ἀρχιερέα του, κοινωνεῖ στήν πίστη του. Ἀπολύτως σύμφωνο καὶ μέ τὴν Ε' Οἰκουμενικὴ καὶ μέ τὸν ὄσιο Θεόδωρο (τὰ ἴδια λέγει καὶ ὁ ἱερός Γεννάδιος ὁ Σχολάριος», βλ. HETM, σσ. 195-196).

Ἀπὸ ὅλα αὐτὰ ἀποδεικνύεται ὅτι τὸ «consensus Patrum» διδάσκει ὅτι εἶναι ἀξιόμемπη πράξη ἢ διαμνημόνευση αἰρετικοῦ κληρικοῦ, ἄνευ ὑπογραφῆς αἰρετικῆς ὁμολογίας. Καὶ αὐτὸ ἐρμηνεύει ὅτι ἡ Σύνοδος τῆς Ἀλεξανδρείας τοῦ 362 τὴν ἐξέλαβε ὡς ἀξιόμемπη πράξη.

Ὁ ὁσιος Θεόδωρος ὁ Στουδίτης ἔκανε ἀποδεκτὴ τὴν πρὸς «Μονάζοντας» ἐπιστολὴ τοῦ Μ. Ἀθανασίου λέγοντας: «*Τοῦ τε ἁγίου Ἀθανασίου προστάσσοντος, μηδεμίαν κοινωνίαν ἔχειν ἡμᾶς πρὸς τοὺς αἰρετικούς, ἀλλὰ μὴν μηδὲ πρὸς τοὺς κοινωνοῦντας μετὰ τῶν ἀσεβῶν*», (HETM, σ. 209). Οὔτε κοινωνία πρὸς τοὺς αἰρετικούς οὔτε μ' αὐτοὺς ποῦ κοινωνοῦν μέ τοὺς αἰρετικούς· ἀξιόμемπτο τὸ πρῶτο ἀξιόμемπτο τὸ δεύτερο· θανάσιμος

«Ὁ Μητροπ. Μελέτιος λέγει: *"Ἡ αἵρεσις καὶ ἡ κοινωνία μέ τοὺς αἰρετικούς μαινεῖ τὴν καθαρότητα τῶν μυστηρίων. Ἄρα, ἡ καθαίρεσις τοῦ πάπα ἦτο χρέος ἔναντι τῆς καθαρότητος καὶ σωτηριώδους ἐνεργείας τῶν ἁγίων Μυστηρίων, ἀφοῦ αὐτὰ μαινοῦνται, ὅταν κατ' αὐτὰ μνημονεύονται αἰρετικοὶ ἐπίσκοποι..."*. Αὐτὰ τοῦ Μελετίου ἔχουν τὴν ἀναφορὰ τους στήν Ε' Οἰκουμενικὴ Σύνοδο, (КАЛАМАРА М., Ἡ Πέμπτη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, σ. 559).

Ὁ Πρωτοπρ. Ἀναστάσιος Γκοτσόπουλος σχετικῶς λέγει: *"Τελικά, ἡ Σύνοδος (ἢ Ε' Οἰκουμενικὴ) ἀποδέχθηκε τὴν πρόταση κατηγορίας τοῦ Ἰουστινιανοῦ καὶ κατεδίκασε τὸν πάπα Βιγίλιο: διέγραψε τὸ ὄνομά του ἀπὸ τὰ δίπτυχα τῶν Ὄρθοδόξων ἱεραρχῶν... Τὸ σκεπτικὸ τῆς προτάσεως κατηγορίας, ποῦ ἔγινε ἀποδεκτὸ ἀπὸ τὴν Σύνοδο (βλ.σ. 198), ἦταν ὅτι ἡ περαιτέρω κοινωνία μέ τὸν πάπα μαινεῖ τὴν καθαρότητα τῶν μυστηρίων, ἐπειδὴ ὁ πάπας, α) ὑποστηρίζει τὰ αἰρετικὰ Τρία κεφάλαια, β) κατεπάτησε τὰς ὑποσχέσεις του καὶ τὸν ὄρκο του πρὸς τὸν Βασιλέα, γ) κατεπάτησε τὰς ὑποσχέσεις του πρὸς τοὺς πατριάρχας, δ) ἠθέτησε τὴν γνώμη του καὶ ἄρα, ε) μετέχει εἰς τὴν ἀσέβειαν (δηλ. τὴν αἵρεσιν) τοῦ Νεστορίου"*, (ΓΚΟΤΣΟΠΟΥΛΟΥ Α., Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρώμης καὶ ὁ Ἐπίσκοπός της..., σ. 197)», HETM, σ. 45.

Ἐπαναλαμβάνουμε ἐδῶ αὐτὸ ποῦ γράφεται σὸ κυρίως κείμενο: ὅταν λέγεται ὅτι μαινοῦνται τὰ Μυστήρια δὲν σημαίνει ὅτι ὁ Κύριος τὰ καθιστὰ ἀκάθαρτα στήν ὑπόστασή τους – αὐτὸ προκύπτει ἀπὸ ὅλες τῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδους, (βλ. HETM, σσ. 57 κ.έ.) - ἀλλὰ στήν ἐνεργείά τους, τούτ' ἔστι κατακρίνει αὐτοὺς ποῦ μνημονεύουν ἐν γνώσει τοὺς ἀκαθαιρέτους αἰρετικούς, ἀφοῦ κοινωνοῦν στήν αἵρεσή του - ὡς λέγεται ὑπὸ τῆς Ε' Οἰκουμενικῆς -.

ἀμαρτία τὸ πρῶτο θανάσιμος ἀμαρτία τὸ δεύτερο· ἐπιβολὴ ἀκοινωνησίας στὸ πρῶτο ἐπιβολὴ ἀκοινωνησίας στὸ δεύτερο, καὶ ἐδῶ ὡς κοινωνία ὁ Ὅσιος ἀναφέρεται ὡς πρὸς τὴν συμπροσευχή. Ἀξιόμηπτη λοιπὸν πράξις ἡ ἐκκλησιαστικὴ κοινωνία μὲ ἀκατάκριτο αἰρετικὸ ἄνευ ὑπογραφῆς αἰρετικῆς ὁμολογίας. Καὶ αὐτὸ ἐρμηνεύει ὅτι ἡ τοπικὴ Σύνοδος τῆς Ἀλεξανδρείας (362) τὴν ἐκκλησιαστικὴν κοινωνίαν μὲ τοὺς ἀκατακρίτους ὡς πρόσωπα αἰρετικῶν τὴν ἐξέλαβε ὡς ἀξιόμηπτην πράξιν. **Καὶ πάλι ἡ πρὸς «Μονάζοντας» ἐρμηνεύει τὴν πρὸς «Ρουφινιανὸν» ἐπιστολή.**

Ὁ ὅσιος Μελέτιος ὁ Γαλησιώτης (13^{ος} αἰῶνας) ὡς πρὸς τὸν Μ. Βασίλειο (4^{ος} αἰῶνας), καὶ ὅσιος Θεόδωρος Στουδίτης (9^{ος} αἰῶνας) λέγει.

Ὡς πρὸς τὸν πρῶτο:

*«Ὁ δὲ σεπτὸς Βασίλειος· Ὡνπερ, φησί, τὸν λόγον
οὐ στέργω, καὶ τὸ φρόνημα παντάπασιν κακίζω·
τούτων εἰκὸς ἐκφεύγειν με καὶ τὴν συγκοινωνίαν.
Καὶ ταῦτα προεκθέμενος, εὐθέως ἐπιφέρει
**Ἄλλως σωθῆναι τὸν πιστὸν καὶ λύτρωσιν πταισμάτων
ἀπολαβεῖν παρὰ Θεοῦ καὶ τῆς ἐπουρανίου
ζωῆς καὶ καταπαύσεως γενέσθαι κληρονόμον,
εἰ μὴ τελέως ἀποστῆ τῶν οὐ καλῶς φρονούντων
τὴν μετὰ τῶν αἰρετικῶν ἐκκλίνας κοινωνίαν
ἀμήχανον, ἀδύνατον καθέστηκε τελείως»,***

(HETM, σ. 178). Δὲν σώζεται διαφορητικὰ ὁ πιστὸς ἐὰν δὲν ἀπομακρυνθεῖ τελείως ἀπ' αὐτοὺς ποὺ δὲν φρονοῦν καλῶς (= δὲν εἶναι ὀρθόδοξοι), δηλαδὴ ἐὰν κοινωνήσῃ θὰ κολασθεῖ. Θανάσιμος ἀμαρτία λοιπὸν ἡ ἐκκλησιαστικὴ κοινωνία τοῦ Ὄρθόδοξου μετὰ τοῦ ἀκατακρίτου αἰρετικοῦ, (τὸ ὅτι ἀναφέρεται σὲ ἀκατάκριτο αἰρετικὸ ὁ Μ. Βασίλειος, βλ. HETM, σσ. 560 κ.έ.), καὶ συνεπῶς ἀξιόμηπτος ἄνευ ὑπογραφῆς αἰρετικῆς ὁμολογίας.

Ὡς πρὸς τὸν δεύτερο:

*«Ὁ δὲ Στουδίτης ὁ σοφός, ὁ μέγας ἐν πατράσιν·
Ἡ τῶν αἰρετικῶν, φησί, βραχεῖα κοινωνία
τοῖς ὀρθόδοξοις μολυσμὸν οὐ τὸν τυχόντα φέρει ...»,*

(HETM, σ. 50). Μολύνεται ὁ Ὄρθόδοξος ἀπὸ τὴν κοινωνία τῶν ἀκατακρίτων αἰρετικῶν. Ἀξιόμηπτη πράξις λοιπὸν ἡ ἐκκλησιαστικὴ κοινωνία ἄνευ ὑπογραφῆς αἰρετικῆς ὁμολογίας.

Καὶ οἱ δύο αὐτὲς περιπτώσεις τοῦ ὀσίου Μελετίου ἐρμηνεύουν ὅτι ἡ τοπικὴ Σύνοδος τῆς Ἀλεξανδρείας (362) τὴν ἐκκλησιαστικὴν κοινωνίαν μὲ τοὺς ἀκατακρίτους ὡς πρόσωπα αἰρετικῶν τὴν ἐξέλαβε ὡς ἀξιόμηπτην πράξιν.

Ὁ ἅγιος Ἰωσήφ Πατριάρχης Κπόλεως καὶ ἡ Σύνοδος του (13^{ος} αἰῶνας) λέγουν: **«Ἡμῖν δὲ οἱ ἅγιοι τὴν ἄχρις αἵματος παραγγέλουσιν ἔνστασιν ἐπὶ τῷ μὴ χραίνεσθαι διὰ τῆς τῶν βλασφημῶν κοινωνίας. Ὁ μὲν γὰρ Χρυσόστομος μὴ συμφιλιάζειν, μὴ συνάπτεσθαι αὐτοῖς ἐν φιλίᾳ, ἢ εἰρήνῃ, ἢ οἰαδῆτινι σχέσει παρεγγυᾶται, ὡς ὑπεμνήσαμεν τὴν ὑμετέραν ἀγάπην. Ὁ δὲ μέγας Βασίλειος, ἐν τοῖς ἀσκητικοῖς αὐτοῦ λόγοις, "φανερὰν ἐκπτώσις πίστεως, εἰπὼν, τὸ ἀθετεῖν τι τῶν γεγραμμένων, ἢ ἐπεισάγειν τὸ μὴ γεγραμμένον"»,** (HETM, σ. 50). Τὸ συνοδικὸ τοῦτο κείμενο μᾶς λέγει ὅτι εἶναι παραγγελία τῶν Ἁγίων (τοῦτ' ἔστι τοῦ «consensus Patrum») νὰ μὴ μολυνώμαστε μὲ τὴν κοινωνία τῶν βλασφημῶν (= τῶν ἀκατακρίτων αἰρετικῶν ὡς ἦταν οἱ Ἀρειανοὶ σ.σ.). Τὸ ὅτι εἶναι ἀκατάκριτοι προκύπτει καὶ ἀπὸ τὸν ἱερόν Χρυσόστομο (βλ. HETM, ὑποσ. 35) καὶ ἀπὸ τὸν Μ. Βασίλειο (βλ. ἀνωτέρω). Συνεπῶς ἀξιόμηπτη πράξις ἡ κοινωνία τῶν ἀκατακρίτων αἰρετικῶν ἄνευ ὑπογραφῆς αἰρετικῆς ὁμολογίας.

Σὲ ἄλλο σημεῖο τὸ συνοδικὸ αὐτὸ κείμενο λέγει: «Ὅρα γοῦν τὸν θαυμάσιον ἐν τούτοις τί διατάττεται. *Κὰν τὴν ὑγιὴ μὲν ὁμολογῶσι πίστιν, φησί, πρὸς δὲ τοὺς μὴ ὀρθόφρονας κοινωνίαν ἔχωσιν, ἀπέχετε ἀπ' αὐτῶν, εἰ μὴ μεταβάλλοιντο καὶ τῆς τῶν τοιούτων κοινωνίας ἑαυτοὺς ἀφιστῶσι, καὶ ἀδελφούς αὐτοὺς μὴ ἔχετε. Εἰ δὲ τοὺς μόνον κοινωνοῦντας ἑτεροδόξοις, εἰ καὶ ὀρθοδοξοῦσιν, ἀποβάλλεσθαι χρή, πόσω μᾶλλον Ἰταλούς, ἀποφευκτέον, αὐτοὺς προηγουμένως νυνὶ τολμῶντας τὴν βλασφημίαν τοῦ Πνεύματος», (HETM, σ. 209). Τὸ συνοδικὸ αὐτὸ κείμενο ἔκανε ἀποδεκτὴ τὴν πρὸς «Μονάζοντας» ἐπιστολὴ μὲ τὴ μόνη διαφορὰ τὴν καταλογίζει στὸν Μ. Βασίλειο (δὲν ἀλλάζει τίποτε αὐτό, τὸ ἴδιο Πνεῦμα Ἅγιο ὑπῆρχε καὶ στοὺς δύο Μ. Τεράρχες Μ. Ἀθανάσιο καὶ Μ. Βασίλειο). Ἐπιβάλλει ἀκοινωνησία στὸν Ὀρθόδοξο ἐπειδὴ κοινωνεῖ (= συμπροσεύχεται) μὲ τὸν ἀκατάκριτο αἰρετικὸ. Ἀξιόμемπη λοιπὸν πράξη ἢ ἐκκλησιαστικὴ κοινωνία μὲ ἀκατακρίτους αἰρετικούς, ἄνευ ὑπογραφῆς αἰρετικῆς ὁμολογίας. **Καὶ πάλι ἢ πρὸς «Μονάζοντας» ἐρμηνεύει τὴν πρὸς «Ρουφινιανὸν» ἐπιστολὴ.***

Καὶ οἱ δύο αὐτὲς περιπτώσεις ἐρμηνεύουν ὅτι ἡ τοπικὴ Σύνοδος τῆς Ἀλεξανδρείας (362) τὴν ἐκκλησιαστικὴ κοινωνία μὲ τοὺς ἀκατακρίτους ὡς πρόσωπα αἰρετικούς τὴν ἐξέλαβε ὡς ἀξιόμемπη πράξη.

Ὁ ἅγιος Ἰουστίνος Πόποβιτς (20^{ος} αἰῶνας) ἐπικαλεῖται τὸν ἅγιο Ἰωάννη τὸν Δαμασκηνὸ (8^{ος} αἰῶνας) καὶ ὄσιο Θεόδωρο τὸν Στουδίτη (9^{ος} αἰῶνας).

Ὡς πρὸς τὸν Πρῶτο λέγει: «...*Μετάληψις δὲ λέγεται δι' αὐτῆς γάρ, τῆς Ἰησοῦ Θεότητος μεταλαμβάνομεν. Κοινωνία δὲ λέγεται τε καὶ ἔστιν ἀληθῶς, διὰ τὸ κοινωνεῖν ἡμᾶς δι' αὐτῆς τῷ Χριστῷ καὶ μετέχειν αὐτοῦ τῆς σαρκός τε καὶ τῆς θεότητος· κοινωνεῖν δέ, καὶ ἐνοῦσθαι ἀλλήλοις δι' αὐτῆς· ἐπεὶ γὰρ ἐξ' ἐνὸς ἄρτου μεταλαμβάνομεν, οἱ πάντες ἐν σῶμα Χριστοῦ, καὶ ἐν αἷμα, καὶ ἀλλήλων μέλη γινόμεθα, σύσσωμοι Χριστοῦ χρηματίζοντες.*

Πάση δυνάμει τοίνυν φυλαξώμεθα, μὴ λαμβάνειν μετάληψιν αἰρετικῶν, μήτε διδόναι. Μὴ δῶτε γὰρ τὰ ἅγια τοῖς κυσί, ὁ Κύριός φησι, μηδὲ ρίπτετε τοὺς μαργαρίτας ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν χοίρων, ἵνα μὴ μέτοχοι τῆς κακοδοξίας καὶ τῆς αὐτῶν γενώμεθα κατακρίσεως. Εἰ γὰρ πάντως ἐνωσίς ἐστι πρὸς Χριστόν, καὶ πρὸς ἀλλήλους, πάντως καὶ πᾶσι τοῖς συμμεταλαμβάνουσιν ἡμῖν κατὰ προαίρεσιν ἐνούμεθα. Ἐκ προαιρέσεως γὰρ ἡ ἐνωσίς αὕτη γίνεται, οὐ χωρὶς τῆς ἡμῶν γνώμης. Πάντες γὰρ ἐν σῶμά ἐσμεν, ὅτι ἐκ τοῦ ἐνὸς ἄρτου μεταλαμβάνομεν, καθὼς φησιν ὁ θεῖος Ἀπόστολος»⁵¹.

Ὁ Ὀρθόδοξος πὸ κοινωνεῖ ἀπὸ - ἢ τὸν - αἰρετικὸ, μετέχει τῆς κακοδοξίας του καὶ συγκατακρίνεται. Ἀρχὴ συγκοινωνούντων δοχείων. Ἐρμηνεύουν τὸν μολυσμὸ - καὶ ὁ ἅγιος Ἰουστίνος καὶ ὁ ἅγιος Ἰωάννης -, ὄχι ὡς ἀπώλεια ἱερωσύνης ἀλλὰ ὡς συγκατάκριση τοῦ Ὀρθοδόξου ἐκ μόνης τῆς κοινωνίας καὶ χωρὶς νὰ κάνει ἀποδεκτὴ τὴν αἰρετικὴ διδασκαλία, καὶ χωρὶς νὰ ὑπογράψει αἰρετικὴ ὁμολογία. Αὐτὸ πὸ λέγει ἢ ὁμοφωνία τῶν Πατέρων καὶ ἡ Ε' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος «*διότι τότε μόνον ἐλπίζει ἕκαστος ὅτι θὰ λάβῃ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, ἂν ἀξιωθῇ τῆς κοινωνίας τῶν ἁγίων μυστηρίων ἀπὸ ἱερεῖς, οἱ ὅποιοι λατρεύουν τὸν Θεὸν Ὀρθοδόξως*», [(HETM, σ. 177)· τὸ ὅτι τὸ ἀποδέχθηκε αὐτὸ τὸ ἀπόσπασμα ἢ Σύνοδος προκύπτει ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι ἀποδέχθηκε τὸν «Θεῖο Τύπο» τοῦ Ἰουστινιανοῦ πὸ τὸ περιέχει, (βλ. HETM, σ. 198)]. Καὶ ὁ ἱερός Δαμασκηνός εἶναι ὁ συνοπτικὸς θεολόγος τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ὑπὸ τοῦ ἁγίου Ἰουστίνου Πόποβιτς σχετικῶς λέγεται: «*Ὁ θεόπνευστος φορεὺς τῆς ἀποστολικῆς καὶ ἀγιοπατερικῆς καθολικῆς Παραδόσεως τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, εὐαγγελίζεται ἐκ τῆς καρδίας ὄλων τῶν ἁγίων Πατέρων, ὄλων τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, ὄλων τῶν ἁγίων Συνόδων τῆς Ἐκκλησίας τὴν ἐξῆς θεανθρωπίνην ἀλήθειαν* (στὴν συνέχεια παρατίθεται τὸ

51 ΠΟΠΟΒΙΤΣ ΙΟΥΣΤΙΝΟΥ, Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία καὶ Οἰκουμενισμός, σ. 232.

άνωτέρω απόσπασμα τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ)»⁵². Συνεπῶς ἀδιάψευστα προκύπτει ὅτι αὐτὴ ἡ διδασκαλία ἀποτελεῖ διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας. Ἀξιόμιμπος λοιπὸν ὁ Ὁρθόδοξος ποὺ κοινωνεῖ ἀπὸ ἀκατάκριτο αἰρετικό, ἄνευ ὑπογραφῆς αἰρετικῆς ὁμολογίας, (τὸ ὅτι εἶναι ἀκατάκριτος, βλ. HETM, σσ. 182 κ.έ.).

Ὡς πρὸς τὸν Δεύτερο λέγει: «*τὸ γὰρ κοινωνεῖν παρὰ αἰρετικοῦ ἢ προφανοῦς διαβεβλημένου κατὰ τὸν βίον ἄλλοτριῶι Θεοῦ καὶ προσοικειῶι τῷ διαβόλῳ*»⁵³. Ἡ κοινωνία ἀπὸ αἰρετικό ἢ προφανῶς διαβεβλημένο κατὰ τὸν βίο ἄλλοτριώνει ἀπὸ τὸν Θεὸ καὶ προσοικειώνει μὲ τὸν διάβολο. Θανάσιμος ἁμαρτία τὸ νὰ κοινωνήσῃ κανεὶς τὰ Μυστήρια ἀπὸ ἀκαθαίρετο αἰρετικό. Τὸ ὅτι εἶναι ἀκαθαίρετος φαίνεται καὶ ἀπὸ τὸ ὅτι ἀναφέρεται αὐτὸ τὸ ἀπόσπασμα ὡς πρὸς τὴν μοιχειανικὴ αἵρεση καὶ ἀκαθαίρετος εἶναι καὶ ὁ προφανῶς διαβεβλημένος. Ἀξιόμιμπος λοιπὸν τὸ νὰ κοινωνήσῃ κανεὶς ἀπὸ ἀκατάκριτο αἰρετικό, ἄνευ ὑπογραφῆς αἰρετικῆς ὁμολογίας.

Καὶ οἱ δύο αὐτὲς περιπτώσεις τοῦ ἁγίου Ἰουστίνου ἐρμηνεύουν ὅτι ἡ τοπικὴ Σύνοδος τῆς Ἀλεξανδρείας (362) τὴν ἐκκλησιαστικὴν κοινωνία μὲ τοὺς ἀκατακρίτους ὡς πρόσωπα αἰρετικούς τὴν ἐξέλαβε ὡς ἀξιόμιμπτη πράξη.

Ἐδῶ γεννᾶται τὸ εὐλογο ἐρώτημα τήρησε ὁ ἅγιος Ἰουστίνος Πόποβιτς αὐτὸ ποὺ λέγουν καὶ ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς καὶ ὁ ὅσιος Θεόδωρος ὁ Στουδίτης; Ἐμεῖς καθ' ὅσον γνωρίζουμε διέκοψε τὸ μνημόσυνο τοῦ Πατριάρχου Σερβίας. Ἀκόμη ὅμως καὶ ἂν δὲν τὸ ἔπραττε ἰσχύει αὐτὸ ποὺ γράφει ὁ ὅσιος Νικόδημος ὁ Ἁγιορείτης: «... *ρήτέον, ὅτι, ἡμῖν οὐ μέλλει τί εἶπον, ἢ τί ἐφρόνησαν μερικοὶ Πατέρες. Ἀλλὰ τί λέγει ἡ Γραφή, καὶ αἱ οἰκουμενικαὶ σύνοδοι, καὶ ἡ κοινὴ τῶν Πατέρων δόξα*», (βλ. ἄνωτέρω σ. 13). Καὶ αὐτὸ ποὺ λέγει ὁ Μ. Φώτιος: ὅτι δὲν περικόπτουμε τίποτε ἀπὸ τὸν σεβασμὸ καὶ τὴν ὑπόληψή μας στὸ πρόσωπό τοῦ Ἁγίου, ὡς πρὸς αὐτὸ ὅμως ποὺ δὲν συμφωνεῖ μὲ τὴν διδασκαλία καὶ τὴν πράξη τῆς Ἐκκλησίας δὲν τὸ ἀκολουθοῦμε, (βλ. HETM, σ. 277).

Ἡ περίοδος τῆς δευτέρας φάσεως τῆς Εἰκονομαχίας (815–843) παρουσιάζει πολλὰ ὁμοιότητες μὲ τὴν περίοδο τῆς ἀρειανικῆς αἰρέσεως μετὰ τὴν Α' Οἰκουμενικὴ Σύνοδο. Ἔχουμε καταδίκη τῆς αἰρέσεως ἀπὸ Οἰκουμενικὴ Σύνοδο, ἢ μετὰ ταῦτα περίοδος ἀφορᾷ ἀκατακρίτους προσωπικὰ αἰρετικούς, οἱ αὐτοκράτορες αἰρετικοί, διωγμοὺς δεινούς, ἀδυναμία συγκροτήσεως ὀρθοδόξων συνόδων (ἐπὶ ἀρειανικῆς σὲ κάποιες περιπτώσεις στὴν Ἀνατολή ποὺ κυρίως ὑπῆρχε τὸ πρόβλημα συγκροτήθηκαν Ὁρθόδοξες Σύνοδοι), ὑπογραφή αἰρετικῆς ὁμολογίας καὶ ἐκκλησιαστικὴ κοινωνία τῶν Ὁρθοδόξων μὲ τοὺς αἰρετικούς. Εἶδαμε ἄνωτέρω ὅτι ὁ ἅγιος Νικηφόρος Πατριάρχης Κπόλεως καὶ ὁ ὅσιος Θεόδωρος οἱ ὅποιοι ἔδρασαν ἐκείνη τὴν περίοδο ἐπιτίμησαν τοὺς Ὁρθοδόξους ἐξ αἰτίας τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας μὲ τοὺς ἀκαθαίρετους Εἰκονομάχους. Ἐδῶ θὰ δοῦμε, ὅχι μόνον αὐτοὶ οἱ δύο Ἅγιοι, ἀλλὰ ὅλη ἡ σύναξη τῶν Πατέρων - Ἁγίων καὶ μὴ - ἐκείνης τῆς ἐποχῆς, ἀποδέχθηκε τὴν ἐπιτίμηση τῶν Ὁρθοδόξων ὑπὸ τοῦ Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου καὶ γιὰ τὴν ὑπογραφή τῆς αἰρετικῆς ὁμολογίας καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας.

Λέγει ὁ Ὅσιος (816–818 κατὰ τὸν *Faturo*): «*Πῶς οὖν λέγει Γρηγόριος ὁ τῶν Ἀδελφίων, ἀλόγως ὑμᾶς αὐτὸν ἀποστρέφεισθαι, ὅποτε αὐτὸς οὐχ ἀπλῶς ἀτάκτως, ὀλοτρόπως δὲ συναπήχθη τοῖς Εἰκονομάχοις, ὑπογράψας τῇ αἰρέσει, συνεσθίων τε καὶ συμπίνων καὶ συναναστρεφόμενος αὐτοῖς; Εἰ δὲ λέγοι μετανενοηκέναι, καὶ ἐπιτίμια κρατεῖν· δεῖξάτω τοῦτο δι' ἐγγράφου ὁμολογίας, ἀναθεματίζων τε τοὺς αἰρετικούς σὺν τῇ αἰρέσει, καὶ μηδαμῶς συναπτόμενος αὐτοῖς*»⁵⁴. Κατηγορεῖ ὁ Ὅσιος τὸν Γρηγόριο τῶν Ἀδελφίων ὅτι ὑπέγραψε στὴν αἵρεση καὶ συνεσθίει καὶ συναναστρέφεται μὲ τοὺς αἰρετικούς. Ἄν θέλει λοιπὸν νὰ λέγει

52 ΠΟΠΟΒΙΤΣ ΙΟΥΣΤΙΝΟΥ, ἔνθ. ἀν., σ. 231.

53 ΠΟΠΟΒΙΤΣ ΙΟΥΣΤΙΝΟΥ, ἔνθ. ἀν., σ. 233.

54 Ἐπιστολὴ 42 «Θαλαλαίφ τέκνω», PG 99, 1241 / F 534, 5 / ΕΠΕΦ 18B, σ. 452.

ὅτι μετανόησε καὶ κρατεῖ τὰ ἐπιτίμια· ἄς τὸ δείξει τοῦτο διὰ γραπτῆς ὁμολογίας, ἀναθεματίζων καὶ τοὺς αἰρετικούς μαζί με τὴν αἵρεση καὶ καθόλου νὰ μὴ συνάπτεται μαζί τους. Ἐφ' ὅσον ὁ Ὅσιος ζητεῖ νὰ ἀναθεματισθεῖ καὶ ἡ αἵρεση καὶ οἱ αἰρετικοί, συνεπῶς ἔχει τὴν ἴδια βαρῦτητα καὶ ἡ ὑπογραφή αἰρετικῆς ὁμολογίας καὶ ἡ κοινωνία μαζί τους (τὸ ὅτι ἡ συναναστροφή καὶ τὸ συντρῶγειν ἀποτελοῦν γιὰ τὸν Ὅσιο κοινωνία με τοὺς αἰρετικούς βλ. HETM, σ. 365). Δὲν πρέπει λοιπὸν οὔτε τὸ ἓνα οὔτε τὸ ἄλλο. Καὶ αὐτὸ ποὺ λέγει ὁ Ὅσιος ὡς πρὸς τὸ «ἐπιτίμια κρατεῖν» ἀφορᾷ καὶ ὡς πρὸς τὰ δύο.

Ἄλλου λέγει ὁ Ὅσιος (817–818 κατὰ τὸν *Faturo*): «*Ἀλλὰ ἄς στραφεῖ ὁ λόγος περὶ τῶν προτάσεων. Μερικοὶ ὑπέκυψαν μερικῆς θέλησιν (στὴν κοινωνία τῶν Εἰκονομάχων), χωρὶς νὰ τοὺς ἔχει ἐξαναγκάσει κάποιος, ἄλλοι μετὰ πληγῶν· ἄλλοι γιὰ τὴν ἀπειλή καὶ μόνον, ἄλλοι ἄνευ ἀπειλῆς καὶ βασάνων ἀλλὰ μόνον ἀπὸ φόβο· ἄλλοι νὰ μὴ χάσουν αὐτὰ ποὺ ἔχουν. Κάποιοι δὲ κατὰ ἄγνοια. Αὐτοὺς ἐπιστρέφοντες πῶς πρέπει νὰ γίνονται δεκτοί; Ἐπιδεικνύοντας δηλαδὴ ὅλοι τοὺς καρποὺς ἀξιῶν τῆς μετανοίας. Καὶ ποιοὶ εἶναι αὐτοί; Ἀποχὴ τῶν μυστηρίων, μετὰ κλαυθμοῦ καὶ ἐπιπόνου δεήσεως· ἐπὶ μὲν τῶν πρώτων τριῶν ἐτῶν, ἐπὶ τῶν δευτέρων δύο ἐτῶν, ἐπὶ τῶν τριῶν, τετάρτων καὶ πέμπτων ἢ ποινῆ τῶν πρώτων· ἐπὶ τῶν ἕκτων ἑνὸς ἔτους. Μετὰ τὴν ἐκπλήρωση, πῶς πρέπει νὰ ἔχουμε αὐτούς; Ἐὰν ἀνήκει στὴν ἱερατικὴ τάξη καὶ δὲν ὑπέγραψε, οὔτε μετέχει πιά στὴν κοινωνία τῶν ἀσεβῶν, νὰ γίνεται δεκτὸς στὸν βαθμὸ τῆς ἱερωσύνης ποὺ εἶχε προηγουμένως. Ἐὰν ὅμως ἔχει ὑπογράψει, νὰ ἐμποδίζεται νὰ ἱεουργήσει, ἕως ὀρθοδόξου συνόδου, κοινωνῶντας ὅμως τῶν θείων μυστηρίων»⁵⁵, (HETM, ὑπόσ. 983). Ἐπιτιμᾷ ὁ Ὅσιος τοὺς Ὀρθοδόξους ἐπειδὴ ὑπέκυψαν στὸ νὰ κοινωνοῦν ἀπὸ τοὺς αἰρετικούς· καὶ ἀφοῦ τοὺς κατατάσσει σὲ κατηγορίες ἐπιβάλλει τὸ σχετικὸ ἐπιτίμιο· καὶ τελικῶς προσθέτει ὅτι ἐὰν αὐτοὶ οἱ ἐπιτιμώμενοι εἶναι ἐξ ἱερατικοῦ τάγματος καὶ δὲν ὑπέγραψαν καὶ δὲν μετέχουν πιά στὴν κοινωνία τῶν ἀσεβῶν νὰ γίνονται δεκτοὶ στὸν βαθμὸ ἱερωσύνης ποὺ εἶχαν. Ἐὰν ὑπέγραψαν ὄχι.*

Αὐτὸ σημαίνει ὅτι ὁ Ὅσιος τὸν Ἱερέα ποὺ ὑπέκυψε στὴν κοινωνία τῶν αἰρετικῶν τὸν ἐπιτίμησε καὶ γι' αὐτὸ τὸν λόγο καὶ ἐπειδὴ ὑπέγραψε, μετὰ δύο διαφορετικὰ ἐπιτίμια. Αὐτὸ ἐξηγεῖ καὶ τῆς προηγουμένης ἐπιστολῆς ἀπόσπασμα «ἐπιτίμια κρατεῖν» ὅτι ἀναφέρονται καὶ ὡς πρὸς τὰ δύο. Αὐτὰ τὰ ἐπιτίμια ὡς λέγει ὁ ἴδιος εἶναι προσωπικὴ του γνώμη διότι ὁ καθορισμὸς τῶν ἐπιτιμίων καὶ ἡ ἐπιβολὴ τους ἀφοροῦν τοὺς Ἐπισκόπους ὡς ἀρμόδιοι οἱ ὅποιοι στὴν προκειμένη περίπτωσι, ὡς συνεχίζει λέγοντας ὁ Ὅσιος, λόγῳ τῶν διωγμῶν ἀδυνατοῦσαν ἐκ τῶν πραγμάτων νὰ συνέλθουν καὶ νὰ τὰ ὀρίσουν. «*Ταῦτα οὖν ὡς ὁ Κύριος κατὰ νοῦν ἐπήγαγεν ἡμῖν· ἐφθελγᾶμεθα· οὐ νομοθετικῶς· ἐπεὶ μηδὲ ἐσμεν τῶν ἱεραρχούντων· αὐτῶν γὰρ τὸ τυποῦν κανονικῶς· ἀλλὰ συμβουλευτικῶς, ἐπεὶ ἐσμεν ὑμῖν ὁμοταγεῖς καὶ ἐπειδὴ ἐξ ἀπορίας τῶν ἱεραρχικῶς ὀφειλόντων τυπῶσαι· ἀναγκασθέντες ἀφ' ὑμῶν ἐληλύθαμεν εἰς τοῦτο»⁵⁶.*

Σὲ ἄλλη ἐπιστολὴ του λέγει (821–826 κατὰ τὸν *Faturo*): «*Ἐγὼ τοίνυν ἵνα ἐκ βαλβίδος ἀφηγήσωμαι (δεῖ γὰρ με ἀπολογησασθαι ἐγκληθέντα), δούς ἐπιτίμιον καταναγκαζόμενος ἀπὸ πρώτης ἡμέρας, καὶ τοῦτο ἀπὸ φυλακῆς διὰ γραμμάτων· ὅτι καὶ διὰ γράμματος ἢ ἐξαίτησις*

⁵⁵ Τὸ πρωτότυπο: «*Ἄλλ' ἐπὶ τὰς προτάσεις ὁ λόγος. Τινὲς ἐξ ἰδίας προαιρέσεως ὑπέκυψαν, ἄνευ τοῦ καταναγκαζόντος· ἄλλοι μετὰ πληγῶν· ἄλλοι δι' ἀπειλῆς καὶ μόνως· ἕτεροι ἄνευ ἀπειλῆς, καὶ βασάνων, δέει, καὶ μόνον· ἄλλοι διὰ τὸ μὴ ἐκπεσεῖν τῶν ἰδίων. Τινὲς δὲ καὶ κατὰ ἄγνοια. Τούτους ἐπιστρέφοντας πῶς δεῖ ἀποδέχσθαι; ἐπιδεικνυμένους δηλαδὴ ἀξιῶν καρποὺς τῆς μετανοίας ἅπαντας. Τινὲς δὲ οὗτοι; Ἀποχὴ τῶν ἁγιασμάτων, μετὰ προσκλαύσεως καὶ ἐπιπόνου δεήσεως· ἐπὶ μὲν τῶν πρώτων, τριετίζουσα· ἐπὶ δὲ τῶν δευτέρων, διετίζουσα· ἐπὶ τῶν τρίτων καὶ τετάρτων καὶ πέμπτων, ἢ τῶν πρώτων· ἐπὶ τῶν ἕκτων, ἐνιαυσιαία. Μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν πῶς δεῖ ἔχειν αὐτούς; Εἰ μὲν ἐξ ἱερατικοῦ πληρώματος, καὶ οὐχ ὑπέγραψε, μηκέτι μετέχων τῆς ἀσεβοῦς κοινωνίας τις. Ὡς ἐν ᾧ ἐτέτακτο κλήρω. Εἰ δὲ καὶ ὑπογράψας, εἴη ὡς εἰργόμενος τῆς ἱερωσύνης ἕως ὀρθοδόξου συνόδου· κοινωνῶν δ' οὖν ὅμως τῶν ἁγιασμάτων».*

⁵⁶ Ἐπιστολὴ 49 «*Τοῖς διὰ Κύριον πεφυγαδευμένοις πνευματικοῖς ἀγίοις μου Πατράσι, Θεόδωρος ἐλάχιστος πρεσβύτερος, καὶ ἡγούμενος τῶν Στουδίου, ἐν Κυρίῳ χαίρειν*», PG 99, 1260 / F 548, 97/ ΕΠΙΕΦ 18B, σ. 476.

μοναζόντων τε καὶ ἱερωμένων· τοῦτο ἀπεκρίθη ὡς οὐχ ὀριστικῶς, ἀλλὰ συμβουλευτικῶς πρὸς ἐμοῦ τὸ ἐπιτίμιον. Διὰ τί; ὅτι οὐχ ἱεράρχης ἐγώ, ἀλλ' ἱερεύς, ...»⁵⁷. Στὴν ἐπιστολή του αὐτὴ ὁ Ὅσιος ἀναγκάζεται νὰ ἀπολογηθεῖ ἐπειδὴ κατηγορήθηκε ὅτι ἐπιβάλλει ἐπιτίμια καὶ ἐξηγεῖ ὅτι δὲν τὸ ἔκανε αὐτόκλητος τοῦ ζητήθηκε ἐξ ἀρχῆς ἀπὸ ἱερωμένους καὶ μοναχοὺς ἐνῶ βρισκόταν στὴν φυλακή. Καὶ ἐπαναλαμβάνει αὐτὸ πού εἶπε στὴν προηγουμένη ἐπιστολή ὅτι αὐτὸ ἔπρεπε νὰ τὸ κάνουν οἱ Ἐπίσκοποι.

Καὶ συνεχίζει κατωτέρω: «*Τί δὲ τὸ ἐπιτίμιον; ποικίλον ἐπὶ ποικίλοις τοῖς ἀμαρτήμασιν· ὅπερ οὐκ ἐπιστολῆς μέτρον ἐξαγορεύει. Ἐν κεφαλαίῳ δὲ εἰπεῖν, τὸν ἢ ὑπογραφῆ ἢ κοινωνία αἰρετικῆ ἀλόντα ἱερέα, ἢ ἀπλῶς διάκονον εἶργεσθαι παντάπασι τῆς ἱερουργίας· ἀλλὰ γὰρ καὶ τῆς κοινωνίας· μετὰ δὲ τὴν τῆς ἐπιτιμίας περαιώσιν, τῶν μὲν ἀγιασμάτων μετέχειν, τῆς δὲ λειτουργίας οὐδαμῶς, ἕως ἀγίας συνόδου· εὐλογεῖν ἢ εὐχεσθαι ὡς κοινὸν μοναχόν, οὐχ ὡς ἱερωμένον*». Τὸ ἐπιτίμιο πού ἐπιβάλλει ὁ Ὅσιος στὸν κληρικὸ ὁ ὁποῖος εἶτε ὑπέγραψε εἶτε κοινώησε μὲ τοὺς αἰρετικούς εἶναι ἓνα καὶ τὸ αὐτό, παύει νὰ ἱερουργεῖ. Ἐπιβεβαιώνει αὐτὸ πού εἶπε σὲ προηγουμένη ἐπιστολή του ὡς πρὸς τὸν ἀναθεματισμὸ καὶ τῆς αἰρέσεως καὶ τῶν αἰρετικῶν, ἔχουν τὴν ἴδια βαρῦτητα καὶ ἐδῶ ἐπιτιμῶνται μὲ τὸ ἴδιο ἐπιτίμιο.

Προκαλεῖ ἐντύπωση τὸ γεγονός ὅτι στὴν προηγουμένη ἐπιστολή του, ὁ Ὅσιος, τὸν κληρικὸ ὁ ὁποῖος ἀπλῶς κοινώησε ἀλλὰ δὲν ὑπέγραψε τοῦ ἐπέβαλλε ἐλαφρύτερο ἐπιτίμιο (τὸ 817–818, βλ. ἀνωτέρω). Σ' αὐτὴν τὴν ἐπιστολή τὸ ἐπιτίμιο ἔγινε βαρύτερο, παύση ἱερουργίας (τὸ 821–826). Τοῦτο σημαίνει ὅτι ὅσο περισσότερο διαρκεῖ καὶ ἐδραίωνεται ἡ αἴρεση στὴν Ἐκκλησία τόσο ἡ εὐθύνη τῶν Ὁρθοδόξων, ἰδίως τῶν Κληρικῶν, αὐξάνει καὶ ἐπιτιμῶνται αὐστηρότερα. Καὶ ἀκόμη, ἡ ἐπιβολὴ ἐπιτιμίων ἐπαφίεται στὴν κρίση τῶν πνευματικῶν προϊσταμένων ὡς πρὸς τὴν αὐξομείωσή τους.

Καὶ στὴν συνέχεια προσθέτει ὁ Ὅσιος: «*Ἐπεὶ οὖν εὐδοκία Θεοῦ ἀφείθημεν τῶν φυλακῶν καὶ συνήφθημεν τῷ τε ἀγιωτάτῳ πατριάρχῃ, καὶ τοῖς ἀγίοις ἐπισκόποις, πρὸς δὲ καὶ ὁσίοις ἡγουμένοις ἀνεθέμεθα τοὺς λόγους, καὶ οὐκ ἐμέμφθημεν παρά τινος ἐν οὐδενί· ἢ μόνον πρὸς ἑνὸς ἐπὶ τῷ εὐλογεῖν· ὧτινι ἀπεκρινάμεθα, ὅτι εἰ μεμπτέον· Ἐνενεχθῆ ὄρος παρὰ τῆς κεφαλῆς· καὶ ἡμεῖς σιωπῶμεν. Ὡστε οἱ ἐγκαλοῦντες, μὴ ἡμῖν, ἀλλὰ τοῖς κυρίοις ἐπισκόποις ἐγκαλείτωσαν· οἷς ὑμεῖς οἱ εὐτελεῖς καὶ ὑφειμένοι ἐπόμενοι· καὶ παρ' αὐτῶν ἀναγκαστικῶς προτρεπόμενοι μέχρι σήμερον καὶ ἐδώκαμεν ἐπιτίμια κατὰ τὸν εἰρημένον εἰρμόν, καὶ ἐπιδιδούμεν ὁπότε τύχη*». Μόλις τοῦ ἐδόθη ἡ εὐκαιρία, λέγει ὁ Ὅσιος, καὶ ἀφέθη τῶν φυλακῶν ἔθεσε τὰ ἐπιτίμια πού ἐπέβαλλε στοὺς Ὁρθοδόξους στὸν ἀγιώτατο Πατριάρχη, στοὺς Ἐπισκόπους καὶ στοὺς Ἡγουμένους. Οἱ ὁποῖοι ὅλα τὰ ἀποδέχθηκαν – τοῦτ' ἔστι τὰ ἐπικύρωσαν – πλὴν ἑνὸς μόνου τοῦ νὰ εὐλογεῖ ὁ ἐκπεπτωκὸς ἱερωμένος ὡς μοναχὸς καὶ αὐτὸ ὑπὸ μόνου ἑνὸς κατηγορήθηκε. Ἄς ὀριστεῖ λέγει ὁ Ὅσιος αὐτὸ ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου καὶ ἡμεῖς σιωποῦμε. Καὶ στὴν συνέχεια ὅλοι τὸν προέτρεψαν νὰ συνεχίσει νὰ δίδει αὐτὰ τὰ ἐπιτίμια.

Αὐτὸ εἶναι πολὺ σημαντικό ὡς πρὸς τὴν ἔρευνά μας διότι δείχνει ὅτι ἡ σύναξη τῶν τότε Πατέρων καὶ ἐπιτιμῶ τοὺς Ὁρθοδόξους εἶτε γιατί ὑπέγραψαν εἶτε γιατί κοινώησαν μὲ τοὺς αἰρετικούς. Καὶ στὴν προηγουμένη ἐπιστολή του ὁ Ὅσιος ἐπιτίμησε καὶ ὡς πρὸς τὰ δύο μὲ δύο διαφορετικὰ ἐπιτίμια. Συνεπῶς ἀξιόμμεπτη πράξη ἢ ἐκκλησιαστικὴ κοινωνία μὲ τοὺς ἀκατακρίτους αἰρετικούς καὶ ἐπιτιμᾶται καὶ μόνη τῆς καὶ μαζί μὲ τὴν ὑπογραφὴ αἰρετικῆς ὁμολογίας, εἶτε ἐπιεικέστερα εἶτε αὐστηρότερα, ἐξαρτᾶται ἀπὸ τοὺς πνευματικούς προϊσταμένους καὶ τῆς διακρίσεώς τους, (βλ. περὶ αὐτοῦ κατωτέρω σ. 33).

Καὶ αὐτὰ ἐρμηνεύουν ὅτι καὶ ἡ τοπικὴ Σύνοδος τῆς Ἀλεξανδρείας – καὶ ὅλες οἱ ἄλλες τοπικὲς τῆς αὐτοκρατορίας οἱ ὁποῖες τὴν ἀκολούθησαν – ὅτι ἐξέλαβε ὡς «*κανονικῶς μὲν εὐθύνονται*» τοὺς μὴ προϊσταμένους καὶ ὡς πρὸς τὴν ὑπογραφὴ τῆς αἰρετικῆς ὁμολογίας

καὶ ὡς πρὸς τὴν ἐκκλησιαστικὴ κοινωνία ἀφοῦ καὶ τὰ δύο εἶναι θανάσιμα ἁμαρτήματα, ἤτοι ἀξιόμειπτα.

Καὶ στὴν συνέχεια ἐστιάζουμε τὴν προσοχή μας στὸν Ἱερομ. καὶ διαπρεπῆ κανονολόγο Ματθαῖο Βλάσταριν, [(15^{ος} αἰῶνας), (τοῦ ὁποίου τὴν ἐρμηνεία ἐπικαλεσθήκαμε)], ὁ ὁποῖος λέγει: «*ὅτι γε μὴν οἱ θεῖοι πατέρες τὴν μέχρις αἵματος ἡμῶν παραγγέλουσιν ἔνστασιν ἐπὶ τῷ μὴ χραίνεσθαι τῇ τῶν βλασφημῶν κοινωνίᾳ*», (HETM, σ. 51). Εἶναι τὰ ἴδια τὰ ὁποῖα λέγει τὸ συνοδικὸ κείμενο (τῆς σ. 24) ὡς πρὸς τὸν μολυσμὸ ἐκ τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας ἀκατακρίτου αἰρετικοῦ καὶ μάλιστα κατὰ τὸ «consensus Patrum». Ἐφ' ὅσον ὑπάρχει αὐτὸς ὁ μολυσμὸς στοὺς Ὁρθοδόξους, [ὄχι νοούμενος ὡς ἀπώλεια ἱερωσύνης ἀλλ' ὡς συγκατάκριση στοὺς ἐν γνώσει κοινωνοῦντες (βλ. HETM, σσ. 697 κ.έ.)], τὸν ὁποῖο ἀποδέχεται τότε εἶναι θανάσιμος ἁμαρτία καὶ ἀξιόμειπτη πράξις ἢ ἐκκλησιαστικὴ κοινωνία μὲ ἀκατάκριτο αἰρετικὸ.

Ὁ ἱερός Ματθαῖος κάνει ἀποδεκτὴ τὴν πρὸς «Μονάζοντας» ἐπιστολὴ καὶ τὴν καταχωρεῖ καὶ αὐτὸς στὸν Μ. Βασίλειο: «*πρὸς γὰρ τοὺς μονάζοντας ὁ μέγας ἐπιστέλλων Βασίλειος*», στὴν συνέχεια παραθέτει τὴν ἐπιστολὴ ὅπως εἶναι καταχωρημένη ἀνωτέρω καὶ ἐπιλέγει: «*Εἰ δὲ τοὺς κοινωνοῦντας μόνον ἑτεροδόξοις, εἰ καὶ τῆς ὑγιούς οὐ μεθίενται (=ἀπέχουν) δόξης, οὐκ ᾤετο (= νόμιζε) δεῖν ὁ τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος εὐθύνων ἄνευ προσίεσθαι (=προσδέχεσθαι). πῶς οὐκ ἂν εἶη δεινὸν καὶ τῆς οἰασοῦν ἀξιοῦν κοινωνίας τοὺς περὶ τὰ καίρια τῶν τῆς ἐκκλησίας δογμάτων ἐληλεγμένους ἐσφάλλαι* (δηλαδὴ τοὺς Λατίνους)»», (βλ. HETM, σ. 211). Οἱ κοινωνοῦντες (προσοχὴ ἢ πρὸς «Μονάζοντας» ἐπιστολὴ, ὡς ἤδη ἐλέχθη, ὡς κοινωνία θεωρεῖ τὴν συμπροσευχὴ) μόνον (προσοχὴ ὁ ἱερός Πατὴρ λέγει «μόνον» δηλαδὴ ἄνευ ὑπογραφῆς αἰρετικῆς ὁμολογίας), ἂν καὶ δὲν ἔχουν ἀπομακρυνθεῖ τῆς ὀρθῆς πίστεως (= Ὁρθόδοξοι), δὲν νόμιζε ὅτι πρέπει ὁ Μ. Βασίλειος νὰ τοὺς δεχόμεσθε ἄνευ εὐθύνων, κ.έ. Συνεπῶς κατὰ τὸν Μ. Βασίλειο, ὡς ἐρμηνεύει ὁ διαπρεπῆς κανονολόγος, ἢ συμπροσευχὴ μὲ ἀκατακρίτους αἰρετικούς μόνη τῆς γεννᾶ εὐθύνες, τοῦτ' ἔστιν εἶναι ἀξιόμειπτη. Ἐδῶ ὑπευθυμίζουμε τί γράφει ὁ ἱερός Ματθαῖος στὴν ἐρμηνεία τῆς πρὸς «Ρουφινιανὸν» ἐπιστολῆς ὡς πρὸς τοὺς μὴ αὐθεντήσαντες κληρικούς: «*κανονικῶς μὲν εὐθύνονται*» δηλαδὴ κατὰ τοὺς Ἱεροὺς Κανόνες εἶναι ὑπεύθυνοι. Στὴν πρὸς «Μονάζοντας» «*εὐθύνων ἄνευ προσίεσθαι*», στὴν πρὸς «Ρουφινιανὸν» «*κανονικῶς μὲν εὐθύνονται*». Ὡς πρὸς τὴν πρώτη ἢ ἀποδοχὴ γίνεται ἀλλὰ μὲ εὐθύνες μόνον ὡς πρὸς τὴν συμπροσευχὴ ἄνευ ὑπογραφῆς αἰρετικῆς ὁμολογίας. Συνεπῶς αὐτὸ ἐρμηνεύει καὶ τὴν πρὸς «Ρουφινιανὸν» ἐπιστολὴ ὅτι τὸ «*κανονικῶς μὲν εὐθύνονται*» ἀναφέρεται καὶ στὴν συμπροσευχὴ, καὶ ἐπαναλαμβάνουμε οἱ μὴ προϊστάμενοι δὲν συμπροσεύχονταν ἀπλῶς εἶχαν πλήρη κοινωνία [(διαμνημόνευση, συλλειτουργία, κοινωνία ἀπὸ τὸ ἴδιο Ποτήριο)]· (τὸ «*κανονικῶς μὲν εὐθύνονται*» θὰ δοῦμε κατωτέρω σὲ ποιούς ἱεροὺς Κανόνες ἀναφέρεται)].

Καὶ τέλος ὁ Ματθαῖος Βλάσταρις κάνοντας ἀποδεκτὴ τὴν πρὸς «Μονάζοντας» ἐπιστολὴ κάνει ἀποδεκτὸ καὶ τὸ ἐπιτίμιο ἀκοινωνησίας στὸν Ὁρθόδοξο πὺ κοινωνεῖ μὲ ἀκατάκριτο αἰρετικὸ⁵⁸.

58 Τίθεται ἡ ἐξῆς ἐρώτηση:

Ὁ ἱερός Βλάσταρις τοὺς 10^ο (ὡς πρὸς μὴ κληρικούς) καὶ 11^ο (ὡς πρὸς κληρικούς) Ἀποστολικούς (βλ. ἀνωτέρω σ. 4, τί ὀρίζουν οἱ Κανόνες αὐτοὶ περὶ τῆς συμπροσευχῆς μετὰ τῶν ἀκοινωνήτων) ἐρμηνεύει ὅτι ἰσχύουν ὡς πρὸς κατακεκριμένους [εἴτε ἀφορισμένους (10^{ος} Ἀποστολικός), εἴτε καθρημένους (11^{ος} Ἀποστολικός)]· καὶ συνεπῶς καὶ τὰ ἐπιτίμια πὺ ἐπιβάλλουν οἱ Κανόνες αὐτοὶ στοὺς Ὁρθοδόξους οἱ ὁποῖοι συμπροσευχήθηκαν μὲ τοὺς ἀκοινωνήτους ἰσχύουν σ' αὐτὴν τὴν περίπτωσι (τῆς συμπροσευχῆς μετὰ τῶν κατακεκριμένων). Ἐνῶ κάνοντας ἀποδεκτὴ τὴν πρὸς «Μονάζοντας» ἐπιστολὴ κάνει ἀποδεκτὸ καὶ τὸ ἐπιτίμιο ἀκοινωνησίας στοὺς Ὁρθοδόξους πὺ συμπροσευχήθηκαν μὲ ἀκρίτους αἰρετικούς.

Συνεπῶς προκύπτει τὸ ἐξῆς ἀντιφατικὸ: ἀφ' ἑνὸς ἐρμηνεύοντας τοὺς δύο Ἀποστολικούς Κανόνες λέγει ὅτι τὰ ἐπιτίμια τοὺς ἰσχύουν ὡς πρὸς τὴν συμπροσευχὴ κατακεκριμένων ἀκοινωνήτων. Καὶ ἀφ' ἑτέρου στὴν πρὸς

Ἐφ' ὅσον λοιπὸν ὁ ἱερός Ματθαῖος ἀποδέχεται μολυσμὸ ἀπὸ τὴν ἐκκλησιαστικὴ κοινωνία τοῦ ἀκρίτου αἰρετικοῦ κατὰ τὸ «consensus Patrum», ἀποδέχεται ὅτι εἶχαν εὐθύνες οἱ Ὁρθόδοξοι ποὺ συμπροσευχήθησαν μὲ τοὺς ἀκαθαιρέτους Ἀρειανούς, ἀποδέχεται τὴν ἀκοινωνησία ποὺ ἐπέβαλλε ὁ Μ. Ἀθανάσιος στοὺς Ὁρθοδόξους ποὺ συμπροσηύχοντο μὲ ἀκατακρίτους αἰρετικούς. Ἄρα τὴν ἐκκλησιαστικὴ κοινωνία τὴν θεωρεῖ ὡς θανάσιμο ἀμάρτημα. Καὶ πάλι ἢ πρὸς «Μονάζοντας» ἐρμηνεύει τὴν πρὸς «Ρουφινιανὸν» ἐπιστολή. Αὐτὰ ἐρμηνεύουν ὅτι ἡ τοπικὴ Σύνοδος τῆς Ἀλεξανδρείας (362) τὴν ἐκκλησιαστικὴ κοινωνία τὴν ἐξέλαβε ὡς ἀξιόμημπτη πράξη. Ἀλλὰ καὶ ὁ ἴδιος στὴν ἐρμηνεία αὐτῆς τῆς ἐπιστολῆς τοὺς θεωρεῖ «*κανονικῶς*» ὑπευθύνους καὶ ὡς πρὸς τὴν ἐκκλησιαστικὴ κοινωνία.

Λέγοντας λοιπὸν ὁ Ματθαῖος Βλάσταρις: «*τῶν κεκοινωνηκότων τοῖς τὰ Ἀρείου φρονοῦσιν ἱερωμένων*» καὶ κατωτέρω «*δι' οἰκονομίαν δὲ κεκοινωνηκέναι προσεποιήσαντο*», ἐννοεῖ ὅσον ἀφορᾷ τοὺς μὴ αὐθεντήσαντες ὡς πρὸς τὰ: «*κεκοινωνηκότων*» καὶ «*κεκοινωνηκέναι*» ὅτι κοινώνησαν καὶ ὡς πρὸς τὴν αἵρεση (διὰ τῆς ὑπογραφῆς τους, ὄχι ὡς φρόνημα)· καὶ ὡς πρὸς τὴν ἐκκλησιαστικὴ κοινωνία μὲ τοὺς Ἀρειανούς. Καὶ προφανῶς αὐτὰ ἐρμηνεύουν καὶ τοὺς ἄλλους ἐπισήμους ἐρμηνευτὲς τῆς Ἐκκλησίας ὅτι ἰσχύουν τὰ ἴδια.

Ἀπὸ ὅλα αὐτὰ λοιπὸν τοῦ ἱεροῦ Βλαστάρεως προκύπτει ὅτι οἱ μὴ προϋστάμενοι τῆς πρὸς «Ρουφινιανὸν» ἐπιστολῆς «*κανονικῶς μὲν εὐθύνονται*» ὄχι μόνον ἀπὸ τὴν ὑπογραφή τῆς αἰρετικῆς ὁμολογίας ἀλλὰ καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας. Ἀπόλυτη λοιπὸν συμφωνία τοῦ διαπρεποῦς κανονολόγου μετὰ τῆς ὁμοφωνίας τῶν ἁγίων Πατέρων.

Καὶ λέγοντας ὁ ἱερός Ματθαῖος «*κανονικῶς μὲν εὐθύνονται*» δηλαδή κατὰ τοὺς Ἱεροὺς Κανόνες εἶναι ὑπεύθυνοι ἐννοεῖ τοὺς 31^ο Ἀποστολικὸ καὶ 15^ο τῆς ΑΒ' Συνόδου καθὼς ὁ ἴδιος τοὺς ἐρμηνεύει ὡς ὑποχρωτικούς στίς ἐξαιρέσεις τους: «*πειθώμεθα τοῖνυ τοῖς ἱεροῖς καὶ θείοις κανόσιν ἀφίστασθαι τῆς κοινωνίας κ ε λ ε υ ο υ σ ι* (= διατάζουν) *πρὸ συνοδικῆς διαγνώσεως τῶν δόγματα νόθα δημοσία κηρυττόντων ἀρχιερέων. τοῦτο γοῦν ὁ ἱε': τῆς λεγομένης α' καὶ β' Συνόδου κανὼν βούλεται πρὸς δὲ καὶ ὁ λα': τῶν ἁγίων ἀποστόλων*», (HETM, σ. 504)· ἄλλωστε ἀφοῦ ἀποδέχεται μολυσμὸ ἐκ τῆς κοινωνίας τῶν ἀκατακρίτων αἰρετικῶν μόνον ὡς ὑποχρωτικούς μπορεῖ νὰ τοὺς ἐκλαμβάνει. Ἀλλὰ ἐννοεῖ καὶ τοὺς 10^ο, 11^ο καὶ 45^ο Ἀποστολικούς, κατὰ τὴν ἐρμηνεία τοῦ ὁσίου Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου, καθὼς τοὺς ἐκλαμβάνει ὁ Ὅσιος ὡς ἰσχύοντες ὡς πρὸς ἀκαθαιρέτους αἰρετικούς.

«Μονάζοντας» ἐπιστολή λέγει ὅτι τὰ ἐπιτιμιά ἰσχύουν ὡς πρὸς τὴν συμπροσευχὴ ἀκρίτων αἰρετικῶν ἀκοινωνήτων. Πῶς συμβιβάζονται ἀμφότερα;

Ἡ ἀπάντησις:

Τὴν ἀπάντησις δίδει ὁ ὁσιος Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης ὁ ὁποῖος καὶ αὐτὸς ὡς πρὸς τοὺς δύο αὐτοὺς Ἀποστολικούς Κανόνες ἐρμηνεύει ὅπως καὶ ὁ ἀνωτέρω διαπρεπῆς κανονολόγος ὡς πρὸς κατακεκριμένους. Στὴν ἐρμηνεία ὅμως τοῦ 45^{ου} Ἀποστολικοῦ ὡς πρὸς αὐτοὺς τοὺς Ἱεροὺς Κανόνες ἐξηγεῖ ὅτι ὡς πρὸς τοὺς αἰρετικούς ἀναφέρονται σὲ ἀκατακρίτους (βλ. ἀνωτέρω σὲ κυρίως κείμενο περισσότερα).

Συνεπῶς στὴν ἐρώτησι τοῦ κειμένου, πῶς συμβιβάζονται ἀμφότερα· ἡ ἀπάντησις εἶναι αὐτὴ ἡ ὁποία μόλις ἐλέχθη περὶ μὲν ἀκατακρίτων αἰρετικῶν· περὶ δὲ λοιπῶν (πλὴν τῶν αἰρετικῶν) κατακεκριμένων (ὡς πρὸς ἄλλα πταίσματα) ἀκοινωνήτων· καὶ ἔτσι συμβιβάζονται ἀμφότερα κατὰ τὸν ὁσιο Νικόδημο.

Καὶ προσθέτομε ἐδῶ ὅτι ὡς πρὸς τὴν καθαιρέσι, ὅπως ἀποδεικνύεται καὶ ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν ὁσιο Νικόδημο τὸν Ἀγιορείτη καὶ ἀπὸ ὅλες τῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου, δὲν διακρίνονται οἱ αἰρετικοὶ ἀπὸ τοὺς ὑπολοίπους ὡς πρὸς κανονικὰ πταίσματα καθηρημένους· δηλαδή, καὶ στίς δύο περιπτώσεις ἡ καθαιρέσι εἶναι αὐτὴ ἡ ὁποία ἀφαιρεῖ τὴν ἱερωσύνη, (βλ. τὴν ἐδῶ ὑποσ. 34).

Συνεπῶς αὐτοὶ οἱ Ἱεροὶ Κανόνες (τουλάχιστον)⁵⁹ καὶ ἰδιαίτερος ὁ 45^{ος} τοὺς καθιστοῦσε ὑπευθύνους· καὶ διότι συμπροσευχήθηκαν μὲ τοὺς Ἀρειανούς καὶ διὰ τοῦτο ἔπρεπε νὰ ἀφορισθοῦν· καὶ διότι τοὺς ἐπέτρεψαν νὰ τελέσουν ἱερατικὲς πράξεις καὶ γιὰ μόνον αὐτὸ τὸ δεύτερο ἔπρεπε νὰ καθαιρεθοῦν. Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸν ὅσιο Σωφρόνιο ἐπιβάλλεται ἐπιτίμιο ἀκοινωνησίας, ἐκφράζοντας τὴν ἐκκλησιαστικὴ Παράδοση καὶ βασιζόμενος στοὺς Ἱεροὺς Κανόνες, (βλ. ἀνωτέρω).

Τὰ ἴδια ἰσχύουν καὶ ὡς πρὸς τοὺς λαϊκοὺς. Αὐτοὶ ἐπιτιμήθηκαν καὶ βάσει τοῦ 10^{ου} Ἀποστολικοῦ (τουλάχιστον) πὺν ἀπαγορεύει τὴν συμπροσευχὴ μὲ τοὺς ἀκατακρίτους αἰρετικούς, μὲ ἀφορισμό, κατὰ τὴν ἐρμηνεία τοῦ ὁσίου Νικοδήμου. Τὸ ὅτι ἦταν ὀρθόδοξοι στὸ φρόνημα προκύπτει ἀπ’ αὐτὸ τὸ ὁποῖο λέγεται στὴν ἐπιστολὴ γι’ αὐτοὺς τοὺς λαϊκοὺς ὅτι: «*τοῖς δὲ ἀπατηθεῖσι καὶ βίαν παθοῦσι*», (βλ. HETM, ὑποσ. 179) καὶ ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ Ματθαίου: «*τοῖς δὲ ἀπατηθεῖσιν, ἢ βίαν παθοῦσι λαϊκοῖς ...*», (βλ. ἀνωτέρω). Εἴτε λοιπὸν δι’ ἀπάτης, [ὡς ὁ Πατὴρ τοῦ ἀγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου ὁ ὁποῖος ἀπατήθηκε ἀπὸ τοὺς Ἀρειανούς καὶ ὑπέγραψε αἰρετικὸ σύμβολο ἀλλὰ ἦταν ὀρθόδοξος στὸ φρόνημα ὡς λέγει ὁ υἱός του, (βλ. HETM, σ. 279)]· εἴτε διὰ τῆς βίας, [ὡς οἱ μὴ αὐθεντήσαντες κληρικοί, (βλ. ἀνωτέρω)], οἱ λαϊκοὶ αὐτοὶ ἦταν ὀρθόδοξοι στὸ φρόνημα⁶⁰.

Πρὶν καταλήξουμε στὰ τῆς ἐνστάσεως ἀπομένουν δύο σημεία νὰ διαλευκανθοῦν. Πρῶτον ἀπὸ ποῦ προκύπτει ὅτι οἱ Ἀρειανοὶ αὐτὴν τὴν περίοδο ὡς πρόσωπα ἦταν ἀκαθαίρετοι καὶ δεύτερον ὅτι τὰ ἐπιτίμια στὸ συγκεκριμένο ἀμάρτημα (δηλαδὴ τῆς κοινωνίας τοῦ ὀρθοδόξου μετὰ τοῦ ἀκατακρίτου αἰρετικοῦ) ἐναπόκειται στοὺς πνευματικούς προϊσταμένους ὡς πρὸς τὴν αὐξομειώσή τους.

Τὸ Πρῶτον:

«1) Ἡ Πενθέκτη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος ὡς Ἱεροὺς Κανόνες ἐπισφράγισε καὶ τοὺς Κανόνες τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ Συνόδου· τὴν ἐκλαμβάνει λοιπὸν ὡς Σύνοδο. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι

⁵⁹ Ἄλλοι Ἱεροὶ Κανόνες πὺν τοὺς καθιστοῦσαν ὑπευθύνους ἐνδεικτικῶς εἶναι: 33^{ος} Ἀποστολικός, 33^{ος} Λαοδικείας, 5^{ος} Μ. Βασιλείου καὶ 9^{ος} Τιμοθέου.

⁶⁰ Καὶ ἐδῶ προσθέτουμε τὰ ἐξῆς σχετικὰ: «Αὐτὴ ἡ ἀποδοχὴ ἀπὸ τοὺς Ὀρθοδόξους τῶν μὴ πρωτάρχων τῆς αἰρέσεως δὲν σημαίνει ὅτι ἀποδέχθηκαν καὶ ἐπεκρότησαν ὡς ὀρθὴ καὶ τὴν πράξη τῆς κοινωνίας τους μὲ τοὺς Ἀρειανούς. Κακῶς ἐκλαμβάνεται ὅτι ἐπαίνεσαν, ὁ Μ. Ἀθανάσιος καὶ οἱ τότε σύνοδοι, τὴν “οἰκονομία” αὐτῆ τῶν μὴ πρωτάρχων. Λέγεται στὴν ἐπιστολὴ: “*τοῖς δὲ μὴ αὐθεντοῦσι μὲν τῆς ἀσεβείας, ὑποσυρῆσι δὲ δι’ ἀνάγκην καὶ βίαν, ἔδοξε δίδοσθαι μὲν συγγνώμην, ἔχειν δὲ καὶ τὸν τόπον τοῦ κλήρου, μάλιστα ὅτι ἀπολογίαν πιθανὴν ἐπορίσαντο*”. Τοὺς δίδεται ὁ τόπος τοῦ κλήρου διότι ἡ ἀπολογία τους μοιάζει πιθανή. Δὲν ὑπάρχει κανένας ἔπαινος. Κατωτέρω: “*διεβεβαίωσαντο γὰρ μὴ μεταβελῆσθαι μὲν εἰς ἀσεβείαν, ... τοῦτο δὲ λέγοντες, ἔδοξαν καὶ ἡμῖν πιθανῶς λέγειν*”. Εἶναι πιθανὸ αὐτὸ πὺν λέγουν. Κανένας ἔπαινος. Καὶ στὴν συνέχεια ἐπικαλέσθηκαν τὸ παράδειγμα τοῦ Ἀαρῶν, ὁ ὁποῖος στὴν ἔρημο συνέδραμε στὴν παράβαση τοῦ λαοῦ ὡς πρὸς τὴν εἰδωλολατρεία γιὰ νὰ μὴν ἐπιστρέψει στὴν Αἴγυπτο καὶ τὸ κακὸ μὲγάλωνε. Καὶ ἐπιφέρεται στὴν ἐπιστολὴ: “*καὶ γὰρ ἦν φαινόμενον εὐλογον*” καὶ φαίνεται ὅτι ἦταν εὐλογο. Οὐτὲ ἐδῶ ὑπάρχει κανένας ἔπαινος. Καὶ συνεχίζοντας κατωτέρω στὴν ἐπιστολὴ λέγεται: “*τούτου τοίνυν ἔνεκα συγγνωστὸν πρὸς τὸν κληρὸ γέγονε*”, γι’ αὐτὸν τὸν λόγο ἔγινε “*συγγνωστὸν*” νὰ συμπεριληφθοῦν στὸν κληρὸ, δηλαδὴ κατὰ συγγνώμη. Γι’ αὐτὴν τὴν συγγνώμη, γι’ αὐτοὺς τοὺς ἰδίους πὺν τοὺς δόθηκε ἀπὸ τὴν Σύνοδο ἤδη ἐλέχθη, τὸ ἐπαναλαμβάνουμε: “*τοῖς δὲ μὴ αὐθεντοῦσι μὲν τῆς ἀσεβείας, ὑποσυρῆσι δὲ δι’ ἀνάγκην καὶ βίαν, ἔδοξε δίδοσθαι μὲν συγγνώμην...*”. Ἡ συγγνώμη ὅμως δίδεται σὲ ὅσους ἀμάρτησαν δὲν εἶναι σημεῖο ἐπαίνου, κατὰ συγκατάβαση τοὺς δόθηκαν οἱ ἐπισκοπές, δὲν τοὺς ἐπαίνεσαν οἱ Ὀρθόδοξοι, ἀντιθέτως ἔμμεσα μομφὴ τοὺς προσάπτουν.

Καὶ ἐδῶ πρέπει νὰ προστεθεῖ ὅτι ἡ στάση τοῦ Ἀαρῶν, συγκαταβαίνοντας στοὺς Ἰσραηλίτες ὥστε νὰ κατασκευαστεῖ τὸ χωνευτὸ εἶδωλο, ἐξόργισε τὸν Θεὸ, ὁ ὁποῖος θὰ τὸν τιμωροῦσε. Ἡ προσευχὴ τοῦ Μωϋσέως ἔσωσε καὶ τὸν Ἀαρῶν καὶ τὸν λαό. “*Μετὰ τὴν προσευχὴν του ὁ Μωϋσῆς, μὲ τὰς πλάκας τοῦ Νόμου εἰς τὰ χέρια, κατεβαίνει ἀπὸ τὸ βουνὸ συνοδευόμενος ἀπὸ τὸν Ἰησοῦν τοῦ Ναυῆ. Τὸ θέαμα τῆς οἰκτρᾶς καταστάσεως τοῦ λαοῦ τὸν παρακινεῖ νὰ ρίψη καὶ νὰ συντρίψη τὰς πλάκας... Καίει κατόπιν καὶ λειώνει τὸ χρυσὸ μοσχάρι, ... Ζητεῖ κατόπιν εὐθύναι ἀπὸ τὸν Ἀαρῶν, πὺν δὲν ἔκαμεν ὡς ἡγέτης τὸ καθήκον του. Θὰ ἐτιμωρεῖτο μάλιστα καὶ ἐκεῖνος ἐὰν δὲν προσήχετο ἰδιαίτερος ὑπὲρ αὐτοῦ ὁ Μωϋσῆς*”, Ἡ Παλαιὰ Διαθήκη, τ.2, σ. 172, Ἀδελφότης Θεολόγων «Ὁ Σωτὴρ» Ἀθήναι 2003. “*καὶ ἐπὶ Ἀαρῶν ἐθυμώθη* (ὁ Θεὸς) *ἐξολοθρεῦσαι αὐτόν, καὶ ἠξάμην καὶ περὶ Ἀαρῶν ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ*”, (Δευτ. 9, 20)», HETM, σσ. 265–266.

αὐτοὶ ποὺ τὴν ἀποτελοῦσαν ἦταν Ἐπίσκοποι ἔχοντας ἐνυπόστατο ἱερωσύνη (κατ' ἀκρίβειαν). Στὴν Σύνοδο αὐτὴ συμμετεῖχαν ἐκτὸς τῶν ἄλλων: ὁ Κπόλεως Εὐσέβιος, ὁ Καισαρείας (τῆς Παλαιστίνης) Ἀκάκιος, ὁ Γερμανικεῖας Εὐδόξιος, ὁ Χαλκηδόνος Μάρις καὶ ὁ Ἀλεξανδρείας Γρηγόριος⁶¹, δηλαδὴ οἱ κορυφαῖοι τῶν Ἀρειανῶν. Σημειωτέον ὅτι μία ἀπόφαση αὐτῆς τῆς Συνόδου ἦταν “ὅπως ἐμμεῖνη καὶ ἐπιμείνη εἰς τὴν καθαίρεσιν τοῦ Μ. Ἀθανασίου, ἣτις ἐγένετο ὑπὸ τῆς ἐν Τύρῳ συνόδου τὸ 335,...”⁶². (Ὡς πρὸς τὸ ποιὸς ἦταν ὁ Ἀλεξανδρείας Γρηγόριος βλ. κατωτέρω τὴν 4^η παράθεση).

2) Ἡ Δύση μὲ τὴν Ἀνατολὴ (δηλαδὴ τοὺς Ἀρειανούς) μέχρι καὶ τὴν Σαρδικὴ Σύνοδο ἦταν σὲ κοινωνία, (βλ. ὑποσ. 872). Αὐτὸ δείχνει ὅτι οἱ Ὀρθόδοξοι τοὺς Ἀρειανούς τοὺς ἐξελάμβαναν ὡς ἔχοντες κατ' ἀκρίβειαν ἱερωσύνη καὶ διὰ τοῦτο τοὺς εἶχαν κοινωνικούς.

3) Στὴν Σύνοδο τῆς Σαρδικῆς, θὰ συνεδρίαζαν Ὀρθόδοξοι καὶ Ἀρειανοὶ Ἐπίσκοποι ἐὰν οἱ Ἀρειανοὶ δὲν πρόβαλαν ἀντίρρηση ὡς πρὸς τοὺς “καθηρημένους” κατ' αὐτοὺς Μ. Ἀθανάσιο καὶ Παῦλο Κπόλεως οἱ ὁποῖοι παρευρίσκοντο στὴν Σύνοδο⁶³. Ἐὰν οἱ Ἀρειανοὶ δὲν εἶχαν ἱερωσύνη καὶ δὲν ἦταν Ἐπίσκοποι δὲν θὰ ἀπεδέχοντο οἱ Ὀρθόδοξοι Ἐπίσκοποι νὰ συνεδριάσουν μὲ λαϊκούς.

4) Ἡ Σαρδικὴ Σύνοδος καθαίρεσε Ἀρειανούς Ἐπισκόπους ὅπως τὸν Γρηγόριο Ἀλεξανδρείας τὸν ὁποῖο χειροτόνησαν οἱ Ἀρειανοὶ στὴν δευτέρα ἐξορία τοῦ Μ. Ἀθανασίου⁶⁴. Ἡ δὲ καθαίρεση εἶναι ἀφαίρεση τῆς ἱερωσύνης,... [**«Ἀφείλοντο** [=ἀφαίρεσε (ἢ Σαρδικὴ Σύνοδος)] **δὲ τούτους καὶ τῆς ἱερωσύνης καὶ τῆς κοινωνίας**», (ΣΩΖΟΜΕΝΟΥ, PG 67, 1064)]...

7) Ἡ Σύνοδος τοῦ Ἀριμίνου καθαίρεσε καὶ αὐτὴ ὅπως ἡ Σαρδικὴ τοὺς Ἀρειανούς Ἐπισκόπους ὡς τὸν Αὐξέντιο Μεδιολάνων ὁ ὁποῖος χειροτονήθηκε ὑπὸ τῶν Ἀρειανῶν⁶⁵...

10) Μετὰ τὴν ἀπόφαση τῆς Ἀλεξανδρείας τὸ 362 ὑπὸ τοῦ Μ. Ἀθανασίου καὶ τῆς Συνόδου του, τὸ πῶς γίνονται ἀποδεκτοὶ οἱ Ἀρειανοὶ προσερχόμενοι στὴν Ὀρθοδοξία. Ὁ Μ. Ἀθανάσιος ἀπέστειλε τὴν ἐπιστολὴ πρὸς “Ρουφινιανόν” ἢ ὁποῖα δὲν ἦταν ἀπόφαση μόνον αὐτῆς τῆς Συνόδου ἀλλὰ καὶ ἄλλων Συνόδων ἀπὸ ἄλλες περιοχὲς τῆς αὐτοκρατορίας. Ἡ Ζ' Οἰκουμενικὴ στὴν ἐρμηνεία αὐτῆς τῆς ἐπιστολῆς δέχεται ὡς ἔχοντες κατ' ἀκρίβειαν ἱερωσύνη οἱ Ἀρειανοὶ πρὸ τῆς μετανοίας τους, (βλ. σσ. 107κ.ε.). Καὶ ἀφορᾶ καὶ αὐτοὺς ποὺ εἶχαν χειροτονία ἐκ τῶν Ἀρειανῶν...», (HETM, σσ. 639–640).

Στοιχειωδῶς κάνουμε ἀναφορά, τὰ τεκμήρια [– παραθέσεις] εἶναι πολλά. Καὶ εἶναι πολὺ πιθανὸν ὅτι καὶ ἕνας ἀριθμὸς ἀπ' αὐτοὺς τοὺς μὴ προϊσταμένους τῆς αἰρέσεως νὰ εἶχαν τὴν χειροτονία τους ἀπὸ τοὺς Ὀρθοδόξους. Ἀναγκάστηκαν λόγω βίας καὶ ὑπέκυψαν στὴν κοινωνία μὲ τοὺς Ἀρειανούς καὶ ἐπέστρεψαν στοὺς Ὀρθοδόξους.

Πρέπει ἐδῶ νὰ συμπληρώσουμε ὅτι: **«Τὸ σύμβολο (Πίστεως τῆς Α' Οἰκουμενικῆς) ὑπογράφηκε βεβαίως ἀπὸ ὅλους τοὺς ἐπισκόπους (συνεπῶς καὶ ἀπὸ τοὺς Ἀρειανούς σ.σ.) μὲ ἐξαίρεση τοὺς μονίμους ὑποστηρικτὲς τοῦ Ἀρείου ἐπισκόπου Σεκοῦνδο Πτολεμαῖδος καὶ Θεωνᾶ Μαρμαρικής, οἱ ὁποῖοι καὶ ἀναθεματίστηκαν»**⁶⁶. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι οἱ Ἀρειανοὶ μετὰ ταῦτα ξεπήδησαν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία καὶ ὡς ἐκ τούτου τὴν χειροτονία τους τὴν εἶχαν ἐξ αὐτῆς. Τὸ ἴδιο συνέβη καὶ μὲ τοὺς Εἰκονομάχους μετὰ ἀπὸ τὴν Ζ' Οἰκουμενικὴ ἀφοῦ ἡ αἴρεση αὐτὴ ἐπαναεμφανίζεται ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας μετὰ εικοσιοχτῶ ἔτη ἀπὸ τῆς καταδίκης τῆς αἰρέσεως τους ὑπὸ τῆς Συνόδου αὐτῆς.

Τὸ Δεύτερον:

61 ΒΛ. ΜΕΝΕΒΙΣΟΓΛΟΥ ΠΑΥΛΟΥ, Ἱστορικὴ εἰσαγωγή εἰς τοὺς Κανόνες τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, σσ. 354–355.

62 ΜΕΝΕΒΙΣΟΓΛΟΥ Π., ἐνθ.ἀν., σ. 353.

63 ΒΛ. ΣΩΖΟΜΕΝΟΥ, Ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία, PG 67, 1060–1061.

64 ΒΛ. ΣΩΖΟΜΕΝΟΥ, ἐνθ.ἀν., PG 67, 1064.

65 ΒΛ. Μ. ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ, ἐνθ.ἀν., PG 26, 696 / ΕΠΕ 10, σ. 168.

66 ΦΕΙΔΑ ΒΛΑΣΙΟΥ, Ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία, τ.1, σσ. 468–469.

Πρέπει ἐδῶ νὰ λεχθεῖ ὅτι τὰ ἐπιτίμια τῶν Ἱερῶν Κανόνων ἐναπόκειται στοὺς πνευματικούς Προϊσταμένους ὡς πρὸς τὴν (αὐξο-)μείωσή τους ἀναλόγως τῆς μετανοίας τῶν προσερχομένων. Ἐκεῖ βεβαίως πὺ οἱ Ἱεροὶ Κανόνες δίδουν τὴν δυνατότητα καὶ ἐδῶ ἐν προκειμένῳ τὴν δίδουν ὡς τοῦτο φαίνεται ἀπὸ τὴν πράξη τῶν Πατέρων ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ ἁμαρτία δηλαδὴ τῆς κοινωνίας τοῦ ὀρθοδόξου μετὰ τοῦ ἀκατακρίτου αἰρετικοῦ ἀνήκει στὶς ἁμαρτίες ἐκεῖνες πὺ ἐπιδέχονται συγκαταβάσεως ὡς πρὸς τὴν ἐπιτίμηση τοῦ ἤδη μετανοημένου ὀρθοδόξου. Ὁ ὅσιος Θεόδωρος δὲν ἐπιτίμησε τοὺς ὀρθοδόξους λαϊκοὺς οἱ ὅποιοι συνέφαλλαν μὲ ἀκατακρίτους αἰρετικούς («*τοῖς λαϊκοῖς ἄνευ ἐπιτιμίου*»), ἐνῶ ἐπιτίμησε τοὺς ἱερωμένους γιὰ τὸν ἴδιο λόγο («*τοῖς μὲν ἱερωμένοις, ...μετὰ ἐπιτιμίου*»), (βλ. ἀνωτέρω σ. 16). Καὶ ἀπὸ τὴν πρὸς «Ρουφινιανόν» ἐπιστολὴ οἱ μὲν λαϊκοὶ ἐπιτιμήθηκαν ἐνῶ οἱ μὴ αὐθεντήσαντες κληρικοὶ γιὰ τὸν ἴδιο λόγο ὄχι, ((βλ. ἀνωτέρω σσ. 17-18).

Ὁ Μ. Βασίλειος σχετικῶς λέγει: «*Ἐὰν μέντοι ἕκαστος τῶν ἐν τοῖς προγεγραμμένοις ἁμαρτήμασι γενομένων, σπουδαῖος γένηται, ἐξομολογούμενος, ὁ πιστευθεὶς παρὰ τῆς τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίας λύειν καὶ δεσμεῖν, εἰ φιλανθρωπότερος γένοιτο, τὸ ὑπερβάλλον τῆς ἐξομολογήσεως ὁρῶν τοῦ ἡμαρτηκότος εἰς τὸ ἐλαττώσαι τὸν χρόνον τῶν ἐπιτιμίων, οὐκ ἔστι καταγνώσεως ἄξιος, τῆς ἐν ταῖς Γραφαῖς ἱστορίας γνωριζούσης ἡμῖν, τοὺς μετὰ μείζονος πόνου ἐξομολογούμενους, ταχέως τὴν τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίαν καταλαμβάνειν*»⁶⁷. [Βλ. γενικῶς τοὺς Ἱεροὺς Κανόνες τῶν Μ. Βασιλείου καὶ Γρηγορίου Νύσσης]. Καὶ ἐδῶ πρέπει νὰ μνημονεύσουμε καὶ τὸν 2^ο Ἱερὸ Κανόνα τῆς Λαοδικείας ὁ ὅποιος διαγορεύει: «*Περὶ τοῦ, τοὺς ἐξαμαρτάνοντας ἐν διαφόροις πταίσμασι, καὶ προσκαρτεροῦντας τῇ προσευχῇ τῆς ἐξομολογήσεως καὶ μετανοίας, καὶ τὴν ἀποστροφὴν τῶν κακῶν τελείαν ποιουμένων, κατὰ τὴν ἀναλογίαν τοῦ πταίσματος, καιροῦ μετανοίας δοθέντος τοῖς τοιούτοις, διὰ τοὺς οἰκτιρμούς τοῦ Θεοῦ προσάγεσθαι τῇ κοινωνίᾳ*»⁶⁸.

Ἐφ' ὅσον ἐπιτιμήθηκαν οἱ Ὁρθόδοξοι καὶ ἐπειδὴ κοινώνησαν μὲ τοὺς ἀκατακρίτους αἰρετικούς (καὶ στὴν ἀρειανικὴ καὶ στὴν εἰκονομαχικὴ αἵρεση) τοῦτο σημαίνει ὅτι ἡ κοινωνία μὲ ἀκρίτους ὡς πρόσωπα αἰρετικούς καὶ πταῖσμα καὶ θανάσιμος ἁμαρτία εἶναι, ὅ,τι λέγεται ὑπὸ τοῦ «*consensus Patrum*». Ὁ ὅσιος Θεόδωρος ὁ Στουδίτης αὐτὸ ἀνάγλυφα τὸ λέγει ὡς ἐξῆς: «*...Πλὴν γιὰ νὰ μὴ μείνει ἀτιμώρητο τὸ ἁμάρτημα, νὰ ἐπιβάλλεται μικρὸ ἐπιτίμιο σ' ἐκείνους πὺ ἀδιαφοροῦν γιὰ τὸν φόβο τῶν αἰρετικῶν. Τὸ δὲ ἐπιτίμιο νὰ εἶναι, δεκαπέντε γονυκλισίαι καὶ εὐχὲς ὁμοίως. Κύριε συγχώρησέ μου τὴν ἁμαρτία· Κύριε νὰ μὲ σπλαχνισθεῖς τὸν ἁμαρτωλό· Κύριε νὰ μὲ ἐλεήσεις· ἀπὸ πεντήκοντα ἢ ἑκατό*», (HETM, σ. 367).

Ὡς πρὸς τὴν ἀπάντηση λοιπὸν τῆς ἐνστάσεως, συνάγοντες καὶ καταλήγοντες θὰ λέγαμε τὰ ἐξῆς: ἀπὸ τὴν ὁμοφωνία τῶν ἁγίων Πατέρων προκύπτει ὅτι οἱ κοινωνοῦντες Ὁρθόδοξοι μετὰ τῶν ἀκατακρίτων αἰρετικῶν (ὡς ἦταν οἱ Ἀρειανοὶ ὡς πρόσωπα) ἀφοῦ μολύνονται - **νοούμενο ὡς συγκατάκριση καὶ ὄχι ὡς ἀπώλεια ἱερωσύνης** - εἶναι ἀξιόμεμπτοι ἔνεκα τῆς συμπροσευχῆς, τῆς διαμνημονεύσεως καὶ τῆς κοινωνίας ἐκ τοῦ ἰδίου Ποτηρίου (ἀρκούμαστε σ' αὐτά), ἄνευ ὑπογραφῆς αἰρετικῆς ὁμολογίας. Ὡς πρὸς τὸν μολυσμὸ λέγεται αὐτολεξεί: ὑπὸ τῆς Ε' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ὑπὸ τοῦ Μ. Ἀντωνίου καὶ πίσω ἀπὸ τὸν Ὅσιο ὑποκρύπτονται καὶ ὅλοι οἱ ὅσοι Πατέρες τῆς τότε καὶ μετὰ ταῦτα ἐποχῆς, ὡς ὁ ὅσιος Θεόδωρος ὁ Στουδίτης. Ἄλλωστε τὸ ἴδιο ἰσχύει καὶ ἀπὸ τὴν Ε' Οἰκουμενικῆ Σύνοδο, εἶναι γνωστὸ ὅτι Οἰκουμενικὴ Σύνοδος – ὅποιαδήποτε – ἐκφράζει τὸ «*consensus Patrum*». Ἄλλωστε καὶ οἱ Ἀποστολικὲς Διαταγὲς ὁμιλοῦν γιὰ μολυσμὸ τοῦ Ὁρθοδόξου ἐκ τῆς συμπροσευχῆς τοῦ αἰρετικοῦ.

67 Πηδάλιον, σ. 627 / ΡΠΣ 4, σσ. 235-236 / ΚΙΚ, σ. 558.

68 Πηδάλιον, σ. 421 / ΡΠΣ 3, σ. 173 / ΚΙΚ, σ. 244.

Ἐπὶ πλέον πρέπει νὰ λεχθεῖ ὅτι ὁ πλέον ἀρμόδιος ἐρμηνευτὴς τῆς ἀποφάσεως τῆς Συνόδου Ἀλεξανδρείας (362) ἦταν ὁ Μ. Ἀθανάσιος, ὁ πρόεδρος τῆς, ὁ ὁποῖος θεωροῦσε ἀξιόμειπτους τοὺς Ὁρθόδοξους ποὺ κοινωνοῦσαν (= συμπροσεύχονταν) μὲ τοὺς Ἀρειανούς, ἄνευ ὑπογραφῆς αἰρετικῆς ὁμολογίας. Τὸ ἴδιο καὶ ὁ Μ. Βασίλειος ὁ ὁποῖος καὶ αὐτὸς τὸ ἴδιο θεωροῦσε τοὺς Ὁρθόδοξους ποὺ κοινωνοῦσαν μ' αὐτοὺς τοὺς αἰρετικούς, ἄνευ ὑπογραφῆς αἰρετικῆς ὁμολογίας. Ἀλλὰ καὶ ἡ Ε' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος ἐρμηνεύει τὴν ἀπόφαση τῆς τοπικῆς Συνόδου τῆς Ἀλεξανδρείας. Ἀκόμη καὶ ὁ Ἱερομ. καὶ διαπρεπῆς κανονολόγος Ματθαῖος Βλάσταρις λέγει τὰ ἴδια μὲ τοὺς ἀνωτέρω. **Ἡ πρὸς «Μονάζοντας» ἐπιστολὴ στὴν πραγματικότητα ὡς καταδεικνύεται ἐκ τῆς διαχρονικῆς ἐκκλησιαστικῆς συνειδήσεως ἐρμηνεύει τὴν πρὸς «Ρουφινιανὸν» ἐπιστολή.**

Ἀκόμη, ἀπὸ ἄλλη περίοδο μὲ τίς ἴδιες προϋποθέσεις ἐπειδὴ θεωρήθηκαν ἀξιόμειπτοι οἱ Ὁρθόδοξοι ἐπιτιμήθηκαν καὶ ὡς πρὸς τὰ δύο – ὑπογραφή αἰρετικῆς ὁμολογίας καὶ κοινωνία μετὰ τῶν αἰρετικῶν Εἰκονομάχων –. Ἐπαναλαμβάνουμε ἐδῶ ὅτι: ἐφ' ὅσον ἐπιτιμήθηκαν οἱ Ὁρθόδοξοι καὶ ἐπειδὴ κοινωνήσαν μὲ τοὺς ἀκατακρίτους αἰρετικούς τοῦτο σημαίνει ὅτι ἡ κοινωνία μὲ τοιοῦτους αἰρετικούς καὶ πταῖσμα καὶ θανάσιμος ἁμαρτία εἶναι τοῦτ' ἔστι μολυσμὸς, ὅ,τι λέγεται ὑπὸ τοῦ «consensus Patrum».

Ἴδου λοιπὸν ὁ λόγος διὰ τὸν ὁποῖο γράφουμε ὅτι, οἱ μὴ προϋστάμενοι τῆς πρὸς «Ρουφινιανὸν» ἐπιστολῆς ἦταν «κανονικῶς» ὑπεύθυνοι καὶ οἱ λαϊκοὶ ἐπιτιμήθηκαν, ἀπὸ τὴν ἐκκλησιαστικὴν κοινωνία τῶν ἀκατακρίτων ὡς πρόσωπα Ἀρειανῶν.

ΕΠΙΛΕΓΟΜΕΝΑ

Συνοψίζοντας: ὁ ὄσιος Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης γιὰ νὰ ἐρμηνεύσει τὸν 45^ο Ἱερὸ Ἀποστολικὸ Κανόνα προσέτρεξε στοὺς ἐπισήμους ἐρμηνευτὲς ἐπικαλεῖται δύο Ἱεροὺς Κανόνες ποὺ ἐκεῖνοι ὑπονοοῦν (10^ο καὶ 11^ο Ἀποστολικούς) καὶ τοὺς ἐρμηνεύει ὁ Ὅσιος βάσει ἄλλων δύο Ἱερῶν Κανόνων (2^ο καὶ 4^ο τῆς Γ' Οἰκουμενικῆς)· καὶ ἐμεῖς προσθέσαμε καὶ τρίτο σχετικὸ (καὶ συνεπικουρικὰ καὶ ἄλλους σχετικούς Κανόνες τῆς αὐτῆς Συνόδου).

Συνεπῶς ἡ ἐρμηνεία αὐτὴ εἶναι τῶν ἐπισήμων ἐρμηνευτῶν, ὡς ἐρμηνεύονται ὑπὸ τοῦ ὀσίου Νικοδήμου. Καὶ ἡ ἐρμηνεία αὐτὴ εἶναι σύμφωνη: μὲ τις Ἀποστολικὲς Διαταγές (οἱ ὁποῖες ὁμιλοῦν γιὰ συμμιασμό ἐκ τῆς συμπροσευχῆς), μὲ ἄλλους Ἀποστολικούς Κανόνες (πλὴν τῶν 10^{ου}, 11^{ου} καὶ 45^{ου}), μὲ Κανόνες τοπικῶν Συνόδων, μὲ Κανόνες Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, μὲ τὴν διαχρονικὴ ἐκκλησιαστικὴ συνείδηση ἢ ὁποῖα ἔχει ὡς ἀξίωμα «*ὧν τὸ φρόνημα ἀποστρεφόμεσθε, τούτους ἀπὸ τῆς [«συμπροσευχῆς»] κοινωνίας προσήκει φεύγειν*» ἀπὸ ἀκατακρίτους αἰρετικούς, καὶ τέλος μὲ Ἀγίους οἱ ὁποῖοι ἐπιτίμησαν ἢ ἐπέβαλλαν ἐπιτίμιο στοὺς Ὁρθοδόξους (κληρικούς καὶ μὴ) ἐπειδὴ συμπροσευχήθηκαν μὲ ἀκαταγνώστους αἰρετικούς.

Στὴν ἐρμηνεία αὐτῆ: τηρήθηκε αὐτὸ ποὺ μεταξὺ ἄλλων ἐντέλλεται ὁ 19^{ος} Ἱερὸς Κανόνας τῆς ΣΤ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου: «*...ἀλλὰ καὶ εἰ γραφικὸς ἀνακινήθῃ λόγος, μὴ ἄλλως τούτον ἐρμηνεύετωσαν* (οἱ Προεστῶτες τῆς Ἐκκλησίας σ.σ.), *ἢ, ὡς ἂν οἱ τῆς Ἐκκλησίας φωστῆρες καὶ διδάσκαλοι διὰ τῶν οἰκείων συγγραμμάτων παρέθεντο, καὶ μᾶλλον ἐν τούτοις εὐδοκίμειωσαν, ἢ λόγους οἰκείους συντάττοντες, ἵνα μὴ, ἔστιν ὅτε, πρὸς τούτο ἀπόρως ἔχοντες, ἀποπίπτειεν τοῦ προσήκοντος...*»⁶⁹, (καὶ ἂν αὐτὸ ἰσχύει ὡς πρὸς γραφικὸ πόσο περισσότερο γιὰ κανονικὸ λόγο;)· τηρήθηκε ἡ ἐρμηνευτικὴ ἀρχὴ ποὺ ἀναφέρει – καὶ εἶναι τῆς Ἐκκλησίας – ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός ἐκ τοῦ ὅλου τὸ μέρος καὶ ὄχι τὸ ἀντίστροφο (βλ. πρὸς πληρεστέρα κατανόηση ΗΕΤΜ, σ. 29)· καὶ τέλος τηρήθηκε αὐτὸ ποὺ σὲ ἀρκετὰ σημεία τοῦ βιβλίου ἐλέχθη: «*Κατὰ τὴν ἐρμηνείαν τῶν ἱερῶν κανόνων δέον νὰ ληφθῇ σοβαρῶς ὑπ' ὄψιν ὅτι οὗτοι δὲν ἀποτελοῦν ἀυθύπαρκτον, ἀνεξάρτητον καὶ αὐτάρκες τμήμα τῶν πηγῶν τῆς ἀποκαλύψεως, ἀλλ' ἐντάσσονται ὀργανικῶς εἰς τὴν καθ' ὅλου ἱεράν παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας, ἐρμηνεύουν τὴν ἀγίαν Γραφὴν καὶ ἐρμηνεύονται δι' αὐτῆς καὶ διὰ τῆς ἀναφορᾶς εἰς τὴν καθ' ὅλου ἱεράν παράδοσιν. Τούτο δέον νὰ θεωρηθῇ ὡς προϋπόθεσις sine qua non διὰ τὴν ὀρθὴ ἐρμηνείαν τῶν ἱ. Κανόνων, δεδομένου ὅτι ἡ καθ' ὅλου συγκρότησις τοῦ καθ' ὅλην περιεχομένου αὐτῶν θεμελιούται ἐπὶ τῆς ἀγίας γραφῆς καὶ τῆς ἱεραῆς παραδόσεως*»⁷⁰.

Βάσει λοιπὸν αὐτῆς τῆς ἐρμηνευτικῆς ἀρχῆς καὶ σύμφωνα μὲ τὴν ὁμοφωνία τῶν Πατέρων [μὲ τὸ «consensus Patrum»] τὸ τελικὸ συμπέρασμα εἶναι ὅτι: ὁ 45^{ος} Ἱερὸς Ἀποστολικὸς Κανόνας μὲ τὴν λέξη «*αἰρετικοῖς*» ἐννοεῖ τοὺς ἀκαθαιρέτους (δὲν ἐξαιροῦνται βεβαίως καὶ οἱ κατακεκριμένοι). Καὶ αὐτὸς ὁ Ἀποστολικός, ὁ ὁποῖος εἶναι ὑποχρεωτικός, ἐρμηνεύει τοὺς 31^ο Ἀποστολικὸ καὶ 15^ο τῆς ΑΒ' Συνόδου στὶς ἐξαιρέσεις τοὺς ὅτι εἶναι ὑποχρεωτικοί [ὡς λέγει ἄλλωστε καὶ ὁ Ματθαῖος Βλάσταρις, (βλ. ἀνωτέρω)]: ὅ,τι ἤδη ἐλέχθη στὸ βιβλίον τὸ ὁποῖο προκύπτει ἀπὸ πολλὰ τεκμήρια (βλ. κυρίως ΗΕΤΜ, σσ. 501 κ.έ. καὶ γενικῶς ὑποσ. 850).

Καὶ λαμβάνοντας ὑπ' ὄψιν τὶς Ἀποστολικὲς Διαταγές ποὺ μνημονεύσαμε ἀνωτέρω οἱ ὁποῖες ἐρμηνεύουν τὸν 45^ο Ἱερὸ Ἀποστολικὸ Κανόνα ὅτι αὐτὴ ἡ ἀπαγόρευση στοὺς Ὁρθοδόξους νὰ συμπροσευχηθοῦν μὲ ἀκατακρίτους αἰρετικούς (κ.έ.) καὶ μάλιστα μετὰ ἐπιτίμιου γίνεται διὰ τὴν ἀποφυγὴ τοῦ συμμιασμοῦ (= συν-μολυσμοῦ) ἀπ' αὐτῆ

69 Πηδάλιον, σ. 235 / ΡΠΣ 2, σ. 346 / ΚΙΚ, σ. 116.

70 ΗΕΤΜ, σ. 476

ταύτη τὴν ἐνέργεια τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας, [(ὡς κοινωνία ἐκλαμβάνει τὴν συμπροσευχὴ ἢ πρὸς μονάζοντας ἐπιστολὴ τοῦ Μ. Ἀθανασίου, ὡς ἤδη ἐλέχθη) ὁ συμμιασμός ὄχι νοούμενος ὡς ἀπώλεια τῆς ἱερωσύνης ἀλλ' ὡς συγκατάκριση στοὺς ἐν γνώσει κοινωνοῦντες, (βλ. HETM, σσ. 697 κ.έ.)].

Ἀλλὰ ὁ 45^{ος} Ἀποστολικὸς ἀκόμη ἐρμηνεύει ὅτι καὶ ὁ 10^{ος} Ἀποστολικὸς καὶ ἡ κανονικὴ ἀρχὴ «ὁ κοινωνῶν ἀκοινωνήτῳ ἀκοινώνητος ἔστω» ἰσχύουν καὶ ὡς πρὸς ἀκατάκριτο [= μὴ κατακριθέντα (ἀκαθαίρετο ὡς πρὸς κληρικὸ)] «ἀκοινωνήτῳ»· [πέρα βεβαίως αὐτῶν ποὺ ἐλέχθησαν ὑπὸ τοῦ ὀσίου Νικοδήμου τοῦ Ἁγιορείτου στὴν ἐρμηνεία του στοὺς 10^ο καὶ 11^ο Ἀποστολικούς, (βλ. ἀνωτέρω)]. Ἀφοῦ ἤδη ἐλέχθη ὅτι ὁ 45^{ος} Ἱερός Ἀποστολικὸς Κανόνας καθιστᾷ ἀκοινωνήτους τοὺς ἀκαθαιρέτους αἰρετικούς καὶ μάλιστα μετὰ ἐπιτιμίου καὶ δὴ, διὰ τὴν ἀποφυγὴ τοῦ συμμιασμοῦ στοὺς Ὁρθοδόξους ποὺ κοινωνοῦν (ἐν γνώσει) μαζί τους. Καὶ μόνον ἡ ὑπαρξὴ τοῦ συμμιασμοῦ ἀρκεῖ, πόσο περισσότερο ὅταν ὑπάρχουν καὶ ἡ ἐντολὴ καὶ τὸ ἐπιτίμιο τὰ ὁποῖα εἶναι ἄλλωστε καὶ ἀπόρροια ἐκείνου (τοῦ συμμιασμοῦ) ὥστε νὰ ἀποφευχθεῖ, γιὰ τὴν προστασία καὶ σωτηρία μας. Πῶς λοιπὸν μετὰ ἀπὸ ὅλα αὐτὰ νὰ μὴν ἰσχύει ἡ ἀρχὴ «ὁ κοινωνῶν ἀκοινωνήτῳ ἀκοινώνητος ἔστω» ἀπὸ ἀκατάκριτο «ἀκοινωνήτῳ»; Σαφῶς καὶ ἰσχύει. Ὅτι ἀκριβῶς διδάσκει τὸ «consensus Patrum» ὡς κατεδείχθη διὰ πολλῶν στὸ βιβλίον, (βλ. HETM, σσ. 205 κ.έ.).

Ὁ 45^{ος} Ἱερός Ἀποστολικὸς Κανόνας, λοιπὸν, συνεπιβεβαιώνει καὶ συνεπικυρώνει τὰ συμπεράσματα τοῦ βιβλίου: «Ἡ ἔννοια τοῦ μολυσμοῦ τῶν Ὁρθοδόξων ἐκ τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας μὴ καταδικασθέντων αἰρετικῶν. Κατὰ τὶς Οἰκουμενικὲς Συνόδους καὶ τοὺς ἁγίους Πατέρες» ὅτι ὄντως εἶναι ἡ διδασκαλία τῶν ἁγίων Συνόδων καὶ Πατέρων, τοῦτ' ἔστι τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ δίδει ἀπάντηση στὴν ἐποχὴ μας ἡ ὁποία δὲν θέλει νὰ ἀποδεχθεῖ ὅτι ὑπάρχει Ἱερός Κανόνας ποὺ ἐντέλλεται καὶ μάλιστα μετὰ ἐπιτιμίου τὸν ὀρθόδοξο νὰ μὴ κοινωνεῖ μὲ ἀκατάκριτο αἰρετικό. Ὅτι ΝΑΙ, ὑπάρχει, - ἀκριβέστερα ὑπάρχουν (Κανόνες) -, καὶ μάλιστα Ἀποστολικός.

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ-ΔΙΕΥΚΡΙΝΗΣΕΙΣ

ΠΑΡΟΡΑΜΑ

Στην σ. 19 στὰ «ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ» ἀρχίζει ἡ ἀρίθμηση τῶν «ΤΑ ΠΑΡΑΛΕΙΠΟΜΕΝΑ»· τὸ νούμερο 4 δὲν ἰσχύει ἔγινε τυπογραφικὸ λάθος. Συνεπῶς τὸ νούμερο 5 γίνεται 4, τὸ νούμερο 6 γίνεται 5, κ.ο.κ. Καὶ τὸ τελευταῖο νούμερο 15 γίνεται 14. Οἱ σελίδες στὶς ὁποῖες παραπέμπουν εἶναι ὅλες ὀρθές.

ΔΙΕΥΚΡΙΝΗΣΗ 1^η

Στήν παράγραφο τῆς σελίδος 514 νά προστεθεῖ ἡ διευκρίνηση μέ τὰ κόκκινα γράμματα (βαπτισμένοι πρώην ὀρθόδοξοι).

«**Ἡ ἀπάντηση:**

Ἐφ' ὅσον ὑπάρχει μολυσμός καὶ ἐπιτίμια (βλ. ἀνωτέρω), ἀκόμη καὶ ἂν δὲν εἶχε ἐπιτιμηθεῖ ποτὲ κανεὶς, αὐτὸ θὰ ὀφειλόταν στὴν εὐσπλαχνία τῶν ἁγίων Πατέρων. Ἄλλωστε καὶ ὅσοι (βαπτισμένοι πρώην ὀρθόδοξοι) προσῆλθαν ἀπὸ τοὺς Παπικούς, ἀπὸ τοὺς ἄλλους αἰρετικούς καὶ ἀπὸ τοὺς ἀλλοθρήσκους ἀκόμη, στοὺς Ὀρθοδόξους, δὲν ἐπιτιμήθηκαν ἂν καὶ ὑπάρχει μολυσμός καὶ ἐπιτίμια».

ΔΙΕΥΚΡΙΝΗΣΗ 2^α

Τὸ κατωτέρω κείμενο ἀποτελεῖ μία παράγραφος τῆς σ. 626 καὶ περιέχει διασάφηση καὶ συμπλήρωσή της (σὺν μία νέα ὑποσημείωση), τὰ ὁποῖα εἶναι μὲ κόκκινα γράμματα.

«Ἐπιπρόσθετα ὁ κλεινὸς Ἱεράρχης τῆς Ἐκκλησίας, στοὺς κατ' ἐπιτομὴν ὄρους του, σὲ ἐρώτηση ποὺ τίθεται ἂν πρέπει αὐτὸς ποὺ ἔζησε στὶς ἁμαρτίες νὰ ἀποφεύγει τὴν κοινωνία τῶν αἰρετικῶν ἢ καὶ ἀπ' αὐτοὺς ποὺ ζοῦν κακῶς νὰ ἀπομακρύνεται, ἀπαντᾷ: γενικῶς εἶναι ἐπιβλαβὴς καὶ ἐπικίνδυνος γιὰ κάθε ἄνθρωπο - προσοχὴ γιὰ κάθε ἄνθρωπο, δηλαδή καὶ γιὰ τοὺς δυνατοὺς γράφει ὁ ἱερός Πατήρ - κάθε σχέση μὲ κάθε ἀπαγορευμένο πράγμα. Καὶ κατωτέρω προσθέτει: ἂν λοιπὸν εἶναι τόσο μεγάλη ἢ βλάβη ποὺ προέρχεται ἀπὸ τοὺς περιπίπτοντες σὲ ἠθικὰ παραπτώματα, τί πρέπει νὰ ποῦμε γιὰ τοὺς κακοδοξοῦντες περὶ Θεοῦ; Διότι αὐτοὺς ἢ κακοδοξία δὲν τοὺς ἀφήνει νὰ ὑγιαίνουν οὔτε στὰ ἄλλα, ἀφοῦ ἐξ αἰτίας τῆς παραδίδονται ἅπαξ διὰ παντὸς στὰ πάθη τῆς ἀτιμίας, (βλ.σσ. 584 κ.έ.). Συνεπῶς αὐτὸ ποὺ γράφει ὁ Μ. Ἱεράρχης, στὸ ἀπόσπασμα ποὺ ἐπικαλεῖται ἡ ἔνστασις, «καὶ εἴ τι δέοι πλέον προστεθῆναι εἰς τράνωσιν» [=καὶ ἂν κάτι πρέπει ἐπὶ πλέον νὰ προστεθεῖ εἰς διευκρίνηση (βλ. λεξικὸ Lampe)] - αὐτὸ ὑπὸ τῆς ἐνστάσεως λέγεται ὡς «διαφορὴς» - ἀναφέρεται σὲ κάτι τὸ δευτερεύον [δηλαδή συγκεκριμένως νὰ ἀποδεχθῶν οἱ Ὁμοιοσιανοὶ τὸν Ὅρο Ὁμοούσιος καὶ λεκτικῶς]¹, διότι σὲ θέματα πίστεως εἶναι κατηγορηματικὸς ὁ ἅγιος Φωστῆρ τῆς Καισαρείας καμία σχέση μαζί τους διότι ἡ αἵρεσις ποὺ ἔχουν περιπέσει τοὺς ὀδηγεῖ καὶ σὲ ἠθικὰ παραπτώματα. Καὶ ὡς γράφει ἄλλοῦ, «ὦν τὸ φρόνημα ἀποστρεφόμεθα, τούτους ἀπὸ τῆς κοινωνίας προσήκει φεύγειν», (βλ. σσ. 209 κ.έ.)».

¹ «Εἶναι σημαντικὴ ἡ ἐπισήμανση τοῦ Ἁγ. Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ στὸ συνοδικὸ Τόμο τῆς Συνόδου τοῦ 1351: "...ἕτερον ἐστὶν ἢ ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας ἀντιλογία καὶ ἕτερον ἢ τῆς πίστεως ὁμολογία· καὶ ἐπὶ μὲν τῆς ἀντιλογίας οὐκ ἀνάγκη περὶ τὰς λέξεις ἀκριβολογεῖσθαι τὸν ἀντιλέγοντα, ὡς καὶ μέγας φησὶ Βασίλειος, ἐπὶ δὲ τῆς ὁμολογίας ἀκρίβεια διὰ πάντων τηρεῖται καὶ ζητεῖται...". Λίγο παρακάτω ὁ ἴδιος συνοδικὸς Τόμος ἐπισημαίνει: "...οὐδὲ γὰρ περὶ τῶν ὀνομάτων, κατὰ τὸν Θεολόγον ζυγομαχήσωμεν, κίνδυνον οὐδένα εἰδότες περὶ τὰς λέξεις, ἕως ἂν ὁ νοῦς ὑγιαίνειν δοκῇ... οὐ γὰρ ἐν ῥήμασιν ἡμῖν, ἀλλ' ἐν πράγμασιν ἢ ἀλήθεια τε καὶ εὐσέβεια, κατὰ τὸ Θεολόγον Γρηγόριον"», ΚΑΤΕΡΕΛΟΥ ΚΥΡΙΑΛΛΟΥ (Ἐπισκόπου Κρήνης), Ἡ Αγία καὶ Μεγάλη Σύνοδος τῆς Κρήτης: Νέα Ἐκκλησιολογία ἢ πιστότητα στὴν Παράδοση; σ. 13.

